

“Lock ’em up and throw away the key”

Vuoden 1994 rikoslain uudistus ja rikollisuus yhdysvaltalaisessa lehdistö-
keskustelussa

Oulun yliopisto

Tieteiden ja aatteiden historia

Pro gradu -tutkielma

5.11.2020

Siiri Nousiainen

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. <i>Lock 'Em Up</i> – Keskustelu vankimäärän kasvusta ja vankeusrangaistuksen oikeutuksesta.....	19
1.1. Kriminologian punitiivinen käänne ja rikospoliittisen keskustelun muutos.....	19
1.2. Keskustelu vankilarangaistuksen oikeutuksesta ja tehosta	24
1.2.1. Ketkä vankilaan kuuluvat?	24
1.2.2. Pohdintoja massavangitsemisen syistä	29
1.2.3. Onko vankilatuomioilla vaikutusta?.....	33
1.3. Loppupäätelmät ensimmäisestä luvusta.....	37
2. <i>Three strikes and you're out</i> – ratkaisuna pidemmät rangaistukset	42
2.1. Ehdottomat elinkautisrangaistukset merkinä ankarammasta rikospoliitikasta	42
2.2. Keskustelu <i>three strikes</i> -lainsäädännön hyvistä ja huonoista puolista	44
2.2.1. Mikä lasketaan kolmanneksi hudiksi?	44
2.2.2. Väittely <i>three strikes</i> -lainsäädännön toimivuudesta	48
2.3. Loppupäätelmät toisesta luvusta	51
3. <i>The question of black crime</i> – rikollisuuden syyt ja amerikkalaisen moraalin tila	54
3.1. Rotu ja rikollisuus	54
3.2. Keskustelu amerikkalaisesta moraalista ja rikollisuuden alkuperästä	58
3.2.1. Toiveita poliitikkoja kohtaan	59
3.2.2. Uhrin ja rikollisen oikeudet vastakkain.....	63
3.2.3. Mustien amerikkalaisten rikollisuus erityiskysymyksenä	67
3.2.4. Amerikkalaisen moraalien rappio ja rikollisuuteen kannustava kulttuuri	72
3.3. Loppupäätelmät kolmannesta pääluvusta	75
Loppulause.....	79
Lähdeluettelo	83

Johdanto

Vuoden 1992 alussa vaalikamppailu Yhdysvaltain seuraavasta presidentistä kävi jo kuumana, mutta demokraattipuolueen presidenttiehdokkaaksi pyrkivä Bill Clinton keskeytti kampanjapolkunsa palatakseen kotiosavaltioonsa Arkansasiin. Clinton toimi tuolloin Arkansasin kuvernöörinä, ja hän matkusti sinne valvomaan kuolemaantuomitun Ricky Ray Rectorin teloitusta.

Rector oli surmannut kaksi miestä vuonna 1981 ja ampunut itseään sen jälkeen päähän. Toinen miehistä oli poliisi. Rector selvisi itsemurhayrityksestä hengissä, mutta sen seurauksena hänen etuotsalohkonsa vaurioitui pahoin. Hän oli vaurion vuoksi psyykkisesti niin vajavaisessa tilassa, että päätti vuonna 1992 ennen teloitusta säästää viimeiseltä aterialtaan jälkiruoan tuonnemmaksi. Jälkiruokana tarjolla ollut pekaanipähkinäpiirakka heitettiin pois sen jälkeen, kun mies oli teloitettu ja todettu kuolleeksi.¹

Demokraattipuolueen ehdokas Clinton otti kovan asenteen rikollisuutta kohtaan jo presidentinvaalikampanjassaan. Hän lausui kampanjansa aikana, että ”demokraattien ei pitäisi potea huonoa omaatuntoa viattomien suojelemisesta”.² Clinton kannatti kuolemanrangaistusta, vaati lisää resursseja poliisivoimille ja halusi kasvattaa minimituomioiden pituuksia. Clintonin matka Arkansasiin kesken kampanjan keräsi sekä kehuja että kritiikkiä, mutta varmaa oli se, että republikaanit eivät tällä kertaa saisi etulyöntiasemaa rikollisuudesta käytävässä vaalikeskustelussa.³

Bill Clinton valittiin lopulta presidentiksi 43 prosentin äänisaaliilla vuoden 1992 marraskuussa⁴, ja vuonna 1994 uusi hallinto ryhtyi laatimaan suurta rikoslain uudistusta, joka täyttäisi vaalikampanjassa tehdyt lupaukset. Rikoslain uudistus oli jo valmistelunsa aikana kiistelty lakipaketti ja se on kohdannut hyväksymisensä jälkeen loppuvuodesta 1994 lähtien kritiikkiä, koska se on lisännyt jo ennestään valtavaa vankien määrää

---

¹ Rickey Ray Rector (Execution of), Encyclopedia of Arkansas, viitattu 23.9.2020.

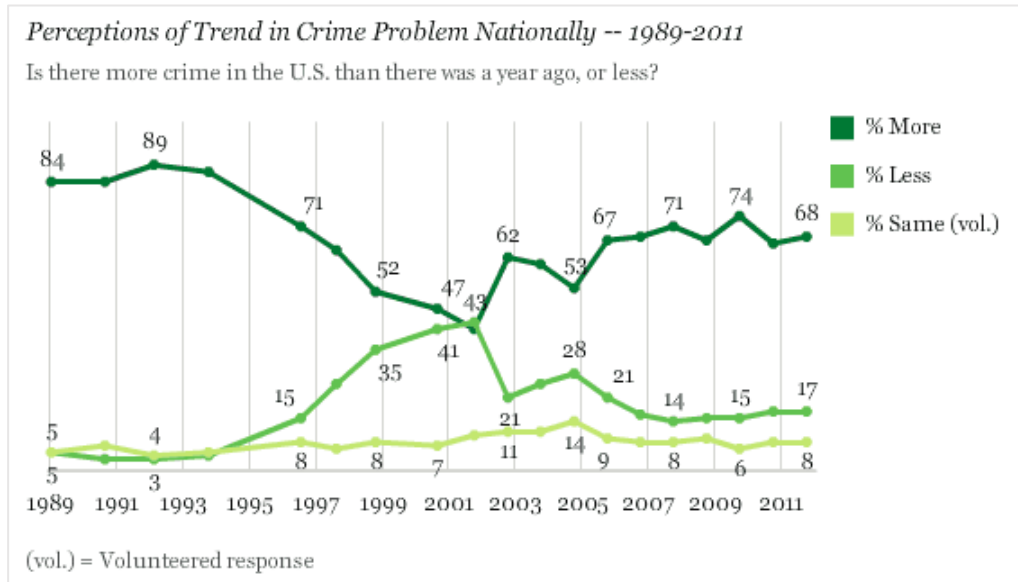
² Hartman 2015, 121.

³ Applebome, Arkansas Execution Raises Questions on Governor's Politics *The New York Times*, 25.1.1992.

⁴ Kantola 2017, 243-244.

Yhdysvalloissa ja jättänyt huomiotta vähemmistöjen kohtaaman syrjinnän maan oikeusjärjestelmässä.⁵ *Violent Crime and Law Enforcement Actin* tavoitteena oli tehostaa erityisesti väkivaltarikollisuuden torjuntaa lisäämällä osavaltioiden poliisien resursointia ja koventamalla väkivaltarikoksista saatavia tuomioita. Lain oli määrä tuoda kaduille noin 100 000 poliisia lisää, pidentää esimerkiksi huumerikoksista langetettavia pakollisia minimituomioita, passittaa toistuvasti rikoksiin syylistyneet vankilaan loppuelämäkseen ja laajentaa kuolemanrangaistuksen piiriin kuuluvien rikosnimikkeiden määrää.⁶

Rikoslain uudistus laadittiin tilanteessa, jossa väkivaltarikollisuus oli maan merkittävin ongelma. Tai ainakin siltä monesta amerikkalaisesta tuntui: Gallupin tutkimusten mukaan 89 prosenttia amerikkalaisista uskoi vuonna 1992, että rikollisuus oli lisääntynyt edellisvuodesta (kuva 1). Samana vuonna jopa 83 prosenttia oli sitä mieltä, että oikeusjärjestelmä ei ollut tarpeeksi ankara (kuva 2). Gallupin tutkijat arvioivat tulosten johtuvan siitä, että rikollisuudesta uutisointi oli lisääntynyt merkittävästi, eivätkä amerikkalaiset olleet yleisesti tyytyväisiä maansa tilanteeseen.⁷

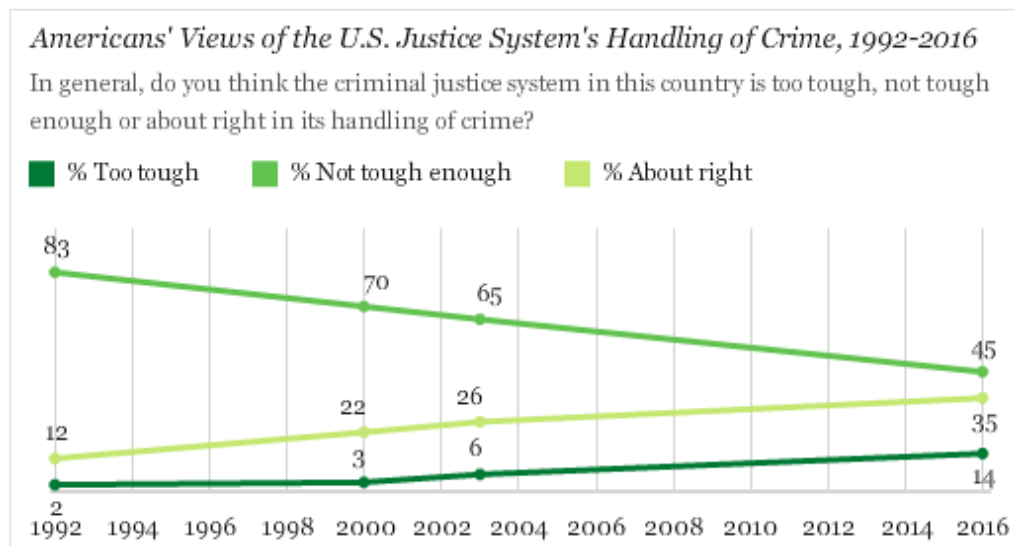
Kuva 1: Käsitykset trendeistä rikollisuusongelmassa kansallisesti 1989-2011. Onko Yhdysvalloissa rikollisuutta enemmän vai vähemmän kuin vuosi sitten? Gallup, 31.10.2011.

⁵ Alexander 2012, 55-56.

⁶ Kantola 2017, 247-248.

⁷ Gallup: Most Americans Believe Crime in U.S. Is Worsening, 31.10.2011.

Gallup: Americans' Views Shift on Toughness of Justice system, 20.10.2016.

Kuva 2: Amerikkalaisten käsitys Yhdysvaltain rikosoikeudellisen järjestelmän kyvystä hallita rikollisuutta 1992-2016. Yleisesti ottaen, uskotko, että maan rikosoikeudellinen järjestelmä on liian ankara, ei tarpeeksi ankara vai suunnilleen oikean suuntainen rikollisuutta kohdellessaan? Gallup, 20.10.2016.

1960-luvulta lähtien väkivaltarikollisuuden määrä oli kasvuksa ja Yhdysvaltain liittovaltion rikosoikeudellinen järjestelmä paisui sitä myöten. Järjestelmän kulut kasvoivat 1960-luvun lopusta yli 3 000 prosenttia vuoteen 1993 mennessä – 445 miljoonasta dollarista 15 miljardiin dollariin.⁸ Huumeiden vastainen sota⁹ ei ollut onnistunut pysäyttämään rikollisuuden kasvua, vaikka sen rahoitusta oli kasvatettu tasaisesti 1970-luvun alun 3 miljardista yli 12 miljardiin vuonna 1992.¹⁰

Yhdysvallat johtaa maailman tilastoja sekä vankien määrässä että suhteellisessa vankiluvussa. Tuorein tilasto on vuodelta 2016, jolloin vankien kokonaismäärä oli 2 121 600 ja vankiluku 655 vankia 100 000 kansalaista kohden. Tähänastinen tilastohuippu vankien määrässä oli vuosi 2008, jolloin vankien kokonaismäärä oli Yhdysvalloissa 2 307 504 ja suhteellinen vankiluku jopa 755 vankia per 100 000 asukasta.¹¹ Vankien määrä on kasvanut 1980-luvulta 2000-luvulle tultaessa valtavasti, 300 000:sta kahteen miljoonaan.

⁸ Clear & Frost 2014, 35-36; Duke 1993, 575.

⁹ Vuonna 1971 presidentti Nixon julisti sodan huumeita vastaan, mikä johti huumeiden vahvempaan kriminalisointiin ja huumerikoksista langetettavien tuomioiden kasvattamiseen. Presidentti Ronald Reaganin kaudella huumeiden vastainen sota laajeni ja syveni: 1980-luvulla nähtiin useita huumelakien kiristytksiä, mikä johti merkittävään vankimäärän kasvuun. Ks. Alexander 2012; Garland 2001; Clear & Frost 2014.

¹⁰ Duke 1993, 575-578.

¹¹ Prison Studies, verkkosivu. Viitattu 3. tammikuuta 2020.

Pelkästään huumerikoksista tuomittuja oli vankiloissa 2010-luvulla enemmän kuin kaikkia vangittuja oli yhteensä 1980-luvulla.¹² Vankilatuomiota kärsivien lisäksi myös ehdonalaisessa tai muilla tavoin rikosoikeudellisen valvonnan piirissä olevien määrä on kasvanut valtavasti 1980-luvulta lähtien.¹³

Erään tutkimuksen mukaan vankien määrän räjähdyksellisen kasvun selittää lähes täysin tiukemmat toimintaperiaatteet tuomitsemiskäytännöissä.¹⁴ Bill Clintonin presidenttikauden aikana Yhdysvaltain vankiluku kasvoi enemmän kuin kenenkään toisen presidentin hallintokaudella.¹⁵

1990-luvun alussa Yhdysvalloissa oltiin siis tilanteessa, jossa kansalaiset pelkäsivät rikollisuutta poikkeuksellisen paljon ja toivoivat rikosoikeudelliselta järjestelmältä tiukempia käytäntöjä. Rikosoikeudellisen järjestelmän kulut ja vankilajärjestelmä olivat paisuneet, mutta väkivalta- ja huumerikollisuutta ei saatu kuriin. 1990-luvun alussa oli kysyntää presidentille, joka suhtautuisi ankarasti rikollisuuteen.

Republikaaneja pidettiin perinteisesti rikollisuutta kohtaan ankarammin suhtautuvana puolueena kuin demokraatteja. Niin kutsutusta *law and order* -retoriikasta tuli tehokas konservatiivien vaalitaktiikka jo 1960-luvulla. Richard Nixonin presidentinvaalikampanja 1968 vetosi eteläisten osavaltioiden valkoiseen työläisväkeen ja keskiluokkaan, joka ei kansalaisoikeusliikkeen ja poliisien välisten yhteydenottojen vuoksi enää uskonut hallituksen voivan turvata heidän henkeään ja omaisuuttaan, ja syytti demokraatteja liian lepsusta suhtautumisesta rikollisuutta kohtaan. Taktiikka takasi republikaaneille yliotteen rikollisuuskeskustelussa aina 1990-luvulle saakka.¹⁶

---

¹² Alexander, 2012, 60.

¹³ Clear & Frost 2014, 18-19.

¹⁴ Tutkimuksessaan *Population Growth in U.S. Prisons, 1980-1996* Blumstein ja Beck totesivat, että jopa 88 prosenttia vuosina 1980-1996 tapahtuneesta vankimäärän kasvusta voidaan selittää vankilatuomioiden määrän ja pituuksien kasvulla. Tutkimuksessa todettiin, että myös huumeiden vastaisella sodalla on ollut merkittävä vaikutus vankimäärän kasvuun. Ks. Blumstein & Beck 1999.

¹⁵ Alexander, 2012, 55.

¹⁶ Garland 2001, 99-100; Hartman 2015, 120-122.

Demokraatit taas olivat tarjonneet ratkaisuksi sosiaalipoliittisia uudistuksia ja ennaltaehkäisevää työtä, mutta 1990-luvulle tultaessa puolueen linja rikollisuuteen oli muuttunut.¹⁷ Muutoksen taustalla oli puolueen sisällä vuonna 1984 perustettu *Democratic Leadership Council* (myöhemmin DLC), jonka tavoitteena oli kosiskella konservatiivisia äänestäjiä ja kasvattaa demokraattien suosiota erityisesti presidentinvaaleissa. DLC:n jäsenet kannattivat taloudellista moderaatiota ja kulttuurista traditionalismia – he olivat siis selkeästi konservatiivisempia ja maltillisempia kuin emopuolue sekä useammin taustaltaan keski- tai yläluokkaisia kuin puolueen edustajat keskimäärin.¹⁸ Clinton, joka valittiin DLC:n puheenjohtajaksi vuonna 1991, oli ensimmäinen esivaalissa menestynyt DLC:n presidenttiehdokaskandidaatti.¹⁹

Edellisissä presidentinvaaleissa demokraattiehtokas Michael Dukakisin kohtaloksi oli koitunut rikollisuudesta käyty debatti²⁰, mutta vuoden 1992 vaalikamppailussa tilanne oli toinen: Clinton oli jo Arkansasin kuvernöörinä toimiessaan ottanut ankaran linjan rikollisuutta kohtaan. Hän kannatti kuolemanrangaistusta, puhui poliisitoiminnan vahvistamisen puolesta ja lupasi lisää resursseja huumeiden vastaiseen sotaan.²¹ DLC:n ja Clintonin presidenttiehdokkuuden myötä demokraattipuolueen politiikka rikollisuutta kohtaan muuttui selkeästi konservatiivisemmaksi, mikä näkyi erityisesti vuoden 1994 rikoslain uudistuksessa.

Yhdysvalloissa kriminaalipolitiikka ja kriminologian tieteenala ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa. Yhdysvaltain valtio tarjoaa alan tieteilijöille valtavasti dataa tilastojen muodossa, luo julkaisumahdollisuuksia, myöntää tutkimusrahoitusta ja tarjoaa paikkoja tutkimukselle erilaisissa instituutioissa ja laitoksissa. Samalla valtio edellyttää

---

¹⁷ Shafer 2000, 7.

¹⁸ Shafer 2000, 9-12.

¹⁹ DLC asetti oman ehdokkaansa jo vuoden 1988 demokraattien esivaalissa, mutta puolueen ehdokkuus meni lopulta Michael Dukakisille. Ks. Kantola 2007, 235-236.

²⁰ Useat tutkijat ovat arvioineet, että republikaanipresidenttiehdokkaan George Bushin kampanjan mainos, joka syytti demokraattiehtokasta Michael Dukakisia liian lepsusta suhtautumisesta rikollisuuteen, vaikutti vahvasti vaalien lopputulokseen. Mainoksessa esiteltiin Willie Horton niminen rikollinen, joka oli vankilasta lomalla ollessaan syylistynyt raiskaukseen ja pahoinpitelyyn. Michael Dukakis oli tuolloin Massachusettsin kuvernööri ja Bushin kampanjan mainos syytti Dukakisia tapahtuneesta, koska tämä oli tukenut rikollisten lomalupia kuntoutuksen muotona. Ks. esimerkiksi Mendelberg 1997, Newburn & Jones 2005 ja Qwiasda 2001.

²¹ Marion 1997, 69-70.

kriminologiselta tutkimukselta tuloksia, joita voi hyödyntää rikospoliittisessa päätöksenteossa.²² Kriminologian alasta ja aiheista käydylä julkisella keskustelulla on ohjausvoimaa poliittisessa päätöksenteossa.

Väittely siitä, miten rikollisuutta ehkäistään ja miten rikoksista tulee rangaista, kuuluu olennaisesti Yhdysvaltain sisäpoliittiseen debattiin ja aatemaailmaan. Kysymykset, kuten millaiset rangaistukset ovat oikeudenmukaisia, millä tavoin rikollisuutta voidaan ennaltaehkäistä ja miten rikosoikeudellista järjestelmää tulisi rahoittaa, nousevat vaaleissa lähes poikkeuksetta esille. 1990-luvulla Yhdysvalloissa kriminologista keskustelua hallitsi muutama kestoaihe, jotka liittyivät rikollisuuden syihin, rangaistusten oikeutukseen ja rikoksen ehkäisykeinoihin. Aseenkanto-oikeus, huumorikollisuuden kitkeminen, kuolemanrangaistuksen oikeutus, vankimäärän kasvu ja rikollista käyttäytymistä ennaltaehkäisemään pyrkivät sosiaaliset ohjelmat olivat väittelyiden ja tutkimusten aiheita. Väittelyihin liittyi usein myös olettamuksia amerikkalaisen kansan tahdosta ja oikeustajusta.

Yhdysvaltain rikosoikeudelliseen järjestelmään on vuosikymmenten saatossa kehittynyt kansalais- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta katsottuna vakavia ongelmia ja epäoikeudenmukaisuuksia, joita on hyvin vaikeaa korjata.²³ 2010-luvulla useat pohjois-amerikkalaiset historiantutkijat ovat ryhtyneet kartoittamaan etenkin konservatiivisten poliitikoiden lausuntoja ja linjauksia rikosoikeudellisen järjestelmän kehittämisestä ja todenneet, että varsin usein niiden takana on ollut rasistisia motiiveja ja pyrkimys valjastaa rikosoikeudellinen järjestelmä segregaaation välineeksi. Esimerkiksi George H. W. Bushin kampanjapäällikkönä toiminut Lee Atwater on itse myöntänyt haastattelussa vuonna 1981, että 1960-luvulta lähtien republikaanipuolueen kampanjoissa on johdonmukaisesti ollut mukana rasistisia asenteita, jotka on piilotettu argumentteihin laista ja järjestyksestä sekä rikollisuuden torjunnasta ja sosiaaliturvan leikkaamisesta.²⁴ Myös Richard Nixonin sisäpoliittinen neuvonantaja John Ehrlichman on kertonut haastattelussa Nixonin

---

²² Savelsberg, Cleveland & King 2004, 1280.

²³ Alexander 2012, 95-158.

²⁴ Hartman 2015, 121.

aloittaman huumeiden vastaisen sodan yhdeksi motivaatioksi mustien yhteisöjen heikentämisen.²⁵

Rikksentorjunta ja poliisivoimien hallinta ovat perinteisesti olleet osavaltioiden määräysvallan alla, mutta 1960-luvulta lähtien liittovaltion rooli osavaltioiden poliisivoimien tukijana ja rahoittajana on kasvanut huomattavasti. Rahoitusta on suunnattu etenkin huumelakien valvontaan, ja erilaiset kannustimet huumeepidätysten määrän kasvattamiseksi ovat johtaneet tilanteeseen, jossa poliisivoimien on kannattavaa ottaa kiinni mustia nuoria miehiä mitättömistä huumerikoksista.²⁶ Vähemmistöt esiintyvätkin yliedustettuna Yhdysvaltain rikostilastoissa suhteessa muuhun väestöön esimerkiksi juuri huumerikosten osalta. Yhdysvalloissa kaikista huumeiden käyttäjistä mustien amerikkalaisten osuus on noin 13 prosenttia, mutta huumerikoksista pidätetyistä mustat amerikkalaiset käsittävät jopa kolmanneksen. Huumerikoksista tuomituista kolme neljäsosaa on mustia tai latinoita. Huumerikosten kohdalla rikosoikeudellisessa järjestelmässä on selvä epäsuhta valtaväestön ja vähemmistöjen välillä.²⁷ Tällä on ollut pitkäaikaisia ja vakavia vaikutuksia etenkin kaupunkikeskustoissa asuvien mustien yhteisöjen eriarvoisuuden syvenemiseen.²⁸

Vuonna 1994 laadittu rikoslain uudistus on osa vuosikymmeniä jatkunutta kehitystä, ja siitä käyty poliittinen väittely on läpäissyt koko amerikkalaisen yhteiskunnan. 1990-luvun mediaympäristö ja kriminologian teoriat ovat vaikuttaneet siihen, miten rikollisuusongelmaan haluttiin puuttua vuosikymmenen alussa. Toimivatko pidemmät vankilatuomiot pelotteena vai tulisiko panostaa ennaltaehkäisevään toimintaan? Onko kuolemantuomio oikeudenmukainen rangaistusmenetelmä? Mikä on kansan tahto ja kansan oikeustajun mukaista politiikkaa? Muun muassa näistä kysymyksistä käytiin väittelyä yhdysvaltalaisessa lehdistössä vuosina 1993–1994.

---

²⁵ D. Baum, Harper's Magazine, Legalize it All, artikkeli, 4/2016.

²⁶ Lainvalvontaviranomaisille on luotu taloudellisia kannustimia ottaa kiinni ja pidättää ihmisiä juuri huumerikoksista: 1970- ja 1980-luvuilla rikoslaissa mahdollistettiin yhä laajemmat oikeudet takavarikoida rikolliseen toimintaan liittyvää irtaimistoa ja varallisuutta yhä keveimmin perustein. Ks. Beckett 1999, 103-104.

²⁷ Mauer & King 2004, 3.

²⁸ Garland, 2001, 81-82.

Presidentti Clintonia on kritisoitu rikoslain hyväksymisestä ja sittemmin presidentti on itsekin myöntänyt, että lain hyväksyminen oli virhe.²⁹ Senaattori ja varapresidentti Joe Biden, joka oli vuoden 2020 vaaleissa demokraattien ehdokas Yhdysvaltain presidentiksi, on myös saanut vastata kriittisiin kysymyksiin omasta roolistaan lain valmistelusta. Senaattori Biden johti toimikuntaa, joka valmisteli lakiuudistusta.³⁰

Tutkimustehtävä

Pro gradu -tutkielmani käsittelee vuoden 1994 rikoslain uudistuksesta lehdistössä käytyä keskustelua. Tutkielmani lähdeaineistona toimivat aiheesta julkaistut mielipidekirjoitukset, kolumnit, artikkelit ja pääkirjoitukset sanomalehdissä ja aikakauslehdissä. Tutkimukseni painottuu kirjoitusten sisältöjen tarkastelemiseen ja analysointiin. Tarkastelen, miten kirjoituksissa otetaan kantaa rikoslain uudistukseen ja lakipaketin sisältöihin suhteessa 1990-luvun alussa valinneeseen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Tutkimukseni ei keskity näin ollen pelkästään kirjoitusten sisällölliseen analyysiin, vaan tarkoitukseni on tutkia, miten poliittinen tilanne ja 1990-luvun alussa rikollisuudesta vallinneet käsitykset näkyvät lehdistössä käydyssä debatissa.

Aineistoni koostuu itsensä liberaaleiksi tai konservatiivisiksi määrittelemistä sanoma- ja aikakauslehdistä, joissa on käyty keskustelua rikoslain sisällöistä ja kriminologian teemoista. Vertailen liberaaleissa ja konservatiivisissa lehdissä esitettyjä näkemyksiä ja analysoin niiden eroavaisuuksia eri teemojen kautta. Selvitän, millä tavalla rikoslakia puolustettiin ja toisaalta vastustettiin sekä miten rikollisuuden syitä eriteltiin ja erilaisia torjuntakeinoja oikeutettiin. Tutkimuskysymyksiäni ovat:

- Miten ankara rikoslaki oikeutettiin, ja miten vankimäärän kasvuun suhtauduttiin?

---

²⁹ Presidentti Clinton puhui National Association for the Advancement of Colored People –yhdistyksen kokouksessa heinäkuussa 2015 ja myönsi, että lain allekirjoittaminen oli virhe, koska se iski vähemmistöyhteisöihin erityisen ankarasti. Muiden muassa CNN uutisoi Clintonin puheesta. Ks. Merica, Bill Clinton says he made mass incarceration issue worse, CNN, 15.7.2015.

³⁰ Stolberg & Herndon, 'Lock the S.O.B.s Up': Joe Biden and the Era of Mass Incarceration, artikkeli, *The New York Times*, 25.6.2019.

- Miten rikoslakia kritisoitiin liberaalissa lehdistössä julkaistuissa kirjoituksissa? Entä konservatiivisessa lehdistössä? Miten sitä puolustettiin?
- Miten kirjoituksissa arvioitiin lain vaikutuksia rikollisuuteen ja vähemmistöihin?

Teemoittelen kirjoituksissa esiintyviä aiheita tutkimuskysymysteni mukaan ja vertailen eroavia näkemyksiä teemojen sisällä. Analysoin, miten konservatiiviset ja toisaalta liberaalit asenteet kirjoituksissa ilmenevät.

Lähdeaineisto ja tutkimusmetodit

Tutkimukseni lähdeaineistona ovat mielipidekirjoitukset, kolumnit ja pääkirjoitukset kolmessa sanomalehdessä ja seitsemässä aikakauslehdessä. Sanomalehdet ovat The Wall Street Journal, The New York Times ja The Washington Post. Aikakauslehtiä ovat TIME Magazine, The American Prospect ja The Nation sekä Public Interest, National Review ja The American Spectator. Nämä lehdet ovat valikoituneet tutkimukseni lähdeaineistoksi, sillä ne edustavat kaikki hieman erilaisia poliittisia kantoja ja niissä on käyty tutkimukseni kannalta kiinnostavaa keskustelua vuosina 1993–1994.

Vuonna 1889 perustettu Wall Street Journal on levikiltään yksi suurimmista Yhdysvalloissa ilmestyvistä sanomalehdistä. Poliittiselta kannaltaan lehti on konservatiivinen, ja sen pääkirjoituksissa onkin vuosien varrella puolustettu johdonmukaisesti vapaita markkinoita, matalaa verotusta ja yksilön vapauksia Thomas Jeffersonin itsenäisyysjulistuksen ja Adam Smithin *Kansojen varallisuuden* hengessä.³¹ New York Times taas edustaa liberaalia linjaa ja on levikiltään kolmanneksi suurin sanomalehti Yhdysvalloissa. Lehti on perustettu vuonna 1851, ja vuodesta 1960 lähtien se on johdonmukaisesti tukenut demokraattipuolueen ehdokkaita presidentinvaaleissa.³² Vuonna 1877 perustettu Washington Post on tullut maailmanlaajuisesti tunnetuksi erityisesti Watergate-skandaalin

³¹ About Us (mp.), *Wall Street Journal (WSJ)*, 1.1.2000; The Wall Street Journal 2020. *Britannica Academic*. Haettu 22. tammikuuta 2020.

³² New York Times Endorsements Through the Ages (mp.) *The New York Times (NYT)*, 23.9.2016; The New York Times 2020. *Britannica Academic*. Haettu 22. Tammikuuta 2020.

paljastajana, ja kylmän sodan aikaan lehti edustikin laajemmin vasemmistolaista ja liberaalia linjaa. Sen sijaan 2000-luvulla lehteä on luonnehdittu konservatiiviseksi tai keskelle asettuvaksi, ja se onkin tukenut sekä demokraatti- että republikaanipuolueen poliitikkoja tasaisesti eri vaaleissa vuodesta 1976 lähtien.³³

The American Prospect, vuonna 1990 perustettu aikakauslehti, kuvailee itseään ”itsenäiseksi liberaalin ajattelun äänitorveksi”.³⁴ Liberaalia linjaa edustaa myös The Nation, jonka abolitionistit eli orjuuden vastustajat perustivat vuonna 1865. Lehti kertoo verkkosivuillansa kannustavansa lukijoitaan taistelemaan oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon puolesta.³⁵ TIME Magazine taas on vuonna 1923 perustettu viikoittain ilmestyvä aikakauslehti, joka on levikiltään maailman suurin. Lehden poliittista linjaa voidaan kuvailla keskellä olevaksi, ja se onkin nojannut vaihdellen sekä konservatiiviseen että liberaaliin suuntaan olemassa olonsa aikana.³⁶

Konservatiivista linjaa edustaa vuonna 1955 perustettu National Review. Aikakauslehti määrittää konservatiiviset amerikkalaiset uskollisiksi lukijoikseen.³⁷ Vuonna 2005 lakautettua Public Interest -aikakauslehteä taas luonnehditaan uuskonservatiiviseksi ja sen perustajaa Irving Kristolia pidetään uuskonservatismiin isänä. Lehden viimeisessä pääkirjoituksessa Kristol kuvailee, miten perustamisestaan saakka, vuodesta 1965, Public Interest on ”hylännyt vasemmistolaisen intellektuellismin ja pysynyt vakaasti amerikkalaisen moraalin, elämäntavan ja maailmankatsomuksen tutkijana”. Kristol kuvailee kirjoituksessa itseään uuskonservatiiviksi ja kirjoittaa myös aikakauslehden edustaneen tätä aatetta.³⁸ American Spectator sen sijaan identifioituu perinteisempään konservatismiin. Vuonna 1924 perustetun aikakauslehden omistaa The American Spectator

---

³³ Patrick Pexton: The Post’s endorsements historically tend Democratic (mp.), *The Washington Post (WaPo)*, 11.2.2012; The Washington Post 2020. *Britannica Academic*. Haettu 22. tammikuuta 2020.

³⁴ ‘The American Prospect - An independent voice for liberal thought’, verkkosivu. Viitattu 22. tammikuuta 2020. Kutner, Starr & Reich, Reclaim a Tradition, artikkeli, *The American Prospect*, 27.10.2015.

³⁵ The Nation, About Us and Contact, verkkosivu. Viitattu 22. tammikuuta 2020.

³⁶ Time 2020. *Britannica Academic*. Haettu 22. tammikuuta 2020.

³⁷ National Review 2020. *Britannica Academic*. Haettu 22. tammikuuta 2020. National Review, About, verkkosivu. Viitattu 22. tammikuuta 2020.

³⁸ J. Väisse, Was Irving Kristol a Neoconservative?, artikkeli, *Foreign Policy*, 23.9.2009; Irving Kristol, Forty Good Years, artikkeli, *Public Interest*, kevät 2005.

Foundation, joka perustaa toimintansa ”perinteisille amerikkalaisille arvoille” ja konservatiiviselle ajattelulle.³⁹

Lähdeaineistoni rajautuu ajallisesti vuosiin 1993–1994, kun rikoslakia käsittelevä keskustelu lehdistössä oli aktiivisimmillaan. Painotan erityisesti vuotta 1994, kun aihe oli vahvemmin esillä myös valtakunnan politiikassa. Tuolloin presidentti Clinton korosti Kansakunnan tila -puheessaan erityisesti rikollisuuteen liittyviä teemoja, ja lain valmistelu aloitettiin kongressissa.

Lähdeaineistoni on kerätty sähköisistä arkistoista, esimerkiksi ProQuest Historical Newspapers -arkistosta ja lehtien omista arkistoista. Valtaosa lehtikirjoituksista on arkistoitu tekstitiedostona, mutta esimerkiksi Washington Postin kirjoitukset ovat digitoituja. Rajasin lähdeaineiston haun vuosiin 1993 ja 1994 ja käytin esimerkiksi hakusanoja ’crime’ ja ’Clinton’ sekä ’Bill Clinton’. Kävin näillä hakusanoilla ja ehdoilla rajatut artikkelit läpi ja valitsin niistä tutkimukseni kannalta olennaisimmat käsittelyyn. Materiaalia ja artikkeleita löytyi todella paljon, joten lähdeaineistoa valikoidessani tein jo teemoittelua aiheista, jotka esiintyivät kirjoittelussa useimmin ja joista oli käyty eniten kantaa ottavaa keskustelua. Lähdeaineistoni on eritelty yksityiskohtaisesti liitteessä 1.

Tutkimukseni on aatehistoriallinen tutkimus ja tavoitteenani on selvittää, mitä lehdissä julkaistut kirjoitukset kertovat kirjoittajan ja julkaisijan ihmiskäsityksestä ja suhteutuvat ympäröivään yhteiskuntaan. Tutkimuksessani en pyri selvittämään, kuka kirjoittajista oli vallitsevien kriminologian teorioiden kannalta ”oikeassa” vaan analysoin, millaisin argumentein kirjoittajat omia näkemyksiään 1990-luvun alussa puolustivat. Tavoitteenani on ottaa selvää kirjoituksia ohjaavista käsityksistä ja näkemyksistä ja heijastaa ne ajan yhteiskunnalliseen ja poliittiseen tilanteeseen.

Tutkimusmetodini ovat teemoittelu, lähiluku ja kontekstualisointi. Teemoittelen lähdeaineistostani nousevia argumentteja kolmen tutkimukseni kannalta kiinnostavan aiheen avulla. Aiheita ovat rikoksen uusijoille langetettavat elinkautiset vankeustuomiot ja

---

³⁹ Spectator, About, verkkosivut. Viitattu 22. tammikuuta 2020.

vankimäärän kasvu, kansan oikeustajun käsite ja vähemmistöjen rikollisuus ja kansalais-oikeudet. Aiheet esiintyvät rikoslain uudistuksesta käydyssä poliittisessa debatissa ja niihin liittyvät lakimuutokset olivat keskeisiä väittelyn aiheita lainvalmisteluprosessissa. Analysoin kirjoituksissa esiintyviä termejä ja käytettyä kieltä ja otan huomioon mielipide- ja pääkirjoitusten sekä kolumnien erityispiirteet tekstilajeina. Niiden tavoitteena on usein ottaa kantaa, argumentoida jonkin asian puolesta tai sitä vastaan sekä tehdä havaintoja vallitsevista olosuhteista. Asetan lähdeaineistoni ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin selvittämällä kirjoituksissa esiintyvien ilmiöiden taustoja ja tilaa 1990-luvun Yhdysvalloissa.

Historiallisessa lehdistötutkimuksessa lähdekriittisyys on erityisen tärkeää. Siksi otankin lähdeaineistoa analysoidessani huomioon kirjoittajan taustat ja julkaisun poliittiset linjaukset. Rikollisuus on lehdistötutkimuksen aiheena erittäin kiinnostava. Tutkimuksissa on todettu, että media voi vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin poliittisista kysymyksistä, mutta sillä on myös määrittelyvaltaa näihin kysymyksiin. Se voi nostaa poliittiseen keskusteluun aiheita, jotka herättävät ihmisissä tunteita, mutta myös määritellä, mihin sävyyn ja millä termeillä näistä aiheista politiikassa puhutaan. Rikollisuus on tästä erinomainen esimerkki. Varsinkin televisiossa tapahtuvan rikosuutisoinnin on todettu vaikuttavan yleiseen mielipiteeseen rikollisuudesta ja rikosten tekijöistä. Yhdysvalloissa on tutkittu myös median vaikutusta vaaleihin, ja on todettu, että medialla on valtaa politiikan keskusteluagendan asettamisessa.⁴⁰

Media ja yhteiskunta ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään ja ne heijastelevat toisiaan. Erilaiset normit, arvot ja myytit, jotka yhteisö jakaa, toistuvat tästä yhteisöstä syntyvässä mediassa. Media osallistuu näiden vahvistamiseen usein sitä tiedostamatta. Mikäli journalistisen prosessin ohessa ei käydä pohdintaa siitä, miten media tyypillisesti esittää erilaiset ihmiset esimerkiksi etnisen taustan perusteella, saattaa se vahingossa vääristää tietystä ihmisryhmästä annettua kuvaa. Tämä on havaittu tutkimuksissa, jotka käsittelevät vähemmistöjen representaatiota ja rasismia mediassa. Yhdysvalloissa rasismia mediassa on tutkittu paljon. Tutkimukset käsittelevät esimerkiksi mustan

---

⁴⁰ Gripsrud 2002, 37, 42-44.

vähemmistön representaatiota viihdeohjelmissa ja uutisissa, toimitusten toimintatapoja ja arvoja sekä toimittajien etnistä monimuotoisuutta, juttuaiheiden valintaprosesseja ja juttujen sisältöjä.⁴¹

Huumeiden vastaisen sodan myötä noin 1980-luvun puolivälistä lähtien rikollisuudesta (ja erityisesti huumarikollisuudesta) tehdyn uutisoinnin kuvasto on muuttunut merkittävästi. Mustan vähemmistön pidätyskuvista on tullut tavallista uutisisältöä, jolle amerikkalaiset ovat altistuneet jo vuosikymmenten ajan. Kun vuonna 1995 Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa osallistujia pyydettiin kuvailemaan tyypillistä huumeiden käyttäjää, 95 prosenttia vastaajista kuvaili mustaa henkilöä, vaikka huumeiden käyttöä ei esiinny valkoista valtaväestöä enempää mustan vähemmistön keskuudessa. Toisen tutkimuksen mukaan 60 prosenttia vastaajista kuvitteli kuvattoman rikosuutisen sisältävän kuvan, ja 70 prosenttia näin kuvitelleista muisti kuvassa olleen epäillyn mustaksi.⁴² Se, mitä näemme mediassa, vaikuttaa käsityksiimme todellisuudesta.

Tutkimustilanne ja keskeinen kirjallisuus

Yhdysvaltain rikospolitiikan historiaa, sen eri suuntauksia ja vaikutuksia on tutkittu paljon. Myös rikosuutisointi on ollut useiden tutkimusten aihe, mutta havaintojeni mukaan 1990-luvun alun lehdistökeskustelu on jäänyt tutkimuksissa huomattavasti vähemmälle huomioille kuin esimerkiksi televisiouutiset. Näiden lisäksi Yhdysvaltain rikosoikeudellisen järjestelmän ongelmat ja rasismi ovat yhä useammin tutkimuksen aiheita. Rikospolitiikkaa ovat tutkineet erityisesti kriminologit, ja heistä mainitsemisen arvoisia ovat ainakin Franklin E. Zimring, Katherine Beckett, Elisabeth Hinton ja David W. Garland.

Michelle Alexanderin *The New Jim Crow – Mass Incarceration in the Age of Colorblindness* on yksi esimerkki populaareista historian esityksistä Yhdysvaltain rikosoikeudellisen järjestelmän ongelmista. Mustan vähemmistön asemasta ja rikollisuudesta Yhdysvalloissa on ilmestynyt lukuisia tutkimuksia ja julkaisuja ennen kirjan ilmestymistä ja sen

---

⁴¹ Campbell 1995, 22-34.

⁴² Alexander 2012, 102-104.

jälkeen, joskin *The New Jim Crow* on niistä ehdottomasti tunnetuin. Alexanderin kirja nosti rakenteellisen syrjinnän ja rasismien todella amerikkalaiseen julkiseen ja akateemiseen keskusteluun 2010-luvulla.

Aiheesta on tullut yksi nykypäivän amerikkalaisen kansalaisoikeusliikkeen tärkeimmistä, sillä erot mustan vähemmistön ja valkoisen valtaväestön välillä esimerkiksi juuri vankilukua tarkastellessa ovat räikeitä. Ankarat rikoslait nähdään jatkeena orjuudelle ja segregaatiolle, ja tietyllä tapaa ne ovatkin mahdollistaneet orjuuden kaltaisen tilan Yhdysvalloissa. Rikosrekisteri voi tarkoittaa jopa kansalaisoikeuksien menettämistä: useissa osavaltioissa vangeilla ei ole oikeutta äänestää, rikoksista tuomituilla ei välttämättä ole oikeutta sosiaaliturvaan tai julkiseen asuntotarjontaan ja vankiloissa vangit tekevät usein pakkotyötä.⁴³ 1990-luvulla joissain vankiloissa otettiin käyttöön orjuutta muistuttavia rankaisutapoja, joista rajuin esimerkki on rangaistusvankiketju, jossa vangit joutuvat työskentelemään toisiinsa kahlehdittuina vankilan ulkopuolella esimerkiksi puuvillaa poimien.⁴⁴

Aihe on suomalaisessa yhteiskunnassa melko vieras, eikä siitä sen vuoksi ole tehty juurikaan tutkimusta. Julkinen keskustelu rakenteellisesta rasismista ja kansakunnan historiasta on Suomessa hyvin erilaista kuin Yhdysvalloissa. Yhdysvalloissa orjuuden ja laillisen segregaatian pitkä historia on luonnollisesti vaikuttanut myös tehtyyn tutkimukseen, ja siten tutkijat ovat tulleet kertoneeksi myös niiden tarinoita, jotka ovat sortavassa järjestelmässä kokeneet vääryyttä ja kärsimystä.

1990-luvun rikospolitiikan muutosta kuvaavat muiden muassa Malcolm M. Feeley ja Jonathan Simon. Tutkimuksessaan *The New Penology: Notes on The Emerging Strategy of Corrections and Its Implications* Feeley ja Simon toteavat, että Yhdysvalloissa rikospolitiinen strategia muuttui kuntouttavasta ja yksilöllisiin ratkaisuihin perustuvasta

---

⁴³ Vain kahdessa osavaltiossa ei ole rajoituksia rikoksista tuomittujen äänioikeudelle. Ks. The Sentencing Project, 6 Million Lost Voters: State-Level Estimates of Felony Disenfranchisement, 6.10.2016; Alexander 2012, 141-160.

⁴⁴ Esimerkiksi Louisianan Angolassa vangit työskentelivät puuvillapelloilla vielä 2010-luvulla. Vankien käyttäminen työvoimana on herättänyt keskustelua orjuuden muodoista nykypäivän Yhdysvalloissa. Ks. Whitney Bennis, American Slavery, Reinvented, artikkeli, *The Atlantic*, 25.9.2015. Ks. myös Beale alaviite 19, 407, 2006.

lähestymistavasta kontrolloivaan ja tilastolliseen lähestymistapaan 1980-luvulta lähtien. He kuvaavat tutkimuksessaan retoriikan muutosta, jossa tilastolliset perustelut lisääntyivät ja deterministinen näkemys rikollisuudesta osana modernia yhteiskuntaa vahvistui.⁴⁵ Tämä näkyy vahvasti 1990-luvun alun lehdistökeskustelussa, kuten tästä tutkielmasta käy ilmi.

Pro gradu -tutkielmani täydentää Yhdysvaltain rikospolitiikan tutkimuksen aatehistoriallista näkökulmaa. Rikospolitiikasta käydyn keskustelun ja siitä välittyvien asenteiden tutkimus antaa tietoa siitä, minkälaiset uskomukset, aatteet ja ihmiskäsitykset ovat ohjanneet rikospoliittista päätöksentekoa ja lainsäädäntöä.

Hyödynnän tutkimuksessani teoksia, joiden aiheena ovat esimerkiksi 1990-luvun alun rikollisuustilastot, vankimäärän kasvu ja vankilalaitoksen paisuminen, amerikkalaisen lehdistön vaikutus julkiseen mielipiteeseen, rasismi rikosoikeudellisessa järjestelmässä sekä 1990-luvun alun poliittinen tilanne. Teokset toimivat apuna historiallisen kontekstin hahmottamisessa ja keskustelevat lähdeaineistoni kanssa läpi tutkimuksen. Mainitsemisen arvoisia ovat ainakin David Garlandin *The Culture of Control*, Franklin E. Zimringin *The Great American Crime Decline*, Katherine Beckettin *Making Crime Pay* sekä Todd R. Clearin ja Natasha A. Frostin *The Punishment Imperative*. Tukeudun myös jonkin verran akateemisissa julkaisuissa ilmestyneisiin artikkeleihin, joissa tutkimukseni kannalta kiinnostavia aiheita käsitellään. Julkaisuja ovat esimerkiksi *Crime & Delinquency*, *Punishment and Society* ja *American Politics Research*.

Tutkimuksen rakenne

Tutkimukseni jakautuu kolmeen lukuun, joissa käsittelen lehdistökirjoittelusta erottuvia teemoja. Aiheitani ovat rikoksen uusijoille langetettavat elinkautiset vankeustuomiot, vankimäärän kasvu ja näkemykset kansan oikeustajusta sekä vähemmistöjen rikollisuus

---

⁴⁵ Simon & Feeley 1992.

ja rasismi. Aiheet esiintyvät rikoslain uudistuksen yhteydessä käydyssä lehdistökirjoittelussa ja niihin liittyvät lakimuutokset olivat keskeisiä väittelyn aiheita.

Ensimmäisessä pääluvussa pureudun vankimäärän kasvusta käytyyn keskusteluun. Tarkastelen sitä, miten lehdistössä suhtauduttiin Yhdysvaltain suureen vankimäärään ja miten vuoden 1994 rikoslain uudistuksen arveltiin siihen vaikuttavan. Toisessa pääluvussa syvennyn yhteen lakipaketin eniten keskustelua herättäneistä osista, niin kutsuttuun *three strikes and you're out* -lainsäädäntöön. Erittelen, miten konservatiivi- ja liberaali-lehdistön suhtautuminen lainsäädäntöön vaihteli. Viimeisessä pääluvussa käsittelen lehdistökirjoittelusta välittyviä asenteita rikollisuutta kohtaan, näkemyksiä rikollisuuden syistä ja suhtautumista vähemmistöjen, etenkin mustien amerikkalaisten, rikollisuuteen.

1. *Lock 'Em Up* – Keskustelu vankimäärän kasvusta ja vankeusrangaistuksen oikeutuksesta

1.1. Kriminologian punitiivinen käänne ja rikospoliittisen keskustelun muutos

Massavangitseminen (engl. *mass incarceration*) on termi, jolla kuvataan Yhdysvaltain vankimäärää ja sen suurta kasvua. 1970-luvulta lähtien Yhdysvaltain vankimäärä on kasvanut valtavasti: vuosina 1973–1997 vankimäärä lisääntyi yli 500 prosenttia. Sen lisäksi, että yhä useampi saa vankilatuomion, myös tuomioiden pituudet ovat kasvaneet 1970-luvulta lähtien.⁴⁶ Vankimäärä on kasvanut rikollisuuden lisääntyessä, mutta se on kasvanut myös silloin, kun rikollisuus on vähentynyt. Se on kasvanut sekä talouden lamassa että nousukautena ja niin sodan kuin rauhankin aikana.⁴⁷ Rikollisuuden lisääntyminen ei siis selitä vankimäärän valtavaa kasvua. Intoa vangitsemiseen ovat lisänneet yhteiskunnallisten ja aatteellisten olosuhteiden muutokset, kriminologian tieteenalalla tapahtunut kehitys ja muutokset politiikan suhtautumisessa rikollisuuteen.

1970-luvulla Yhdysvaltain rikospoliitikassa tapahtui niin kutsuttu punitiivinen⁴⁸ käänne, jonka seurauksena Yhdysvaltain vankimäärä alkoi kasvaa. Vielä 1960-luvulla amerikkalaisen kriminologian tieteenalalla vallitsi jaettu käsitys ”rankaisevasta hyvinvointiyhteiskunnasta” (engl. *penal welfarism*). Rankaiseva hyvinvointiyhteiskunta oli yhdistelmä punitiivista politiikkaa ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Uskottiin, että rikollisia voitiin kuntouttaa sosiaalisella ohjelmoinnilla ja rikollisuus nähtiin seurauksena köyhyydestä ja puutteesta. Ratkaisuja sen ehkäisyyn etsittiin hyvinvointivaltion vahvistamisesta ja sosiaalihuollosta. Punitiivisesta puheesta tuli epäsuosittua, ja kovien vankilarangaistusten vaatimista pidettiin rahvaanomaisena. Tämän seurauksena kulttuurinen railo kasvoi kriminologian ammattikunnan ja amerikkalaisen kansan välille. Kriminologian ammattisanastosta punitiivinen kieli ja aatteet vähenivät, kun taas populaarikulttuurissa ja julkisessa keskustelussa ne olivat edelleen vahvasti läsnä.⁴⁹

---

⁴⁶ Garland 2001, 14.

⁴⁷ Clear & Frost 2014, 67.

⁴⁸ Termi punitiivinen tulee englanninkielen sanasta ’punitive’, jonka suora käänös suomeksi on rankaiseva. Merriam Websterin sanakirja määrittelee termin ’punitive’ toiminnaksi, jonka tavoitteena on tai joka sisältää rankaisua. Viitattu 23.9.2020.

⁴⁹ Garland 2001, 34-41.

1960-luku oli Yhdysvalloissa yhteiskunnallisen levottomuuden aikaa. Kansalaisoikeusliike vaati yhteiskunnallisia uudistuksia ja segregaatian loppua, Vietnamin sodan vastainen liikehdintä kasvoi ja hippiliike haastoi perinteistä amerikkalaista arvomaailmaa. Amerikkalaisten johtajien murhat järkyttivät kansaa. Vuonna 1963 presidentti John F. Kennedy ammuttiin Teksasissa, vuonna 1965 New Yorkissa surmansa sai Mustien panttereiden johtaja Malcolm X ja vuonna 1968 kansalaisoikeusliikkeen johtaja Martin Luther King Jr. murhattiin Tennesseessä. Perinteiset amerikkalaiset arvot ja konservatiivinen ajattelu olivat 1960-luvulla törmäyskurssilla progressiivisten, liberaalien arvojen kanssa. Yhteiskuntarauha oli koetuksella ennennäkemättömällä tavalla ja mielenosoituksia järjestettiin eri puolilla maata. Valtiovallan voimapolitiikka ja aggressiivinen vastaus mielenosoituksiin eskaloitui väkivaltaisuuksiin.⁵⁰

1960-luvulla väkivaltarikollisuuden määrä oli kasvussa. Presidentti Lyndon B. Johnson tarttui ongelmaan asettamalla presidentillisen komitean, jonka tehtävänä oli löytää ratkaisuja rikollisuuden ehkäisyyn. Komitea julkaisi vuonna 1967 raportin, joka suositti muun muassa rikosoikeudellisen järjestelmän budjetoinnin ja keinovalikoiman kasvattamista. Tämän seurauksena liittovaltion rooli rikospolitiikassa kasvoi merkittävästi.⁵¹

1960-luvun lopulla poliitikot ja politiikan tekijät vastasivat yllä kuvattuihin muuttuviin sosiaalisiin olosuhteisiin dramaattisella politiikan muutoksella. Kriminaalipolitiikassa taktiikka vaihtui ennaltaehkäisevästä ja kuntouttavasta toiminnasta rankaisevaan ja kontrolloivaan. Vuoden 1968 presidentinvaalit vaikuttivat rikospolitiikkaan merkittävästi. Silloinen republikaanien presidenttiehdokas Richard Nixon yhdisti rikollisuuden sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen järjestykseen, erityisesti kansalaisoikeusliikkeen mielenosoituksiin ja mellakoihin, ja lupasi palauttaa yhteiskuntarauhan kovilla toimilla rikollisuutta vastaan. Niin kutsuttu *law and order* -retoriikka⁵² oli suunnattu erityisesti

---

⁵⁰ Esimerkiksi vuosina 1967-1968 nähtiin useita väkivaltaiseksi äityneitä mielenosoituksia, joissa useat ihmiset haavoittuivat tai saivat surmansa. Ks. esimerkiksi "Race Riots of the 1960s." U*X*L Encyclopedia of U.S. History. *Encyclopedia.com*. Viitattu 11. elokuuta 2020.

⁵¹ Clear & Frost 2014, 40-42.

⁵² *Law and order* (laki ja järjestys) on käsite amerikkalaisessa politiikassa, joka viittaa vaatimukseen tiukemmasta rikoslaista ja ankarammasta suhtautumisesta rikollisuuteen.

valkoiselle keskiluokalle ja työläisväestölle, joka koki asemansa yhteiskunnan kuohuissa uhatuksi.⁵³ Nixonin hallintokaudella rikospolitiikan kiinnostus siirtyi väkivaltarikollisuudesta vahvasti huumorikollisuuteen.⁵⁴

Rikospolitiikan muutokselle haettiin tukea ja perusteluita kriminologian tieteenalalta. Valtiollisen rahoituksen määrä kriminologian tieteenalalla alkoi kasvaa ja sen muoto muuttui. Sen sijaan, että rahoitusta olisi entiseen tapaan myönnetty laajoille tutkimusprojekteille, asettivat laitokset nyt rajattuja aiheita ja odotuksia tutkimuksista tehtäville käytännön sovelluksille.⁵⁵

Kun vielä 1960-luvulla kriminologiassa uskottiin sosiaaliseen ohjelmointiin, sosiaalihuoltoon, rikollisten kuntoutukseen ja yksilöllisiin ratkaisuihin, 1970-luvulla siirryttiin kohti järjestelmän yhdenmukaistamista ja vankilarangaistusten lisäämistä. 1970-luvun alkupuolella julkaistiin useita raportteja, tutkimuksia ja kirjoituksia, jotka horjuttivat uskoa rangaitsevan hyvinvointivaltion toimintaan. Muun muassa James Q. Wilsonin *Thinking About Crime*⁵⁶ vaikutti keskusteluun vahvasti. Ajatus siitä, että koko järjestelmä on epäonnistunut, koska rikollisuus ei ollut vähentynyt, alkoi saada suosiota 1970-luvun puolessa välissä. Myös käsitykset rikollisuuden syistä muuttuivat: kun aikaisemmin uskottiin, että rikollisuus oli seurausta köyhyydestä ja eriarvoisuudesta, nyt yksilön vastuu omista teoistaan ja valinnoistaan korostui. Kriminologien kiinnostus suuntautui rikoksen tekijään ja yksilön patologiaan, joiden uskottiin aiheuttavan poikkeavaa käytöstä.⁵⁷

Kriminologiassa tapahtui 1970-luvulla painopisteen muutos kohti punitiivisempää näkemystä. Vuosina 1969–1980 kriminologisen tutkimuksen fokus siirtyi vahvasti rikollisuuden syiden tutkimuksesta rikollisen käytöksen kontrolloinnin ja rangaistuslaitosten tutkimukseen. Erityisesti vuosina 1981–1993 valtiollisen rahoituksen vaikutus kontrolliteorioiden lisääntymiseen oli suuri. Merkittävin muutos yhdysvaltalaisen kriminologian

---

⁵³ Flamm 2005, 32-37.

⁵⁴ Hinton 2016, 183-184.

⁵⁵ Savelsberg, Cleveland & King 2004, 1275-1279

⁵⁶ Teoksessaan *Thinking About Crime* James Q. Wilson kyseenalaisti silloiset kriminologian tieteenalan hyväksymät metodit ja peräänkuulutti ankarampia ja tehokkaampia rangaistuksia, joilla olisi yksilöllisiä tuomioita ja hoitoa selkeämpi pelotevaikutus. Ks. Garland 2001, 59.

⁵⁷ Garland 2001, 57-63; Hinton 2016, 182-183.

tieteenalalla on se, että valtion kiinnostus rikollisuuden syitä kohtaan vaihtui kontrolli- ja rangaistuskeinojen tutkimukseen ja ennaltaehkäisystä ja kuntoutuksesta valtiojohtoiseen kontrolliin.⁵⁸

Presidentti Ronald Reagan jatkoi Nixonin aloittamaa retorista huumeiden vastaista sotaa konkreettisilla, kovilla toimilla. Vuonna 1986 Reagan allekirjoitti lain nimeltä *Anti-Drug Abuse Act*, joka lisäsi valtion resursseja huumeiden vastaisessa taistelussa ja tietyt huumerekokset lisättiin kuolemantuomioon oikeuttavien rikosten joukkoon. Samassa laissa luotiin valtava epäsuhta kokaiinista ja crack-kokaiinista langetettavien tuomioiden välille: vain viidestä grammasta crack-kokaiinia langetettiin sama pakollinen minimituomio kuin 500 grammasta kokaiinia. Crack-kokaiini oli halvempaa, mutta myös epäpuhtaampaa kuin kokaiini, ja siksi se oli erityisesti köyhien mustien huumeidenkäyttäjien suosiossa, puhdas kokaiini kun taas oli lähinnä varakkaiden valkoisten huume. Laki vaikutti siis suoraan crack-kokaiinia käyttävien mustien huumerekollisten tuomioiden paimiseen.⁵⁹

1980-luvulla uuskonservatiivinen arvopolitiikka ja uusliberalistinen talouspolitiikka syvensivät yhteiskunnallista eriarvoisuutta. Valtion tukiverkkojen heikentäminen, valtion menojen karsiminen ja rikosoikeudellisen järjestelmän kaupallistuminen leimaavat 1980-luvun poliittista kehitystä Yhdysvalloissa. Poliittisessa retoriikassa toistuivat vaatimukset kurin ja järjestyksen, perinteisten perhearvojen ja moraalin palauttamisesta. Rikollisuus ja sosiaaliset ongelmat muuttuivat oikeutukseksi eriarvoisuudelle ja punitiiviselle yhteiskunnalle. Vähäosaisten ongelmista tuli retorinen perustelu politiikkatoimille, jotka rankaisivat erityisesti köyhiä. Rikollisuus nähtiin yhä useammin kurittomuutena ja moraalittomuutena sen sijaan, että se olisi ollut seurausta epäreiluista sosiaalisista ja yhteiskunnallisista olosuhteista.⁶⁰

1980- ja 1990-luvuilla rationaalisen valinnan teoria vaikutti myös kriminologian tieteenalalla. Rationaalisen valinnan teorian mukaan ihmiset tekevät laskelmoituja valintoja

---

⁵⁸ Savelsberg, Cleveland & King 2004, 1287-1297.

⁵⁹ Alexander 2012, 47-54.

⁶⁰ Garland 2001, 99-102.

maksimoidakseen saamansa hyödyn: rikollisuuskin nähtiin tässä suhteessa hyödyn maksimoinniksi ja tietoisesti tehdyksi valinnaksi. Teoria vaikutti punitiivisten asenteiden lisääntymiseen ja rangaistusten pelotevaikutteen korostumiseen. Ajateltiin, että kun rikoksesta saatu rangaistus ja hyödyn menetys on tarpeeksi suuri, on rikollinen elämä yksilön silmissä vähemmän houkutteleva.⁶¹

Vankien määrä on kasvanut 1980-luvulta 2000-luvulle 300 000:sta kahteen miljoonaan. Pelkästään huumerikoksista tuomittuja on vankiloissa nykyään enemmän kuin kaikkia vangittuja oli yhteensä 1980-luvulla.⁶² Vuosina 1980–1990 liittovaltion tuomareiden langettamien vankilavuosien määrä kymmenkertaistui.⁶³ Yhdysvaltain liittovaltion rikosioikeusjärjestelmän kulut kasvoivat Nixonin ensimmäisen presidenttivuoden (1969) 445 miljoonasta jopa 15 miljardiin vuoteen 1993 mennessä. Kasvua tapahtui siis yli kolme tuhatta prosenttia.⁶⁴

Blumstein ja Beck totesivat tutkimuksessaan *Population Growth in U.S. Prisons, 1980–1996*, että 1990-luvun vankimäärän kasvun selittää lähes kokonaan ankarammat tuomitsemiskäytännöt, ei rikollisuuden määrän kasvu tai muut vastaavat tekijät.⁶⁵ 1990-luvulla myös erilaiset eturyhmät ja lobbariorganisaatiot vaikuttivat ankarimpien lakiuudistusten läpimenoon, jotka olivat omiaan lisäämään vankien määrää. Esimerkiksi yksityisen vankilateollisuuden lobbariorganisaatioilla arvioidaan olleen merkittävästi vaikutusta poliittiseen päätöksentekoon. Tämän lisäksi uhrien edunvalvontaryhmät ovat vaikuttaneet olennaisesti joidenkin ankarimpien uudistusten suosion kasvuun ja läpimenoon.⁶⁶

Three strikes -lainsäädäntö on yksi presidentti Clintonin lakipaketin eniten mielipiteitä jakanut osa, ja sitä kommentoitiin useaan otteeseen lyhyesti myös muualla tässä tutkimuksessa käytetyssä lähdeaineistossa.

---

⁶¹ Garland 2001, 128-130.

⁶² Alexander 2012, 60.

⁶³ Duke 1993, 575-578.

⁶⁴ Duke 1993, 575-578.

⁶⁵ Tässä ankarammilla tuomitsemiskäytännöillä tarkoitetaan vankilatuomioiden määrän lisääntymistä ja tuomioiden pituuksien kasvua. Ks. Blumstein & Beck 1999.

⁶⁶ Beale 2006, 471-472; Garland 2001, 116-117.

1.2. Keskustelu vankilarangaistuksen oikeutuksesta ja tehosta

Vankilarangaistuksen oikeutuksesta ja tehokkuudesta käytiin väittelyä lehtien palstoilla vuosina 1993–1994. Kirjoituksissa ennaltaehkäisevä, sosiaaliturvaan ja yhteisöjen tukemiseen panostava toiminta asetettiin usein vastakkain vankilatuomioiden kanssa. Toiset punnitsivat vankiloiden kustannusten kasvua ja inhimillisiä tragedioita, toiset taas tavallisten amerikkalaisten turvallisuutta ja vapauden tematiikkaa.

1.2.1. Ketkä vankilaan kuuluvat?

Vuoden 1993 elokuussa TIME-lehti julkaisi rikollisuuteen keskittyvän numeron, jonka kansijutuissa käsiteltiin rikollisuusongelmaa ja presidentti Clintonin ratkaisuja siihen. TIME-lehti on kuuluisa provosoivista ja huomiota herättävistä kansistaan, ja tämän elokuun 23. päivänä ilmestyneen lehden kansi oli aihetta kuvaava. Kannessa oli tyylitelty hahmo, jengeihin viittaava gangsteri, joka näytti jopa eläimelliseltä. Hahmon vieressä komeili teksti ”*America the Violent*”, joka viittasi Yhdysvaltain silloiseen väkivaltarikollisuusongelmaan ja siitä käytyyn keskusteluun (kuva 3).

Lehden kaikki neljä kansijuttua käsittelevät rikollisuutta ja Clintonin hallinnon rikoslakiesitystä, ja niistä erityisesti *A Convicts View: ‘People don’t want solutions’* kommentoi vankimäärän kasvua. Juttu on kysymys–vastaustyylinen haastattelu, jonka pääosassa on elinkautista murhasta istuva vanki Wilbert Rideau. Rideau on jutun mukaan vankilassa ollessaan tullut tunnetuksi journalistina, kirjailijana ja vankilareformin kannattajana.⁶⁷ TIME antaa jutussaan äänen kokemusasiantuntijalle, joka ammentaa haastatteluun omista havainnoistaan ja kokemuksistaan rikosoikeudellisesta järjestelmästä ja vankilasta. Tämä on kaikuja vielä 1960-luvulla vallinneesta kriminologisesta näkemyksestä, jonka mukaan rikoksesta tuomittu olisi itse avain ongelman ratkaisemiseen.

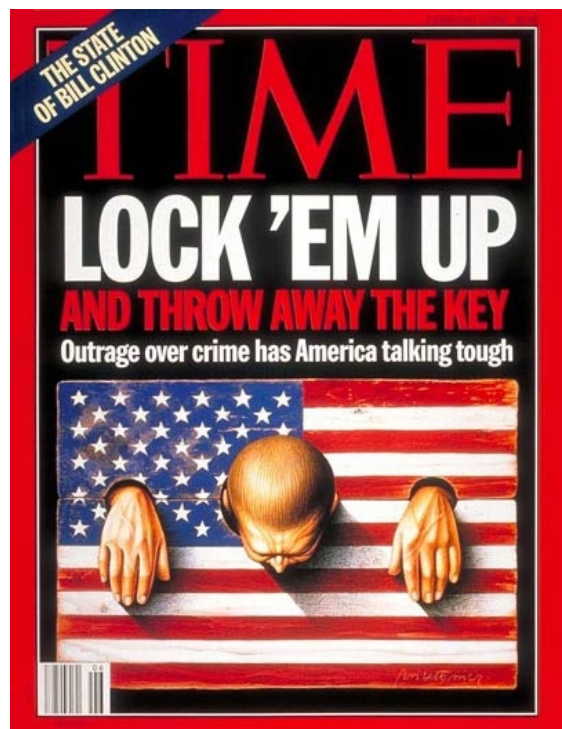
---

⁶⁷ Woodbury, A Convicts View: ‘People don’t want solutions’, artikkeli, *TIME*, 23.8.1993.

Rideaun mukaan rikollisuus on ensisijaisesti sosiaalinen ongelma, johon yksi ratkaisusta olisi koulutukseen panostaminen. Hän kertoo, että uutismediat ovat olleet osallisena rikollisuusongelman paisuttamisessa ja politiikka seuraa perässä. Rideau kommentoi, että 1970-luvulta lähtien vankiloista on tullut ”varastoja rikollisten säilyttämiseen” ja amerikkalaiset ovat omaksuneet kostonhimoisen asenteen rikospolitiikkaan. Jutun otsikon mukaan ihmiset eivät kaipaakaan ratkaisuja, vaan he haluavat tuntea olonsa hyväksi ja turvallisiksi, ja poliitikot vastaavat tähän luomalla rikosoikeudellisesta järjestelmästä alustan amerikkalaiselle kostonhimolle.⁶⁸

Vankilatuomion pituudella ei ole pelotevaikutetta, kun pidätetyksi joutumisen todennäköisyydellä taas on paremmat mahdollisuudet pelotella ihminen pois rikoksen polulta, Rideau jatkaa. Rideaun mukaan ratkaisu ongelmaan olisi vankilatuomioiden lyhentäminen ja siitä säästyneiden varojen ohjaaminen koulutukseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Rideau vetoaa omiin kokemuksiinsa vankilassa puolustaessaan vankilatuomioiden lyhentämistä: hänen mukaansa vanhimmat vangit, joiden ylläpito vankilassa maksaa eniten, ovat harmittomia ja yhteiskuntakelpoisia.⁶⁹

Kuva 3: TIME Magazine 23.8.1993 Vol. 142, No. 8   Kuva 4: TIME Magazine 7.2.1994 Vol. 143, No. 6

⁶⁸ Woodbury, A Convicts View: 'People don't want solutions', artikkeli, *TIME*, 23.8.1993.

⁶⁹ Woodbury, A Convicts View: 'People don't want solutions', artikkeli, *TIME*, 23.8.1993.

Vielä saman vuoden joulukuussa myös Wall Street Journalin pääkirjoitussivulla otettiin kantaa rikoslain uudistukseen ja vankimäärän kasvuun. Kirjoituksessaan *Crime Solution – Lock Em Up* kirjailija ja poliittinen toimija Ben Wattenberg⁷⁰ kiittää vihaisia amerikkalaisia äänestäjiä siitä, että rikollisuus on noussut politiikan asialistalle. Wattenberg kehuu Clintonin hallinnon rikoslakipakettia Lyndon B. Johnsonin porkkanaa ja keppiä -tyyliseksi rikospolitiikaksi, jossa panostetaan sekä rangaistuksiin että ennaltaehkäisyyn.⁷¹ Kiinnostavaa Wattenbergin kommentissa on erityisesti se, että hän samaan aikaan kehuu 1960-luvun rikospoliittista linjaa, mutta käyttää 1980-luvulta tuttua populistista retoriikkaa vetoamalla tavallisten amerikkalaisten toiveisiin ja tahtoon.

Vaikka Wattenberg kehuukin rikoslakipakettia, kritisoi hän kriminologien ammattikuntaa. Wattenbergin mukaan ei ole lainkaan yllättävää, että kriminologit ja rikospolitiikan ammattilaiset eivät tarkalleen ottaen tiedä, toimivatko rikollisuuden ennaltaehkäisyyn tähtäävät keinot. Sen sijaan ”lähes kaikki tietävät intuitiivisesti” sen, että vankilassa oleva roisto ei voi tappaa läheistäsi. Wattenberg ottaa vahvasti kantaa vankilatuomioiden puolesta ja perustelee näkemystään kansan oikeustajulla. Hän jatkaa perustelemalla mielipidettään vetoamalla vuonna 1992 julkaistuun Yhdysvaltain oikeusministeriön raporttiin *The Case for More Incarceration*.⁷² Raportin mukaan muun muassa vangitseminen tulee halvemmaksi kuin rikollisten päästäminen vapaaksi ja mustien yhteisöt itseasiassa hyötyisivät enemmästä vangitsemisesta, koska mustat ovat useammin väkivaltarikosten uhreja. Raportti, johon Wattenberg vetoaa, on malliesimerkki 1980-luvulta lähtien tapahtuneesta rikosoikeudellisen järjestelmän politisoitumisesta: useat kriminologian ammattilaiset ovat kritisoineet raporttia sen ilmestymisen jälkeen ja se on tuomittu virheelliseksi ja poliittisesti motivoituneeksi.

Wattenbergin mukaan liittovaltion valtaa olisi hyvä lisätä rikospolitiikassa, koska osavaltioiden lainsäädännöt saattavat olla huolimattomia. Wattenbergin mukaan rikoslain

---

⁷⁰ Ben J. Wattenberg oli uuskonservatiivinen kirjailija ja mediapersoona, joka toimi poliittisena neuvonantajana presidentti Carterin, Reaganin ja George W. Bushin hallinnoissa eri komiteoissa.

⁷¹ Wattenberg, *Crime Solution – Lock 'Em Up*, mielipidekirjoitus, *Wall Street Journal*, 17.12.1993.

⁷² Oikeusministeri William P. Barr hyväksyi vuonna 1992 raportin, jonka mukaan vankilatuomioiden lisääminen olisi maalle hyväksi ja auttaisi ehkäisemään rikollisuutta. Raportti on sittemmin tuomittu tieteenalan ammattilaisten toimista metodologialtaan ja loppupäätelmiltään puutteelliseksi ja jopa virheelliseksi. Ks. esimerkiksi Blumstein & Beck 1999; Tonry 1996.

uudistus tekee juuri sen mitä sen pitääkin: passittaa rikolliset vankilaan entistä pidemmäksi aikaa.⁷³ Wattenbergin kirjoitus edustaa 1970-luvulla alkanutta konservatiivista jatkumoa rikospoliittisessa keskustelussa, jossa tavallisten amerikkalaisten ääni ja toiveet nostetaan tieteellisen tiedon ja asiantuntijalausuntojen yläpuolelle. Hänen kirjoituksensa kielii hyvin punitiviista näkemystä. Wattenbergin mukaan rikoslain tehtävänä nimenomaan on lähettää rikolliset vankilaan ja tuomioiden tulee olla kovia.

Tammikuussa vuonna 1994 Wall Street Journal julkaisi jälleen pääkirjoitussivullaan vankilatuomioita puolustavan kirjoituksen. Valtiotieteilijä John Dilulio⁷⁴ kommentoi presidentti Clintonin kansakunnan tila -puhetta⁷⁵ 26.1.1994 julkaistussa kirjoituksessaan *Let 'Em Rot*. Dilulion mielestä presidentti Clinton otti puheessaan oikean suunnan kohti rikollisten ankarampaa rankaisemista. Hän vetoaa kansan tahtoon ja oikeustajuun kirjoittamalla, että selkeä enemmistö amerikkalaisista ja ylivoimainen enemmistö mustista kannattavat ryöstäjille, raiskaajille, murhaajille ja huumekauppiaille nopeita ja ankaria tuomioita.⁷⁶ Wattenbergin tapaan Dilulio nostaa tavallisten amerikkalaisten näkemykset ankarammista vankilarangaistuksista tieteenalan vallitsevaa käsitystä arvokkaammaksi politiikan ajuriksi.

Dilulion mielestä ”liberaali eliitti” on vuosia vain puhunut alentuvasti siitä, miten kansaa pitäisi kouluttaa hyväksymään ja ymmärtämään vaihtoehdot vankilarangaistukselle ja ruikuttanut, että poliitikoilla ei ole selkärankaa vastustaa kansan tahtoa laittaa rikolliset vankilaan.⁷⁷ Kuvaillemalla kriminologian tieteenalaa liberaaliksi eliitiksi Dilulio väheksyy tieteenalaa ja sen edustajia. Kriminologian tieteenala on kohdannut kritiikkiä jo 1970-

---

⁷³ Wattenberg, *Crime Solution – Lock 'Em Up* (mp.), *WSJ*, 17.12.1993.

⁷⁴ John Dilulio Jr. oli 1980- ja 1990-luvuilla yksi Yhdysvaltain rikospoliittisen keskustelun keskeisimpiä hahmoja. Dilulio oli yhteiskuntatieteilijä James Q. Wilsonin oppilas ja työtoveri. Hän otti käyttöön kiistanalaisen ’superpredator’-termin kirjoittaessaan nuorisorikollisuudesta. Termi on laajalti tuomittu esimerkiksi mustien akateemisessa yhteisössä rasistisena ja leimaavana. Ks. Beaver, DeLisi & Dooley, 2007.

⁷⁵ Presidentti Clinton esitti kansakunnan tila -puheensa kongressille 25.1.1994. Clinton pyhitti valtaosan puheestaan rikollisuuden torjunnalle ja rikoslain valmistelulle. Puheessaan kongressille presidentti Clinton esitti rikollisuuden pahimpana uhkana tavallisten amerikkalaisten elämäntavalle. Ks. White House Television (WHTV), ”The 1994 State of the Union (Address to a Joint Session of the Congress),” *Clinton Digital Library*, haettu 28.6.2020.

⁷⁶ Dilulio, *Let 'Em Rot* (mp.), *WSJ*, 26.1.1994.

⁷⁷ Dilulio, *Let 'Em Rot* (mp.), *WSJ*, 26.1.1994.

luvulta lähtien muun muassa James Q. Wilsonin toimesta⁷⁸, mutta politiikan maailmassa tämä tieteenalan väheksyntä konkretisoitui erityisesti Ronald Reaganin presidenttikaudella. Reagan muun muassa kutsui puheessaan kesällä 1984 kriminologeja pseudo-intellektuelleiksi.⁷⁹ Dilulion näkemys kriminologeista ”liberaalina eliittinä” on jatkumoa rikosoikeudellisesta järjestelmästä käydyn keskustelun politisoitumiselle.

Dilulio perustelee tilastoilla, että vankilatuomioiden keskimääräinen kesto on oikeastaan lyhentynyt 1980-luvulta lähtien ja että iso osa ehdonalaisten pääsevista sortuvat rikoksiin uudestaan. Hän myöntää, että vankimäärä on kasvanut, mutta niin on myös aamiaismurojen kulutus, pyöräilykypärän käyttö ja polttoaineen kulutus. Dilulio jatkaa perustelujaan talouden luvuilla. Hän kirjoittaa, että veronmaksajien rahoista vain murto-osa menee vankiloiden ylläpitoon ja lainvalvontaan ylipäänsä. Dilulion mukaan valtiolle maksaa enemmän päästää rikollinen ulos vankilasta kuin pitää hänet siellä pitkään. Kova politiikka on hyvää rikospolitiikkaa, Dilulio päättää kirjoituksensa.⁸⁰ Kirjoituksessaan Dilulio esiintyy tavallisen amerikkalaisen puolustajana liberaalia eliittiä vastaan, joka ei ole kosketuksissa amerikkalaisen arjen kanssa. Dilulio käyttää tilastollisia ja taloudellisia argumentteja vankilatuomioita puolustaessaan, mutta vahvimman perustelun hän löytää tavallisten amerikkalaisten, rikosten uhrien ja rikollisuutta pelkävien oletetuista toiveista ja tahdosta.

Dilulio palaa edelliseen kirjoitukseensa päätoimittajalle osoitetussa kirjeessä, joka julkaistiin Wall Street Journalissa helmikuun 3. päivänä vuonna 1994. Dilulio kritisoi otsikkoa (*Let 'Em Rot*), joka hänen edelliselle kirjoitukselleen annettiin toimituksessa. Hän toistaa argumenttinsa, että valtaosa amerikkalaisista kannattaa pitkiä vankilatuomioita, mutta kiistää kirjoituksensa viestineen, että rikolliset pitäisi otsikon mukaan ”antaa mädäntyä” vankiloissa. Dilulio kirjoittaa, että hän kannattaa (amerikkalaisten enemmistön tapaan) kunnollisia ja säädyllyisiä elinolosuhteita vankiloissakin. Dilulion mielestä Wall Street Journalin toimituksen päättämä otsikko muistuttaa paitsi siitä, että liberaali eliitti

---

⁷⁸ Garland 2001, 61-68.

⁷⁹ Presidentti Ronald Reaganin puhe 20.6.1984 Annual Conference of National Sheriff's Association - tapahtumassa.

⁸⁰ Dilulio, *Let 'Em Rot* (mp.), *WSJ*, 26.1.1994.

on liiaksi ylenkatsonut amerikkalaisen kansan vaatimuksia pidemmistä tuomioista myös siitä, että konservatiivien eliitti unohtaa aika ajoin konservatiiviseen ajatteluun olennaisesti kuuluvan juutalaiskristillisen lähimmäisen rakkauden ja empatian.⁸¹

Dilulion vastine Wall Street Journalille edellisen tekstinsä otsikoinnista on erityisen kiinnostava, sillä hän paitsi toistaa argumenttinsa liberaalin eliitin tietämättömyydestä, hän kritisoi myös konservatiivielittiä sydämettömyydestä. Dilulio asettaa ilmeisesti itsensä näiden kahden suuntauksen väliin ja esiintyy jälleen tavallisen amerikkalaisen sanansaattajana.

1.2.2. Pohdintoja massavangitsemisen syistä

Liberaali päivälehti The Nation otti kantaa vankimäärän kasvuun alkuvuodesta 1994. Tammikuun 31. päivänä julkaistussa pääkirjoituksessaan *Jailhouse Crock* The Nation kritisoi vankimäärän kasvua ja piteneviä vankilatuomioita. Pääkirjoitus alkaa väitteellä, että Yhdysvallat ei kärsi rikollisuusepidemiasta, vaan vangitsemisepidemiasta. Pääkirjoituksen mukaan Clintonin hallinnon rikoslaki on vaarallisen punitiivinen ja rikollisuuskeskustelussa faktat ovat jääneet taka-alalle. Vaikka vankimäärä jatkaa kasvuaan, vuonna 1992 rikollisuus on vähentynyt kirjoituksen mukaan lähes kaikissa kategorioissa. Pääkirjoituksessa kuvataan poikkeuksena kantakaupungit, joissa taloudellinen riippuvaisuus ja jyrkkä eriarvoisuus ovat yhdistyneet regressiiviseen ja rasistiseen huume politiikkaan. Tämä on synnyttänyt tilanteen, jossa yhteisöt ovat riippuvaisia huumeiden tuomasta alamaailman taloudesta ja nuoria miehiä yhdistää kokemus vankilasta. Pääkirjoituksen mukaan pelko ja kauhu ohjaavat rikospolitiikkaa, mikä johtaa ainoastaan vankimäärän paisumiseen entisestään.⁸²

The Nationin samassa numerossa julkaistiin myös pidempi artikkeli rikoslain uudistuksesta. Kriminologi Elliot Currie analysoi rikoslakipaketin ongelmia artikkelissa *What's Wrong with the Crime Bill*. Antamalla puheenvuoron tieteenalan edustajalle The Nation

---

⁸¹ Dilulio, Your Ugly Sentiment, Not mine, vastine, *WSJ*, 3.2.1994.

⁸² Jailhouse Crock (pk.), *The Nation*, 31.1.1994.

osoittaa pitävänsä asiantuntijatietoa tarpeellisena rikospoliittisessa keskustelussa. Currien mukaan Clintonin hallinnon rikoslain uudistus tarkoittaisi Yhdysvaltain rikosoikeudellisen järjestelmän taantumista ja laki on Currien mielestä suoraan sanottuna kamala. On kuin lainsäätäjät eivät olisi oppineet mitään vankimäärän ja rikosoikeudellisen järjestelmän kulujen paisumisesta, Currie kirjoittaa. Yhdysvalloilla on paitsi maailman suurin vankiluku, myös eniten väkivaltarikollisuutta länsimaisista teollisuusmaista.⁸³

Erityisesti Currie kritisoi niin kutsuttua *truth in sentencing* -periaatetta, jonka mukaan rikoksesta tuomitun on kärsittävä tuomionsa kokonaisuudessaan vankilassa sen sijaan, että tämä pääsisi aikaisemmin vapaaksi tai ehdonalaiseen esimerkiksi hyvän käytöksen vuoksi. Clintonin hallinnon rikoslakipaketissa osavaltioille luvattiin lisää rahoitusta vankiloiden ylläpitoon, jos ne ottaisivat käyttöön *truth in sentencing* -periaatteen, jonka mukaan tuomitun tulisi viettää vankilassa tuomiostaan vähintään 85 prosenttia. Currien mukaan tällainen periaate vain lisäisi vankimäärää entisestään, eikä näillä ehdoilla luvattu liittovaltion rahoitus riittäisi millään vankiloiden kustannusten kattamiseen. Currie pohtii, onko esimerkiksi *truth in sentencing* - ja *three strikes* -lakien (ks. seuraava luku) kaltaisten uudistusten pidemmän aikavälin vaikutuksia vankilajärjestelmän budjettiin ja vankimäärän kasvuun arvioitu ollenkaan. Currie listaa, että kovempien tuomioiden sijaan lakiuudistuksessa pitäisi panostaa enemmän aidosti ennaltaehkäisevään työhön ja sen monivuotiseen ja kestäväseen rahoittamiseen.⁸⁴

Truth in sentencing -periaate on yksi punitiivisen politiikan tunnusmerkeistä. Vuoden 1994 lakiuudistuksessa tämä periaate sidottiin osavaltioille myönnettävään lisärahoitukseen, jotta osavaltiot ottaisivat periaatteen tehokkaammin käyttöön. *Truth in sentencing* -periaatteet siirtävät tuomio- ja harkintavaltaa tuomioistuimilta lainsäätäjälle ja vaaleilla valituille syyttäjille, kun jo laissa määritellään, kuinka pitkä vankilatuomion tulee olla.⁸⁵ Tämä ja esimerkiksi pakolliset minimituomiot ovat tyypillistä 1990-luvun ankaraa rikospoliitikkaa, joka nojaa näyttäviin toimiin ja populistiseen retoriikkaan.

---

⁸³ Currie, What's Wrong with the Crime bill, artikkeli, *The Nation*, 31.1.1994.

⁸⁴ Currie, What's Wrong with the Crime bill, artikkeli, *The Nation*, 31.1.1994.

⁸⁵ Clear & Frost 2014, 77-81.

TIME-lehti otti jälleen helmikuussa 1994 rikollisuusongelman käsittelyyn numerossaan, jonka kannessa kuvattiin valkoinen mies Yhdysvaltain lipun värittämässä jalkapuuassa. Kuvan yläpuolella teksti *”Lock ‘Em Up and Throw Away the Key”* viittaa vankimäärän kasvun ja vankilarangaistusten kritiikkiin (kuva 4). Lehden kansijutut käsittelivät rikoslain uudistusta, rikollisuudesta käytyä keskustelua ja vankilatuomioiden oikeutusta.

Kansijuttu *Lock ‘Em Up! ... and Throw Away the Key* on jaettu kahteen tekstiin, jotka molemmat kommentoivat Clintonin rikospolitiikkaa ja vankimäärän kasvua. Toimittaja Richard Lacayo nostaa esiin tuoreen kyselytutkimuksen, jonka mukaan rikollisuus on amerikkalaisten mielestä kansakunnan vakavin ongelma. (ks. johdanto kuva 1 ja 2) Lacayo huomauttaa, että rikollisuuden pelko on kasvanut, vaikka FBI:n tilastojen mukaan rikollisuus olisi laskussa.⁸⁶ Etenkin väkivaltarikollisuus oli ollut vuodesta 1991 lähtien tilastollisesti laskussa⁸⁷, kuten kirjoittaja oikein huomauttaa. Tutkimuksissa on todettu, että amerikkalaiset arvioivat erilaisissa kyselyissä ja gallupeissa rikollisuuden olevan yleisempää kuin se todellisuudessa on.⁸⁸ Kiinnostavaa on, että kirjoittaja asettaa tilastollisen tiedon vastakkain tavallisen amerikkalaisen tunteiden kanssa.

Lacayon mukaan rikollisuuden juurisyyt ovat sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa. Lacayon mielestä ankarat rangaistukset voivat kuulostaa helpoilta, mutta rikollisuuden ehkäisy ja torjunta vaatii hänen mukaansa monisyisempiä toimia.⁸⁹ Tässä Lacayo asettuu selkeästi liberaaliin leiriin, varsinkin paikantaessaan rikollisuuden syyt sosiaalisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin.

Lopuksi Lacayo nostaa esiin mustan yhteisön näkemyksen aiheesta. Hänen mukaansa edes he, joita rikollisuus eniten koskettaa, eivät kannata Clintonin rikoslakia.⁹⁰ Lacayo viittaa artikkelissaan Dilulion tapaan kaupunkikeskustojen väestöön, lähinnä mustiin

---

⁸⁶ FBI on kerännyt tilastoja rikollisuudesta Yhdysvalloissa 1930-luvulta lähtien. FBI:n tilastojen mukaan rikollisuus laski 1990-luvulla. Ks. Zimring 2007, 4-15.

⁸⁷ Zimring 2007, 4-15.

⁸⁸ Hough & Roberts 1992, 279-283.

⁸⁹ Lacayo, Lock ‘Em Up!, artikkeli, *TIME*, 7.2.1994.

⁹⁰ Lacayo, Lock ‘Em Up!, artikkeli, *TIME*, 7.2.1994.

yhteisöihin, jotka tilastollisestikin joutuivat yleisimmin rikoksen uhreiksi⁹¹. Mustien yhteisöihin ja heidän turvallisuuteensa vetoamista harrastivat sekä konservatiivi- että liberaalikirjoittajat. Tätä tematiikkaa käsittelen tarkemmin tämän tutkimuksen kolmannessa luvussa.

...and Throw Away the Key sen sijaan kommentoi pakollisia minimituomioita ja niiden vaikutusta vankimäärän kasvuun. Toimittaja Jill Smolow esittelee tapauksen, jossa tuomari oli pakotettu langettamaan 10 vuoden vankilatuomion ihmiselle, joka oli huijattu mukaan huumekauppaan. Vaikka tämä henkilö oli tietämättään syylistynyt rikokseen, hänelle oli pakko antaa 10 vuoden vankilatuomio, koska liittovaltion tason rikoksiin pätee pakollisen minimituomion periaate. Smolowin mukaan tapaus on oppikirjaesimerkki amerikkalaisen rikospolitiikan lyhytnäköisyydestä. Smolow perustelee talouden luvuilla, miten Yhdysvallat on käyttänyt valtavia summia uusien vankiloiden rakentamiseen paisuvan vankimäärän säilömiseksi samaan aikaan, kun rikollisuusluvut jatkavat kasvuaan. Hänen mukaansa on vahingollista, että väkivallattomat huumeri-kolliset täyttävät vankilat ja väkivaltaisille, vakavista rikoksista tuomituille vankilapaikkoja on suhteessa vähemmän. Syynä tähän ovat nimenomaan pakolliset minimituomiot.⁹²

Vuonna 1990 Smolowin mukaan 40 osavaltiota 50:stä oli oikeuden määräyksellä pakotettu vähentämään tilanahtautta vankiloissaan päästämällä vankeja vapaaksi tai ehdonlaiseen. Yli puolet liittovaltion vankiloissa olevista vangeista on tuomittu vähäisistä tai väkivallattomista huumeri-koksista, kirjoittaja jatkaa. Vankien ylläpitäminen tulee yhteiskunnalle kalliiksi, mitä vanhemmaksi vanki varttuu. Sen vuoksi Smolowin mukaan myös koko elämän elinkautistuuomiot ovat ongelmallisia.⁹³ Smolow siis nostaa esiin huumeiden vastaisen sodan vaikutukset vankimäärän kasvuun kirjoittaessaan ”harmittomista huumeri-kollisista”, jotka täyttävät vankilat. Tätä argumenttia liberaalikirjoittajat käyttivät usein vankimäärää kritisoidessaan.

---

⁹¹ Mustien amerikkalaisten todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi oli rikostyyppistä riippuen jopa kolminkertainen valkoisiin amerikkalaisiin nähden. Ks. Webster 2007.

⁹² Smolow, ... and Throw Away the Key, artikkeli, *TIME*, 7.2.1994

⁹³ Smolow, ... and Throw Away the Key, artikkeli, *TIME*, 7.2.1994.

Myös Washington Postin kolumnissa kritisoitiin vankimäärän kasvua keväällä 1994. Huh-
tikuun 17. päivänä julkaistussa kolumnissa *All Locked Up* toimittaja David S. Broder kiin-
nittää huomiota Yhdysvaltain vankimäärän massiiviseen nousuun ja vertaa Yhdysvaltoja
esimerkiksi Kanadan ja Italian vankilukuun. Broderin mukaan kasvava vankimäärä rasit-
taa sekä liittovaltion että osavaltioiden budjettia, mutta ei helpota amerikkalaisten ri-
kollisuuden pelkoa tai vähennä rikollisuutta. Silti sekä kansalaiset että poliitikot näyttä-
vät uskovan, että enemmän ja pidempiä vankilatuomioita olisi ratkaisu turvallisuuden
lisäämiseen. Broder kirjoittaa, että rikollisuus on paikallismedioiden kestoaihe ja sen
vuoksi myös äänestäjien ykköshuoli.⁹⁴

Broder nostaa punitiivisen politiikan epäonnistumisesta esimerkiksi Kalifornian tilan-
teen, jossa vankimäärän nelinkertaistumisella vuosikymmenessä ei ollut merkittävää
vaikutusta väkivalta- tai omaisuusrikollisuuteen. Broder arvioi, että vankilalla ei ole mer-
kittävää pelotevaikutetta nuorille väkivaltarikollisille ja sen vuoksi olisi tehokkaampaa
panostaa rikollisuutta ennaltaehkäiseviin toimiin. Koska ennaltaehkäisevä politiikka ei
ole yksinkertaista, Broderin mukaan se ei saa yhtä paljon poliittista huomioita kuin hel-
polta kuulostavat ratkaisut rikollisten laittamisesta vankilaan.⁹⁵ Broder kritisoi poliitik-
kojen populismia ja median sensaatiomaista otetta rikollisuuskeskustelussa ja tuntuu lä-
hes syyttävän molempia kansalaisten harhaanjohtamisesta. Toisaalta Broder tekee sa-
man kuin niin monet muut liberaalikirjoittajat: hän asettaa vastakkain tilastolliset ja ta-
loudelliset faktat ja tavallisten amerikkalaisten tunteet.

1.2.3. Onko vankilatuomioilla vaikutusta?

Vuoden 1994 syksyllä Washington Postin ja New York Timesin pääkirjoitussivuilla tartut-
tiin jälleen Yhdysvaltain kasvavaan vankimäärään. Syyskyyntä 16. päivänä New York Time-
sin kolumnisti Anthony Lewis vertasi Yhdysvaltain vankilukua Etelä-Afrikan vankilukuun.
Kolumnissaan *Abroad at Home; Crime and Politics* Lewis arvioi, että demokraatit ja re-
publikaanit ovat ajautuneet kilpaan, jossa poliitikot haluavat vaikuttaa toinen toistaan

---

⁹⁴ Broder, All Locked Up, kolumni, *WaPo*, 17.4.1994.

⁹⁵ Broder, All Locked Up, kolumni, *WaPo*, 17.4.1994.

ankarammalta rikollisuutta kohtaan ja tämä on johtanut toimimattomaan rikoslain uudistukseen. Lewis kritisoi erityisesti pakollisia minimituomioita ja niiden laajentamista sekä myös *truth in sentencing* -periaatetta. Lewisin mukaan nämä ovat esimerkkejä rikoslain toimimattomuudesta ja johtavat vain vankiloiden ruuhkautumiseen ja vankimäärän paisumiseen entisestään.⁹⁶

Washington Post julkaisi lokakuun 3. päivänä 1994 pääkirjoituksen *Who is in Federal Prisons Anyway?*, jonka mukaan liittovaltion vankiloissa olevien huumerikoksista tuomittujen suhteellinen osuus on tuplaantunut alle kymmenessä vuodessa ja vuonna 1992 se oli jo yli puolet kaikista vangeista. Pääkirjoitus toistaa argumentin, että pienistä huumerikoksista tuomittujen vangitseminen pitkiksi ajoiksi on järjetöntä, koska ne ruuhkauttavat vankilat ja vievät tilaa vakavammilta rikoksilta. Tämän lisäksi vankiloiden ylläpitäminen on kallista ja tehotonta rikollisuuden torjunnan kannalta. Pääkirjoitus toteaa, että amerikkalaisessa rikospolitiikassa prioriteetit ovat vääristyneet.⁹⁷

The Nation julkaisi 21. marraskuuta pääkirjoituksen *String 'Em Up*, joka kritisoi poliitikoita vankimäärän ja rikosoikeudellisen järjestelmän kustannusten lisäämisestä vain näyttääkseen ankarilta rikollisuutta kohtaan. Pääkirjoituksessa nostetaan esimerkiksi Kalifornian osavaltion vankimäärän kasvu ja sen kustannuksen kalifornialaisille veronmaksajille sekä Michiganin osavaltion vankiloiden budjetoinnin lisääntyminen koulujen rahoituksen kustannuksella. Pääkirjoitus toteaa lakonisesti: *"Out with the Welfare State, in with the Jailhouse State"*. Pääkirjoitus syyttää demokraatteja republikaanien kelkkaan hyppäämisestä rikospolitiikassa.⁹⁸

Vankilatuomioita ja punitiivista politiikkaa puolustettiin uuskonservatiivilehti Public Interestin vuoden 1994 syksyn numerossa. Valtiotieteilijä John Dilulion essee *The Question of Black Crime* (ks. luku 3.2. tässä gradussa) innoitti useita konservatiiviajattelijointa jakamaan ajatuksiaan vankilatuomioista ja ajankohtaisesta rikospoliittisesta keskustelusta. Vankimäärää ja punitiivista politiikkaa kommentoivat erityisesti

---

⁹⁶ Lewis, *Abroad at Home; Crime and Politics* (mp.), *NYT*, 16.9.1994.

⁹⁷ *Who is in Federal Prisons Anyway?* (pk.), *WaPo*, 3.10.1994.

⁹⁸ *String 'Em Up* (pk.), *The Nation*, 21.11.1994.

yhteiskuntatieteilijä James Q. Wilson kirjoituksellaan *Prisons in a Free Society* ja ekonomisti Richard T. Gill kirjoituksellaan *The Importance of Deterrence*.

Yhteiskuntatieteilijä James Q. Wilson on 1970-luvulta lähtien kuulunut Yhdysvaltain johtaviin kriminologian alan tutkijoihin. Wilsonia on nimitetty yhteiskuntatieteilijöiden johtavaksi konservatiivijättelijäksi, ja hän on toiminut rikospolitiikan neuvonantajana useille republikaanihallinnoille 1970-luvulta aina 1980-luvun loppuun.⁹⁹ Wilson oli 1970- ja 1980-luvuilla yksi äänekkäimpiä kriminologian tieteenalan arvostelijoita. Hän väitti muun muassa, että vasemmistoliberaalit kriminologit ja kriminologian tieteenala eivät onnistuneet täyttämään yhteiskunnan toiveita käytännön sovelluksista rikospolitiikkaan.¹⁰⁰ 1990-luvun alkupuolella Wilson oli rikollisuuskeskustelun keskeisimpiä hahmoja. Hän piti tavallisen amerikkalaisen moraali- ja oikeustajua vasemmistolaisen liberaalin tiede-eliitin vastavoimana. Wilson oli kyllästynyt liberaalin intellektuellin moraaliin tyhjiöön ja uskoi, että oli olemassa amerikkalainen moraalitaju, joka voisi toimia politiikkaa ohjaavana periaatteena. Esimerkiksi juuri rikospolitiikassa Wilson kehotti poliitikkoja ottamaan tavallisen amerikkalaisen moraalikäsityksen huomioon.¹⁰¹

Public Interestin syksyn 1994 numerossa julkaistussa kirjoituksessaan Wilson analysoi vapauden ja vankiloiden tematiikkaa. Wilson myöntää, että vankilatuomioiden lisäämisellä ja koventamisella voi olla parhaimmillaankin vain vaatimattomasti vaikutusta rikollisuuden määrään. Lainsäädäntö vaihtelee osavaltioiden välillä, joten osavaltioissa, joissa vankilatuomiot ovat lyhyempiä, tuomioiden koventamisella voi olla suotuisaa vaikutusta. Sen sijaan osavaltiot, joilla on jo käytössä pitkät vankilatuomiot, tuskin hyötyvät liittovaltion tason lainsäädännön koventamisesta, Wilson perustelee.¹⁰²

Wilsonin mielestä vankilat ovat menettäneet pelotevaikutuksensa ja rikokset johtavat harvemmin tuomioon kuin esimerkiksi 1960-luvulla. Wilsonin mukaan esimerkiksi todennäköisyys tulla pidätetyksi ryöstöstä väheni 20 prosenttia 1970-luvulta 1980-luvulle

---

⁹⁹ Lepistö 2019, 171.

¹⁰⁰ Garland 2001, 62.

¹⁰¹ Lepistö 2019, 15, 74-78.

¹⁰² Wilson, *Prisons in a Free Society* (mp.), *Public Interest*, 1994 No. 117.

tultaessa. Hän kirjoittaa, että ensin pitäisi lisätä poliisien määrää, jotta pidätyksen todennäköisyys saataisiin nousemaan. Sitten pitäisi palkata lisää aktiivisia syyttäjiä, jotka olisivat valmiita viemään prosessin loppuun aina pidätyksestä tuomioon asti. Myös tuomioistuinten harkintavaltaa tulisi Wilsonin mukaan kaventaa, jotta rikoksista tuomituksi tulemisen todennäköisyys kasvaisi.¹⁰³

Lopuksi Wilson pohtii vapauden ja vangitsemisen yhteyttä toisiinsa. Wilsonin mukaan yhteiskunnassa, jossa nautitaan keskimääräisesti laajempaa vapautta, pitää olla valmiita rankaisemaan ja vangitsemaan. Se on ikään kuin hinta, joka vapaudesta maksetaan.¹⁰⁴

Pelotevaikutteesta kirjoitti myös ekonomisti Richard T. Gill Public Interestin samassa numerossa julkaistussa *The Importance of Deterrence*. Gill tosin menee Wilsonia hieman pidemmälle ja pohtii ruumiillisen rangaistuksen käyttöönottoa Yhdysvalloissa. Gill myöntää, että Yhdysvaltain vankimäärä on kasvanut valtavasti, lähes sietämättömälle tasolle, ja väkivaltarikollisuuden määrä on vain lisääntynyt. Samalla tietysti vankeinhoidon järjestelmän kustannukset ovat paisuneet, mitä Gill pitää ei-toivottavana kehityksenä.¹⁰⁵

Gillin mukaan amerikkalainen yhteiskunta – ja amerikkalaiset rikolliset – odottavat nopeaa tuottoa ja ajattelevat asioita lyhytnäköisesti. Tämän vuoksi vankilarangaistus ei toimi enää pelotteena. Jos rangaistus olisi kova, langetettaisiin nopeasti ja sen seuraus olisi välitön, pelotevaikute toimisi. Gill käyttää esimerkkinä amerikkalaisen turistin Singaporessa samaa ruoskimistuomiota, jonka poliitikot presidenttiä myöten tuomitsivat laajasti. Gill kirjoittaa, että samaan aikaan tavalliset amerikkalaiset ilmaisivat tukensa tälle ruumiilliselle rangaistukselle, mikä kertoo ristiriidasta vallitsevan rikospolitiikan ja kansan tahdon välillä. Gill spekuloi, voisiko ruumiilliset rangaistukset kuten pakkotyö, nälkiinnyttäminen, julkiset nöyryytykset ja niin edelleen toimia pelotevaikutteena amerikkalaisessa yhteiskunnassa, missä fyysinen kipu ja yksityisyyteen kajoaminen on harvinaista. Gill päättää kirjoituksensa kehottamalla lainsäätäjiä pohtimaan, voisiko

---

¹⁰³ Wilson, Prisons in a Free Society (mp.), *Public Interest*, 1994 No. 117.

¹⁰⁴ Wilson, Prisons in a Free Society (mp.), *Public Interest*, 1994 No. 117.

¹⁰⁵ Gill, The Importance of Deterrence (mp.), *Public Interest*, 1994 No. 117

rikollisuuden torjuntaa lähestyä tästä näkökulmasta ja rangaistuksia kehittää siihen suuntaan, että ne olisivat nopeita, välittömiä ja keskitettyjä kuten esimerkeissä mainittu ruumiillinen rangaistus.¹⁰⁶

Ruumiillisen rangaistuksen vaatimus on esimerkki äärimmäisen punitiivisesta politiikasta, jossa korostuu rangaistuksen pelotevaikute ja näkemys rikoksesta aktiivisena valintana ja tietoisena tekona. Vaikka Gill perustelee kirjoituksessaan välittömän ja ankaran rangaistuksen hyviä puolia lähinnä arkiajattelun keinoin, tuntuu vaatimus ruumiillisesta rangaistuksesta jopa barbaariselta nykyajan länsimaisessa sivistisyhteiskunnassa. Ruumiillisen rangaistuksen vaatimus ja ajatus nopeasta ja välittömästä oikeudesta muistuttaa vuosina 1880–1930 tapahtuneita lukuisia lynkkauksia, jossa väkijoukko oli ottanut oikeuden omiin käsiinsä ja murhannut rikoksesta syytetyn. Lynkkauksen uhreiksi on joutunut lähes yksinomaan mustia amerikkalaisia miehiä.¹⁰⁷

1.3. Loppupäätelmät ensimmäisestä luvusta

Vankimäärän kasvu ja pitkät vankilatuomiot nähtiin ongelmana lähinnä liberaalissa lehdistössä. Erityisesti TIME, Washington Post, The Nation ja New York Times julkaisivat vankimäärää ja vankilatuomioita kritisoivia tekstejä. Niissä vedottiin sekä taloudellisiin että inhimillisiin perusteisiin vankimäärän kasvua vastaan. Sen sijaan konservatiivilehdistössä julkaistuissa kirjoituksissa vankimäärän kasvua ei pidetty merkittävänä ongelmana ja pitkät vankilatuomiot nähtiin tarpeellisina ja oikeutettuina.

Liberaalilehdistössä vankimäärän kasvu nähtiin sekä taloudellisesti että inhimillisesti kestäättömänä, ja useissa teksteissä nostettiin sen vaikutukset mustiin yhteisöihin. Liberaalissa lehdistössä aiheesta julkaistuissa kirjoituksissa rikollisuuden syinä pidettiin

---

¹⁰⁶ Gill, The Importance of Deterrence, *Public Interest*, 1994 No. 117.

¹⁰⁷ Tuhannet mustat amerikkalaiset miehet, naiset ja lapset joutuivat lynkkausten uhriksi vuosien 1880–1930 välillä. Lynkkaus on äärimmäinen rassistisen väkivallan muoto, jossa lähtökohta on lähes poikkeuksetta mustien valkoista yhteisöä tai yksilöjä vastaan tekemät oletetut rikokset. Lynkkaukset saivat jopa kansanhuvien muotoja ja lynkkaukseen osallistuneet saivat yleensä jatkaa elämäänsä ilman seuraamuksia teoistaan. Ks. Webster 2007, 72–76.

köyhyyttä, eriarvoisuutta ja taloudellista ahdinkoa. Erityisen ongelmallisena liberaalilehdistössä nähtiin huumeiden vastaisen sodan vaikutus vankimäärän kasvuun. Mitättömistä huumerikoksista tuomitut veivät vankilassa valtaosan paikoista ja paisuttivat vankimäärää kirjoittajien mielestä turhaan.

1990-luvun lehdistökirjoittelussa näkyy 1980-luvulta lähtien yleistynyt kyyninen näkemys, että rikollisuus on vääjäämätöntä ja osa modernia yhteiskuntaa.¹⁰⁸ 1990-luvulla korkeita rikollisuustilastoja pidettiin faktana, vaikka rikollisuus oli todellisuudessa jo 1990-luvun alussa laskussa. Yhteinen jaettu ymmärrys oli, että rikollisuudesta ja sen välttelystä oli tullut osa jokaisen amerikkalaisen arkea. Se oli kulttuurinen ja sosiaalinen olosuhde, joka läpäisi koko yhteiskunnan.¹⁰⁹ Tämä näkemys toistuu sekä liberaali- että konservatiivikirjoittajien teksteissä 1990-luvun alussa.

Pitkät vankilatuomiot nähtiin useissa kirjoituksissa taloudellisesti ongelmallisina, sillä vankien vanhetessa ylläpitokustannukset kasvoivat. Joissain kirjoituksissa nostettiin esiin myös järjestelmän kustannukset kokonaisuudessaan ja pidettiin amerikkalaisten veronmaksajien edun mukaisena, ettei vankeinhoitolaitoksesta pääse tulemaan vanhus-tenhoitolaitosta. Tämä argumentti yhdistettiin usein siihen, että vankiloiden kustannukset ovat yhteiskunnalle suuremmat kuin niiden hyödyt rikollisuuden torjunnan kannalta.

Liberaalilehdistössä vedottiin usein asiantuntija-auktoriteettiin vankimäärän ja vankilatuomioiden kritiikissä. Jos teksti ei ollut kriminologin kirjoittama, siinä saatettiin vedota tutkimuksiin, raportteihin tai asiantuntijoiden puheenvuoroihin. TIME antoi jopa puheenvuoron kokemusasiantuntijalle kansijutussaan. Kirjoituksissa Yhdysvaltain vankimäärää verrattiin muiden maiden tilanteeseen osoituksena rikospolitiikan väärästä suunnasta.

---

¹⁰⁸ Kyynisestä suhtautumisesta rikollisuuteen on käytetty termiä rikospolitiikan ”mcdonaldisaatio”. Termi viittaa Max Weber käsitteeseen yhteiskunnan rationalisoitumisesta, jossa korostuu tehokkuus, mitattavuus/laskennallisuus, ennakoitavuus ja hallinta, kuten pikaruokaravintolassa. Ks. Shichor 1997.

¹⁰⁹ Garland 2001, 106.

Konservatiivilehdistä erityisesti Public Interest ja Wall Street Journal julkaisivat vankilarangaistusta puolustavia tekstejä pääkirjoitussivuillaan. Konservatiivijattelijoiden ja yhteiskuntatieteilijöiden teksteistä voi tulkita jopa kostonhimoisuutta. Rikollisuuden syyt nähdään selvästi yksilön omissa valinnoissa ja teoissa ja kovaa rangaistusta pidetään ansaittuna. Yksi kirjoitus menee jopa niin pitkälle, että ehdottaa ruumiillista rangaistusta validina vaihtoehtona vankilatuomiolle.

Vankilarangaistusta perusteltiin muun muassa tavallisten amerikkalaisten turvallisuudella. Kriminologien ammattikunnasta kirjoitettiin useissa teksteissä hyvin alentuvaan sävyyn ja heitä pidettiin kansan tahdosta vieraantuneena. Useissa kirjoituksissa viitattiin siihen, miten tavalliset amerikkalaiset kannattavat kovia tuomioita ja miten he tietävät parhaiten, miten rikollisuuteen tulisi suhtautua.

Yhdysvalloissa konservatiivit ovat perinteisesti kannattaneet pientä liittovaltion roolia, vapaita markkinoita ja alhaisia veroja. Rikospoliittisessa keskustelussa 1990-luvulla näyttäisi siltä, että liittovaltion laajempaa roolia rikoksen torjunnassa pidettiin kuitenkin konservatiivilehdistössä oikeutettuna ja tarpeellisenä. Liittovaltion roolin kasvattaminen nähtiin ratkaisuksi osavaltioiden rikoslainsäädännön erojen tasoittamiseen ja vankilatuomioiden yhdenmukaistamiseen. Tämä argumentti on selvää jatkumoa 1970-luvulla käydylle keskustelulle, missä rikosoikeudellisen järjestelmän käytäntöjä yhdenmukaistettiin ja yksilöllisestä kohtelusta siirryttiin selkeämmin rangaistukseen rikoksen mukaan.

Sen sijaan vankilajärjestelmän ja rikoksen torjunnan kaupallistumista ei kommentoitu sen enempää liberaali- kuin konservatiivilehdistössäkään. 1980-luvulta lähtien Yhdysvaltain vankilajärjestelmä on kaupallistunut voimakkaasti uusliberaalin talouspolitiikan seurauksena, ja yksityiset vankilayritykset ovat ryhtyneet ylläpitämään sekä liittovaltion että osavaltioiden vankeinhoitolaitoksia.¹¹⁰ Voittoa tavoittelevat vankilayritykset ovat vaikuttaneet myös rikospoliittiseen lainsäädäntöön¹¹¹, mutta vuosien 1993–1994

---

¹¹⁰ Beckett 1999, 100-101.

¹¹¹ Beckett 1999, 99-100.

vankimäärää ja vankilatuomioita koskevassa keskustelussa järjestelmän kaupallistuminen ei jostain syystä ole läsnä.

Konservatiivi- ja liberaalilehdissä julkaistujen tekstien ihmiskäsitykset eroavat toisistaan. Punitiivisen politiikan puolesta kirjoittaneet usein epäinhimillistivät rikollisen henkilön ja typistivät yksilön pelkästään rikolliseen tekoon. Rikoksen uhrin nostettiin usein etualalle ja heidän, mutta myös tavallisten amerikkalaisten etuun vedottiin usein. Tätä aihetta käsittelen tarkemmin kolmannessa pääluvussa. Kirjoituksissa käytettyä retoriikkaa voisi jopa verrata sodankäynnin retoriikkaan: rikollisuus on uhka koko kansakunnalle ja rikolliset eivät ole samanlaisia kuin tavalliset, lainkuuliaiset kansalaiset, vaan säälimättömiä saalistajia, jotka ovat valinneet rikollisuuden polun. Niin kutsuttu liberaali eliitti eli rikollisuutta ymmärtämään ja ehkäisemään pyrkivät kriminologit, viranomaiset ja lainsäätäjät laskettiin tähän samaan joukkoon rikollisten kanssa. Samalla tavoin kuin sotatilassa luodaan propagandalla kuvaa epäinhimillisestä vihollisesta, konservatiivikirjoittajat maalasivat kuvaa rikollisesta, joka ei ansaitse armoa.¹¹² Konservatiivien käyttämä retoriikka vuosien 1993–1994 lehtikirjoittelussa on jatkumoa 1980-luvulla koventuneille asenteille rikollisuutta kohtaan.

Liberaalilehdistössä julkaistuissa kirjoituksissa taas näkyy selvästi uskomus 1960-luvun rankaisevaan hyvinvointiyhteiskuntaan. Kriminologit, tieteilijät ja toimittajat yrittivät pitää keskustelussa mukana sosiaaliset ja yhteiskunnalliset ongelmat, joista rikollisuus heidän mielestään kumpuaa. Liberaalilehdistössä toistuivat taloudelliset perustelut. Rikosoikeudellisen järjestelmän kulujen kasvamisen pelättiin olevan pois muista kohteista, esimerkiksi koulutuksesta. 1990-luvun alussa tilastollisesti osavaltioiden korkeakoulutukseen suunnattu rahoitus väheni eniten, kun taas vankiloihin suunnattu rahoitus kasvoi eniten.¹¹³

Rikosoikeudellisen järjestelmän politisoituminen näkyy massavangitsemisesta käydyssä lehdistökeskustelussa. Sekä liberaali- että konservatiivilehdistössä pohdittiin lainsäätäjien motiiveja rikoslain uudistamiseen. Liberaalia linjaa edustavissa kirjoituksissa

---

¹¹² Sodankäynnin retoriikasta ks. Haney 2012.

¹¹³ Blumstein & Beck 1999, 19.

arveltiin poliitikkojen pelkäävän kannatuksensa puolesta, kun taas konservatiivikirjoittajat uskoivat lainsäätäjien ajattelevan amerikkalaisen kansan parasta.

2. *Three strikes and you're out* – ratkaisuna pidemmät rangaistukset

Vuoden 1994 rikoslain uudistukseen sisältynyt niin kutsuttu *three strikes and you're out* -lainsäädäntö jakoi mielipiteitä sekä konservatiivisessa että liberaalissa lehdistössä. *Three strikes* -lainsäädännön mukaan kolmannen vakavan rikoksen rekisteriinsä saava henkilö voitiin tuomita elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Debattia käytiin muun muassa siitä, oliko tällainen rangaistus tehokas keino torjua rikollisuutta, mihin rikoksiin lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa ja oliko liittovaltiolta oikein säätää lakia, joka tietyissä tapauksissa ohittaisi osavaltioiden lainsäädännön.

2.1. Ehdottomat elinkautisrangaistukset merkinä ankarammasta rikospolitiikasta

Three strikes -lainsäädäntöä voidaan luonnehtia punitiivisen rikospolitiikan huipentumaksi. Se tähtäsi useampiin rikoksiin syyllistyneiden ankarampaan tuomitsemiseen ja oli erityisen suosittu nimenomaan 1990-luvulla. Kehitys alkoi jo 1980-luvulla, kun rikospolitiikassa ja keskustelussa rikollisuudesta kiinnitettiin entistä enemmän huomiota rikoksenuusijoihin. Puhe rikoksenuusijoista ”kaikista vaarallisimpina” yksilöinä lisääntyi ja uskottiin, että nämä ihmiset vangitsemalla rikollisuus saataisiin paremmin kuriin. Ajattelun taustalla oli vuonna 1987 ilmestynyt Edwin Zedlewskin tutkimus, jonka mukaan jokainen rikollinen syyllistyy vuosittain keskimäärin 187 rikokseen. Toisin sanottuna jokainen vankilassa vietetty vuosi ehkäisee valtavan määrän rikoksia, ja tämän vuoksi vangitseminen on tehokas keino torjua rikollisuutta. Vaikka Zedlewskin tutkimus ei ollut metodeiltaan erityisen laadukas, siitä tuli suosittu erityisesti Yhdysvaltain oikeusministeriössä, koska se oli poliittisesti käyttökelpoinen. Zedlewskin tutkimuksen aineisto koostui vankien omista arvioista siitä, kuinka monta rikosta he olivat tehneet vuoden sisällä ennen vangitsemistaan, ja se oli kerätty vain kolmesta eri vankilasta.¹¹⁴

---

¹¹⁴ Clear & Frost 2014, 118-199.

Presidentti Clinton puolusti voimakkaasti *three strikes* -lainsäädäntöä osana lakipakettia.¹¹⁵ Vuoden 1993 syksyllä – vain muutamia kuukausia sen jälkeen, kun Clinton oli julistanut suunnitelmansa rikoslain uudistuksesta – julkisuuteen nousi järkyttävä rikospaus, joka muutti poliittisen keskustelun suuntaa. Kaliforniassa kahdesta aikaisemmasta väkivaltarikoksesta tuomittu henkilö, joka oli juuri päässyt ehdonalaan vankilasta, kidnappasi ja murhasi Polly Klaas -nimisen tytön. Murha järkytti koko maata ja lisäsi vaatimuksia rikoksenuusijoiden ankarammasta kohtelusta.¹¹⁶ *Three strikes* -lainsäädännön puolustaminen oli Clintonille keino näyttää ankaralta rikollisuutta kohtaan, mutta myös osoittaa tekevänsä oma-aloitteisesti jotain rikollisuusongelmalle. *Three strikes* -lainsäädäntö on kuitenkin malliesimerkki poliittisella iskulauseella esitellystä ankaralta kuulostavasta rikoslainsäädännöstä, jonka todelliset vaikutukset rikollisuuden torjuntaan ovat vähäiset.¹¹⁷

Vuosina 1993–1995 yhteensä 24 osavaltiota otti käyttöön *three strikes* -lainsäädäntöä eri muodoissa. Joissain osavaltioissa vain kaksi väkivaltarikosta (nk. *two strikes* -lait) saattoivat johtaa tuomion tuplaantumiseen, kun taas toisissa osavaltioissa kolmesta huumorikoksesta saattoi saada elinkautistuomion.¹¹⁸ Kaliforniassa lainsäädäntöä sovellettiin erityisen tiukasti: maaliskuussa 1994 hyväksytyssä laissa mikä tahansa kolmas rikos oikeutti elinkautiseen tuomioon, jos syylliseksi todetun rikosrekisterissä oli kaksi aiempaa merkintää vakavista rikoksista. Tämän seurauksena esimerkiksi Santa Monica kotoisin oleva mies sai elinkautisen vankeustuomion varastettuaan pizzapalan. Hänen aikaisemmat tuomionsa olivat muun muassa ryöstö, ryöstön yritys ja huumeiden hallussapito.¹¹⁹ Järkyttyneenä Polly Klaasin tapauksesta kalifornialaiset äänestivät *three strikes* -lainsäädännön puolesta vaaleissa marraskuussa 1994 ja sinetöivät lain osaksi Kalifornian rikoslainsäädäntöä. Tämän jälkeen lain muuttaminen vaatisi kahden

---

¹¹⁵ Holian 2004, 103-104.

¹¹⁶ McCollum 1995, 563-564.

¹¹⁷ On arvioitu, että *three strikes* -lakien vaikutukset rikollisuuteen tai järjestelmän kustannuksiin ovat oikeastaan olleet melko pienet, sillä monissa osavaltioissa rikoksenuusijoiden rangaistukset olivat jo ennestään melko ankaria. Lakien on arvioitu olleen tarkoitukseltaan pikemminkin poliittisia. Clear & Frost, 2014, 89-90.

¹¹⁸ Clear & Frost 2014, 89-90.

¹¹⁹ Slater, Pizza Thief Gets 25 Years to Life: Crime: Judge cites five prior felony convictions in sentencing Jerry Dewayne Williams under 'three strikes' law. Defense attorney says he will appeal 'excessive punishment.' *LA Times*, 3.3.1995.

kolmasosan enemmistön osavaltion lainsäätäjiltä tai äänestäjiltä.¹²⁰ *Three strikes* -lainsäädäntö nautti siis ainakin Kaliforniassa kansan suosiota ja Polly Klaasin tapauksella oli eittämättä vaikutusta siihen, että laista tuli nimenomaan kalifornialaisten keskuudessa niin suosittu.

Three strikes -lainsäädäntöä voidaan pitää esimerkkinä kyynisestä suhtautumisesta rikollisuuden torjuntaan. Lainsäädännöstä välittyy tarve hallita ja kontrolloida ihmisiä, jotka nähtiin parantumattomina rikollisina. Ainoa keino estää rikoksen tapahtuminen oli sulkea ihminen vankilaan mahdollisimman pitkäksi aikaa. Tässä tapauksessa vankilangaistuksen tavoitteena on ainoastaan rangaista, ei kuntouttaa tai tehdä ihmisestä yhteiskuntakelpoista.¹²¹

Lainsäädännön selkeä kohde (väkivaltaiset ja vaaralliset rikolliset) antoi siitä tehokkaan kuvan ja teki siitä houkuttelevan etenkin niille, joilla oli jo valmiiksi punitiivisia asenteita. Erilaiset lainsäädäntöön kuuluneet taulukot, joiden perusteella tuomiot määrättiin, tekivät siitä laskennallisen ja myös tavallisille amerikkalaisille helpon ymmärtää. Lainsäätäjiä houkutteli äänestäjien tavoin *three strikes* -lainsäädännön oletettu tehokkuus, mutta myös sen rikosoikeudelliseen järjestelmään tuoma ennustettavuus. Tuomioista tulee helpommin ennustettavia, kun tuomioistuimella on vähemmän harkintavaltaa.¹²²

2.2. Keskustelu *three strikes* -lainsäädännön hyvistä ja huonoista puolista

2.2.1. Mikä lasketaan kolmanneksi hudiksi?

Wall Street Journal puolusti *Three strikes* -lainsäädäntöä pääkirjoituksessaan tammikuussa 1994. Lehden pääkirjoituksena 28. tammikuuta julkaistu *Three Strikes, Real People* ottaa vahvasti kantaa *three strikes* -lainsäädännön puolesta. Pääkirjoituksessa kuvaillaan tapaus, jossa useasta vakavasta rikoksesta tuomittu henkilö pääsee toistuvasti liian aikaisin vapaalle jalalle, kunnes lopulta saadaan kiinni kidnappauksesta,

---

¹²⁰ Callanan 2004, 5.

¹²¹ Shichor 1997, 475.

¹²² Shichor 1997, 477-478.

raiskauksesta ja murhan yrityksestä. Kirjoituksessa perustellaan, että tällaiset tapaukset voitaisiin välttää, jos koko maassa otettaisiin käyttöön ankarat *three strikes* -lait. Pääkirjoituksen mukaan vain kuusi prosenttia väkivaltarikollisista on syyllisiä jopa 70 prosenttiin kaikista väkivaltarikoksista. Rikoksenuusijat ovat siis pääkirjoittajan mukaan vastuussa valtaosasta väkivaltarikoksista. Pääkirjoitus päättyy vetoomuksella kansan tahoon: amerikkalainen kansa on päättänyt hylätä rikollisuuteen lepsusti suhtautuvat kriminologit ja poliitikot, jotka yrittävät leimata ankaran rikospolitiikan ”ideologiaksi” ja ”yksinkertaiseksi”. Pääkirjoittaja kutsuu tätä joukkoa ”juurisyy-koulukunnaksi”, joka on hallinnut liian pitkään Yhdysvaltain rikosoikeudellista järjestelmää, ja jonka amerikkalainen kansa on nyt valmis hylkäämään.¹²³

Etenkin New York Times ja Washington Post taas kritisoivat *three strikes* -lainsäädäntöä pääkirjoituksissaan keväällä 1994. Molemmissa lehdissä *three strikes* -lainsäädäntö nähtiin sinänsä kannatettavana, mutta sellaisenaan toimimattomana rikoksen ehkäisykeinona ja rangaistusmenetelmänä, ja argumentteja haettiin sekä taloudellisista että inhimillisistä perusteluista.

Washington Postin 1.2.1994 julkaistu pääkirjoitus *When to Call ‘Three Strikes’* lähtee liikkeelle siitä, että on tavalliselta amerikkalaiselta ihan ymmärrettävä reaktio vaatia pidempiä tuomioita ja ankarampia rangaistuksia, kun vakavista rikoksista tuomittu ihminen syyllistyy jälleen kammottavaan väkivallantekoon vapauduttuaan etuajassa vankilasta. Tässä suhteessa *three strikes* -lainsäädäntö on pääkirjoituksen mukaan ymmärrettävä vaatimus, mutta se pitäisi rajata selkeästi koskemaan väkivaltarikoksia ja rikoksia, joissa ihmisen turvallisuus, terveys ja henki ovat vaarassa.¹²⁴ Samaa argumenttia *three strikes* -lain toimimattomuudesta käytettiin myös New York Timesin pääkirjoituksessa *Beware the Three-Strike Laws*, joka ilmestyi 2.2.1994. Pääkirjoitus kannustaa presidentti Clintonia ja kongressia rajaamaan *three strikes* -lait koskemaan vain väkivaltarikoksia.¹²⁵

---

¹²³ Three Strikes, Real People (pk.), *WSJ*, 28.1.1994.

¹²⁴ When to Call Three Strikes (pk.), *WaPo*, 1.2.1994.

¹²⁵ Beware the Three-Strike Laws (pk.), *NY Times*, 2.2.1994.

Myös TIME-lehti kritisoi *three strikes* -lainsäädäntöä toimimattomaksi. Michael Kramer kutsuu 7. helmikuuta julkaistussa kirjoituksessaan *Tough. But Smart?* lainsäädäntöä ”päiväkotitason” kriminologiaksi ja ihmettelee presidentti Clintonin kaltaisen kokeneen poliitikon viehtymystä siihen. Kramer kirjoittaa, että *three strikes* -lainsäädäntö on esimerkki siitä, miten poliitikot haluavat näyttää toinen toistansa ankarammalta rikollisuutta kohtaan. Kramerin mukaan *three strikes* -lainsäädäntö edustaa sellaista politiikkaa, joka luo illuusion ongelmanratkaisusta, mutta joka ei aidosti tuota haluttua vaikutusta.¹²⁶ Saman lehden kansijutussa *Lock ‘Em Up!* Richard Lacayo huomauttaa, että kyseisellä lainsäädännöllä ei olisi merkittävää vaikutusta rikollisuuden torjunnassa. Hän kirjoittaa, että valtaosa kolmannelle rikoksestaan tuomitusta ovat ”rikosuransa huipulla 15–23-vuotiaita. Jos nämä ihmiset joutuvat eliniäkseen vankilaan, tulee vankiloista ajan myötä vanhustenhoitolaitoksia.”¹²⁷

Kramerin jäljillä samaa argumenttia käyttää Washington Postin 18. helmikuuta 1994 julkaistu pääkirjoitus *Mr. Heymann Speaks Out*. Otsikossakin mainittu Mr. Heymann on entinen apulaisoikeusministeri, jota pääkirjoitus siteeraa. Kirjoituksen mukaan myös Mr. Heymann oli sitä mieltä, että rikoslakipaketti sisältää paljon lainsäädäntöä, joka ”näyttää hyvältä ensimmäiset 15 sekuntia”, mutta on pidemmällä aikavälillä ongelmallista. Pääkirjoituksen mukaan *three strikes* -lait ovat ylimitoitettuja ja tarpeettoman kallista lainsäädäntöä. Pääkirjoittaja argumentoi, että tällainen lainsäädäntö on kaukana *tough on crime* -asenteesta, koska se sisältää ainoastaan näyttäviä toimenpiteitä, jotka eivät kuitenkaan ratkaise rikollisuusongelmaa.¹²⁸

Helmikuun 21. päivänä 1994 julkaistu Washington Postin pääkirjoitus *The Klass [sic] Case and the Crime Bill* otti jälleen kantaa *three strikes* -lainsäädäntöön. Tällä kertaa pääkirjoituksessa vedottiin Polly Klaasin tapaukseen. Polly Klaas oli 12-vuotias tyttö, joka kidnapattiin ja murhattiin lokakuussa 1993. Pollyn murhaajaksi paljastui mies, joka oli jo aikaisemmin tuomittu useista vakavista rikoksista ja oli murhan aikaan ehdonalaisessa vapaalla vankilasta. Pääkirjoituksen mukaan Polly Klaasin tapaus on malliesimerkki siitä,

---

¹²⁶ Kramer, *Though. But Smart?*, kolumni, *TIME*, 7.2.1994.

¹²⁷ Lacayo, *Lock ‘Em Up!*, artikkeli, *TIME*, 7.2.1994.

¹²⁸ Mr. Heymann Speaks Out (pk.), *WaPo*, 18.2.1994.

miten ongelmallinen *three strikes* -lainsäädäntö on. Kun vankilat täyttyvät pienistä huumarikoksista tuomituista, ei-väkivaltaisista rikollisista, on toisesta päästä päästettävä ulos väkivaltarikollisia, jotka todennäköisesti tulevat uusimaan rikoksensa ehdonalaan päästyään. Jos *three strikes* -lainsäädäntöä ei korjata koskemaan pelkästään vakavia väkivaltarikoksia, se vääristää vankilapopulaatiota ja voi johtaa Polly Klaasin murhan kaltaisiin vakaviin seurauksiin.¹²⁹

Washington Postin pääkirjoitus 26.2.1994 vetosi asiantuntija-auktoriteettiin *three strikes* -lainsäädäntöä kritisoidessaan. Pääkirjoituksessa *Ask the Experts on the Crime Bill* nostettiin esiin raportti, joka arvioi rikoslakipaketin yhteisvaikutuksia jo olemassa olevan liittovaltion ja osavaltioiden rikoslainsäädännön kanssa. Jos *three strikes* -lait tulisivat sellaisenaan voimaan, esimerkiksi omaisuusrikoksesta voisi saada yhtä pitkän tuomion kuin murhasta. Pääkirjoituksessa vedotaan lainsäätäjien vastuuseen ja kehoitetaan kongressia arvioimaan tarkasti rikoslakipaketin mahdolliset vaikutukset eri osavaltioissa.¹³⁰

New York Times otti kantaa *three strikes* -lainsäädäntöön seuraavan kerran maaliskuun 3. päivänä 1994 julkaistussa pääkirjoituksessaan *A Less Bad Three-Strike Bill*. Pääkirjoituksessa analysoitiin eri hallinnon tasojen motivaatiota lainsäädännön säilyttämiselle ja muuttamiselle ja kommentoitiin presidentti Clintonin ja silloisen oikeusministerin Janet Renon eriäviä näkemyksiä *three strikes* -lainsäädännöstä. Pääkirjoituksen mukaan *three strikes* -lainsäädäntö määrittelee vakavat rikokset liian löyhästi, mikä johtaa liittovaltion ja osavaltioiden rikoslainsäädännöllisen työnjaon vääristymiseen (katurikollisuudesta tehdään liittovaltion tason asia, kun se perinteisesti on ollut osavaltioiden lainsäädännön alla) ja vankiloiden ruuhkautumisen pahenemiseen.¹³¹

---

¹²⁹ The Klass Case and the Crime Bill, (pk.), *WaPo*, 21.2.1994.

¹³⁰ Ask the Experts on the Crime Bill, (pk.), *WaPo*, 26.2.1994.

¹³¹ A Less Bad Three-Strike Bill, (pk.), *NY Times*, 3.3.1994.

2.2.2. Väittely *three strikes* -lainsäädännön toimivuudesta

The American Prospect julkaisi vuonna 1994 *three strikes* -lainsäädäntöön liittyen kriminologin ja yhteiskuntatieteilijän väittelyn, johon on syytä syventyä tarkemmin. Kevään numerossa ilmestyi kriminologi Jerome Skolnickin kirjoitus *Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime*. Heti seuraavassa, kesän numerossa, julkaistiin Skolnickin tekstiin vastine *Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call*, jonka oli laatinut valtiotieteilijä John Dilulio. Otsikon mukaisesti Dilulio puolusti *three strikes* -lainsäädäntöä toimivana rikospolitiikkana.

Skolnick kirjoittaa, että Yhdysvaltain rikoslainsäädäntöä ohjasi mututuntuma ja vaistot, jotka johtavat vain tehottomiin ja epätoivoisiin toimenpiteisiin. Väkivaltarikollisuus oli Skolnickin mukaan Yhdysvaltain merkittävin ongelma. Hän vetoaa heti kirjoituksensa alussa lukijan pragmaattiseen ajatteluun, että vankilakustannukset tulevat vain kasvaamaan ja rahat otetaan veronmaksajien lompakoista, jos aikaisemmasta epäonnistuneesta rikospolitiikasta ei osata ottaa opiksi.¹³²

Skolnick nostaa järjettömän rikospolitiikan ajureiksi paitsi äänestäjät ja tabloid-lehdistön, myös eliitin äänitorvet. Hän viittaa kahteen Wall Street Journalin mielipidekirjoitukseen, joissa konservatiivijättelijät Ben J. Wattenberg (ks. luku 1.1., s. 27) ja Paul Johnson (ks. luku 3.2., s. 64) kirjoittivat ankarasti rankemman rikoslain puolesta. Skolnickin mukaan he tarjosivat yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin.¹³³

Skolnick nostaa kirjoituksessaan *three strikes* -lainsäädännön malliesimerkiksi intuitioon perustuvasta rikospolitiikasta. Skolnickin mukaan ”*three strikes* -kuume” levisi vuonna 1993 sen jälkeen, kun mediassa oli käsitelty laajasti Polly Klaasin kidnappauستا ja murhaa. Tapauksen jälkeen useat osavaltiot ottivat käyttöön *three strikes* -lainsäädäntöä eri muodoissa. Skolnick kirjoittaa, että *three strikes* -lainsäädäntö on hyvä esimerkki intuitioon perustuvasta, yksinkertaiselta ratkaisulta kuulostavasta ankarasta

---

¹³² Skolnick, Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime, essee, *The American Prospect*, kevät 1994.

¹³³ Skolnick, Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime, essee, *The American Prospect*, kevät 1994.

rikoslainsäädännöstä, joka ei todellisuudessa onnistu vähentämään rikollisuutta. Hänen mukaansa lainsäädäntö on myös osoitus lainsäätäjän kostomielialasta. Rikoksenuusija laitetaan vankilaan kostoksi rikoksistaan eikä tavoitteena ole koskaan hänen kuntouttamisensa takaisin yhteiskuntakelpoiseksi.¹³⁴

Skolnick käyttää esimerkkinä Kalifornian osavaltion three strikes -lainsäädäntöä. Hän kirjoittaa, että Kaliforniassa yleiset syyttäjät vastustivat lain käyttöönottoa ja esittivät huolensa siitä, että se johtaa vain oikeusistuinten tukkimiseen, rahanmenoon ja kohtuuttomiin tuomioihin. Skolnick kirjoittaa, että three strikes -lainsäädäntö tulisi kymmenessä vuodessa maksamaan Kalifornialle 10,5 miljardia dollaria.¹³⁵ Kalifornian osavaltiossa lainsäädäntöä sovellettiinkin muita osavaltioita hieman ankarammin ja se on sittemmin ollut yksi tutkituimmista *three strikes* -lainsäädännöistä. Kaliforniassa ensimmäiseksi ja toiseksi rikkeeksi laskettiin väkivalta- ja huumoririkokset, mutta kolmanneksi rikkeeksi riitti mikä tahansa muu rikos. Lain valmisteluun ja läpivientiin osallistui hyvin vähän rikosoikeudellisen järjestelmän ammattilaisia eikä sen vaikutuksista tehty arviointeja etukäteen. Se on malliesimerkki rikosoikeudellisen järjestelmän politisoitumisesta ja rikospoliittisesta populismista.¹³⁶

Skolnick kohdistaa kirjoituksensa suoraan politiikan tutkija John Diluliolle ja kritisoi Dilulion ankaraa linjaa Wall Street Journalin mielipidekirjoituksessa *Let 'Em Rot* (ks. luku 1.1., s. 28). Dilulio vastaa vastineessaan Skolnickin kritiikkiin leimaamalla koko kriminologien ammattikunnan kansan moraalitajusta ja todellisuudesta vieraantuneeksi. Dilulio naljailee, että kriminologien keskuudessa on vallalla vangitsemisen vastainen konsensus ja argumentoi, että *three strikes* -lainsäädännöllä ei ole mitään tekemistä vankimäärän kasvamisen kanssa.¹³⁷ Kuten edellisessä luvussa jo mainittiin, Dilulio pyrkii jälleen erottamaan itsensä muusta tiedeyhteisöstä, maalaa kriminologeista kuvaa todellisuudesta vieraantuneena ja esiintyy tavallisen amerikkalaisen puolustajana.

---

¹³⁴ Skolnick, Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime, essee, *The American Prospect*, kevät 1994.

¹³⁵ Skolnick, Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime, essee, *The American Prospect*, kevät 1994.

¹³⁶ Zimring 1996, 243.

¹³⁷ Dilulio, Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call, vastine, *The American Prospect*, kesä 1994.

Dilulion mukaan todellinen ongelma on syytesopimusmenettelyt, joiden ansiosta vaaralliset rikolliset pääsevät vapaaksi ennen aikojaan ja jatkavat rikosuraansa vaanien tavallisia, lainkuuliaisia amerikkalaisia kaupunkikeskustojen kaduilla. Dilulio kirjoittaa, että vangitsemisella on arvo lainkuuliaisen yhteisön ja yhteiskunnan suojelussa, mutta muiden kriminologiensa tapaan Skolnick jättää tämän arvon huomiotta. Sen sijaan kriminologit keskittyvät ”etiketin mukaan” vain kritisoimaan vankimäärän jyrkkää kasvua. Dilulio peräänkuuluttaa Skolnickilta ja muilta kriminologeilta vastausta siihen, millaiset rikolliset heidän mielestään pitäisi siis päästää nopeammin vapaalle jalalle sen sijaan, että he Dilulion mukaan jatkaisivat jaarittelua ”harmittomista rikollisista”.¹³⁸

Dilulion mielestä kansalla ja sen valitsemilla poliitikoilla on kriminologeja parempi käsitys sellaisista moraalisisista ja kokemusperäisistä asioista kuten rikollisuus. Hän kirjoittaa, että yhteiskunnalla on oikeus paitsi suojella itseään rikollisuudelta, myös ilmaista moraalista tyrmistystä rikollisten tekoja kohtaan.¹³⁹

Dilulio kirjoittaa vahvasti tunteisiin vedoten, miten jokaisesta amerikkalaisesta väestöryhmästä anellaan ankarampaa suhtautumista rikollisuuteen ja miten tämän anelun kuuntelemisen tulisi olla amerikkalaisten kriminologiensa moraalinen velvollisuus. Dilulio nostaa esille Polly Klaasin tapauksen ja vetoaa murhatuksi tulleen tytön perheen puolesta. Polly Klaasin perheen kaltaisten perheiden, kuten hänen omansa, kokemuksia läheisen menettämisestä rikoksen uusijan käsissä ei kriminologiensa pitäisi vähätellä. Dilulion mukaan amerikkalaiset ovat niin turhautuneita rikosoikeudellisen järjestelmän toimimattomuuteen, että ei ole ihmeäkään, että he kannattavat ankaria tuomioita ja rangaistuksia.¹⁴⁰ Jälleen Dilulio vetoaa lukijan tunteisiin, nostaa rikoksen uhrin etusijalle ja puhuu tavallisen amerikkalaisen suulla. Dilulion tapa kirjoittaa kriminologiensa ammattikunnasta on alentuva ja vähättelevä, ja hän vetoaa tunteisiin, arvoihin ja moraaliin.

---

¹³⁸ Dilulio, *Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call*, vastine, *The American Prospect*, kesä 1994.

¹³⁹ Dilulio, *Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call*, vastine, *The American Prospect*, kesä 1994.

¹⁴⁰ Dilulio, *Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call*, vastine, *The American Prospect*, kesä 1994.

2.3. Loppupäätelmät toisesta luvusta

Three strikes -lainsäädännön puolustajia yhdistää punitiivisen rikospolitiikan kannatus. Lakia puolustivat lähinnä konservatiivilehdistössä kirjoitelleet yhteiskunta- ja valtiotieteilijät sekä konservatiiviajattelijat. *Three strikes* -lainsäädäntöä puolustavia tekstejä julkaisivat lähinnä Public Interest ja Wall Street Journal. Kirjoittajat vetosivat usein niin sanotusti tavallisen amerikkalaisen turvallisuuteen ja kansan oikeustajuun. Lakia puolustavat näkivät rikollisuuden yksilön valinnoista lähtevänä ilmiönä ja suhtautuivat kriittisesti kriminologian tieteenalaan ja kriminologien kykyyn löytää ratkaisuja Yhdysvaltain rikollisuusongelmaan. Useissa kirjoituksissa kriminologeista kirjoitettiin hyvin alentuvaan sävyyn ja kutsuttiin esimerkiksi vasemmistoliberaaleiksi. Kirjoituksissa rikoksensuorijoista välittyy kuva säälimättöminä saalistajina, joiden hillitsemiseksi ainoa ratkaisu on pitkä vankilatuomio. Konservatiivikirjoittajien tyyli on tunteisiin vetoavaa ja monet pyrkivät näyttäytymään tavallisen, lainkuuliaisen kansalaisen ja keskivertoäänestäjän puolustajana.

Vankimäärän kasvu ei *three strikes* -lainsäädäntöä puolustaville ollut useimmiten ongelma, vaikka poikkeuksiakin löytyi. Jos vankimäärä nähtiin ongelmallisena, sitä lähestyttiin ensisijaisesti taloudellisista lähtökohdista. Suuri vankimäärä tarkoitti enemmän valtion menoja, mikä tarkoitti lisää kustannuksia amerikkalaisille veronmaksajille. 1980-luvulta lähtien uusliberalistisen talouspolitiikan myötä liittovaltion menojen kasvattaminen nähtiin varsinkin konservatiivipiireissä epätoivottuna kehityksenä, joten huoli *three strikes* -lainsäädännön vaikutuksista liittovaltion menojen lisääntymiseen käy konservatiivikirjoituksissa järkeen. Sen sijaan osavaltioiden päätösvalan kaventuminen *three strikes* -lainsäädännön kohdalla ei huolettanut konservatiivikirjoittelijoita merkittävästi.

Three strikes -lainsäädäntö nähtiin konservatiivilehdistössä tärkeänä keinona parantaa tavallisen amerikkalaisen turvallisuutta, tasata eroavaisuuksia eri osavaltioiden rikoslainsäädännössä ja rajoittaa tuomioistuinten harkintavaltaa. Konservatiivilehdissä lainsäädäntöä koskevissa kirjoituksissa vedottiin usein tunteisiin ja esitettiin erilaisten

tapausesimerkkien kautta, miksi lainsäädäntöä tarvitaan. Kuvaava on toteamus ”*a thug in prison cannot shoot your sister*”¹⁴¹.

Liberaalilehdistön palstoilla lainsäädäntöä kritisoivat niin kriminologit, yhteiskuntatieteilijät kuin toimittajat. Erityisesti New York Times, TIME, The Nation ja Washington Post julkaisivat *three strikes* -lainsäädäntöä kritisoivia tekstejä. *Three strikes* -lainsäädäntöä kritisoivat nostivat esiin lainsäädännön ehdottomuuden, ja kirjoituksissa esitettiin lainsäädäntöä puolustavien tapaan muutamia tapausesimerkkejä, joissa lainsäädännön ehdottomuus kävi ilmi. Kuten konservatiivien kirjoituksissa, myös liberaalilehdistössä käytettiin tunteisiin vetoavia esimerkkejä *three strikes* -lainsäädännöstä kirjoitettaessa. Se, että lukijan toivottiin tuntevan myötätuntoa tai pöyristymistä suhteettoman pitkän tuomion saavaa rikollista kohtaan, kertoo liberaalikirjoittajien ihmiskäsityksestä. Rikollinenkin on ihminen, jonka voisi odottaa oikeutta ja kohtuutta rikosoikeudelliselta järjestelmältä.

Joissakin kirjoituksissa nostettiin myös esiin lainsäädännön vaikutukset eri osavaltioissa, ja jotkut kirjoittajat pitivät sitä liittovaltion lainsäädäntövallan liiallisena kasvattamisena. Useasti käytetty esimerkki oli Kalifornian osavaltion *three strikes* -lainsäädäntö, jota pidettiin liian ankarana, kohtuuttomana ja kalliina.

Three strikes -laeista käydyssä keskustelussa esiintyvät pohdinnat rikollisen vaarallisuudesta tai harmittomuudesta ovat erityisen kiinnostavia. Punitiivisen käänteen myötä Yhdysvaltain rikosoikeudellinen järjestelmä keskittyi entistä vahvemmin kontrolloimaan kaikenlaista poikkeavaa käytöstä, ja yksilöllisen harkinnan sijaan tuomiot määrättiin entistä vahvemmin rikoksen vakavuuden perusteella. Sillä, onko yksilö vaarallinen tai harmiton, ei pitäisi olla merkitystä järjestelmässä, jossa harkinta perustuu lähinnä lakitekniisiin rikosnimikkeisiin ja niille asetettuihin minimivaatimuksiin. Keskustelu rikoksenuusijoista ja yksilöiden vaarallisuudesta on esimerkki siitä, miten vankilarangaistuksen tavoitteena ei ollut yksilön kuntouttaminen tai yhteiskuntakelpoiseksi tekeminen, vaan yksinomaan rankaiseminen ja muun yhteisön suojeleminen. Havaintojeni mukaan 1990-

---

¹⁴¹ Wattenberg, Crime Solution – Lock Em’ Up, mielipidekirjoitus, *WSJ*, 17.12.1993.

luvun alun lehdistökeskustelussa rikoksenuusijat olivat kohtalaisen yleinen aihe ja rikoksenuusijoita käytettiin esimerkkinä järjestelmän epäonnistumisesta, mutta ensisijaisesti siinä merkityksessä, että nämä yksilöt olivat päässeet liian aikaisin pois vankilasta.¹⁴²

Washington Post ja New York Times eroavat kritiikissään muista liberaalilehdistä. Niiden kirjoituksissa lakia ei varsinaisesti vastustettu, vaan niiden mukaan sitä pitäisi rajata ja korjata koskemaan pelkästään väkivaltarikoksia ja rikoksia, jossa ihmisen henki ja terveys on vaarassa. Tämän voisi nähdä kertovan lehtien asemoitumisesta enemmän keskelle tällaisissa poliittisissa kysymyksissä verrattuna muihin itseään liberaaleiksi tituleeraaviin lehtiin. Näissä lehdissä julkaistuista pääkirjoituksista välittyy huoli väkivaltarikollisuuden kasvusta, mutta myös vähemmän punitiiviset asenteet kuin konservatiivilehdistössä.

---

¹⁴² Ks. esimerkiksi Simon & Feeley, 1992, 454. Tutkimuksen mukaan keskustelu rikoksenuusijoista muutti muotoaan ja väheni: aikaisemmin rikoksenuusijoita pidettiin esimerkkinä kuntoutuksen epäonnistumisesta, kun 1990-luvulla rikoksenuusijoiden palaamista vankilaan pidettiin esimerkkinä järjestelmän toimivuudesta.

3. *The question of black crime* – rikollisuuden syyt ja amerikkalaisen moraalin tila

3.1. Rotu ja rikollisuus

Rikollisuuskeskustelussa viitattiin 1990-luvulla usein tavallisen amerikkalaisen oikeustajuun varsinkin vankilatuomioista käydyn keskustelun yhteydessä. Tavallisella amerikkalaisella tarkoitettiin useimmiten valkoista keskiluokkaista amerikkalaista, joka oli huolissaan rikollisuuden uhasta ja jonka turvallisuudesta poliitikot olivat vastuussa. Mustien amerikkalaisten oikeuksista ja peloista käyty keskustelu taas pyöri kantakaupunkien köyhien yhteisöjen ympärillä, ja erityisesti konservatiivilehdistössä otettiin hyvin populistiseen sävyyn kantaa mustien yhteisöjen tilanteeseen. Kun liberaalilehdistössä käsiteltiin rikosoikeudellisen järjestelmän rotuun perustuvaa syrjintää, konservatiivilehdistössä mustien yhteisöistä kirjoitettiin maalaamalla uhkakuvia moraalisesti rappioituneesta kulttuurista, joka ruokkii rikollisuutta. Mistä näin erilaiset näkökulmat vähemmistöjen rikollisuuteen syntyivät ja miten niitä perusteltiin lehtikirjoittelussa?

Rikollisuuden sosiaalisia syitä painottaneen ja ennaltaehkäisyyn sekä kuntoutukseen uskoneen liberaalin keskiluokan kokemus rikollisuudesta muuttui 1960-luvulta lähtien. Vielä 1950- ja 1960-luvulla (valkoiselle) amerikkalaiselle keskiluokalle rikollisuus oli kohdallaisen kaukainen asia. Keskiluokka hyötyi silloisista valtion turvaverkoista, kuten maksuttomasta koulutuksesta, kattavasta sosiaaliturvasta ja talouskasvusta, ja pystyi kerryttämään varallisuutta niiden turvin. 1960-luvulta lähtien rikollisuus kuitenkin yleistyi. Se ei enää rajoittunut köyhille ja eristäytyneille alueille, vaan kuka tahansa saattoi joutua esimerkiksi väkivalta- tai omaisuusrikoksen uhriksi. Samaan aikaan perinteiset perhearvot ja yhteisöt olivat murroksessa, ja epävarmuus keskiluokkaiselle amerikkalaisen elämässä lisääntyi. Elintason kasvu toi keskiluokkaiselle amerikkalaiselle enemmän huolia, kun yhtäkkiä olikin enemmän menetettävää myös taloudellisesti. Keskiluokan pelot yhdistettynä muuttuviin sosiaalisiin olosuhteisiin ja talouden lamaan 1970-luvulla

muuttivat yleistä suhtautumista rikospolitiikkaan. Myös media lietsoi pelkoa ja muokasi julkista mielipidettä.¹⁴³

1970-luvun raiskaus- ja sarjamurhaajabuumi osoitti, että edes keskiluokkainen amerikkalainen ei olisi omassa kodissaan turvassa vakavalta väkivaltarikollisuudelta. 1970–80-lukujen aikana tapahtuneet erikoiset, järkyttävät ja epätavalliset rikostapaukset nousivat entistä useammin otsikoihin. Esimerkiksi 1970- ja 1980-luvuilla Kalifornian keskiluokkaisilla ja tavallisesti turvallisilla asuinalueilla pelkoa aiheutti *east area rapist* -nimen saanut tuntematon raiskausmurhaaja. Murhaaja iski keskiluokkaisten valkoisten asuinalueilla pahaa aavistamattomien pariskuntien kimppuun näiden kodeissa. Syyllinen löytyi vasta vuonna 2018.¹⁴⁴ Myös Ted Bundy järkytti keskiluokkaisia amerikkalaisia murhillaan, joiden uhreiksi valikoituivat tavalliset, valkoiset amerikkalaiset nuoret naiset.¹⁴⁵

1980-luvulla rikosuutisointi keskittyi entistä voimakkaammin mustien vähemmistöjen rikollisuuteen, mutta silloinkin huomiota herättivät erityisesti rikokset, joissa uhri oli keskiluokkainen valkoinen amerikkalainen. Kiinnostus keskittyi julkisessa keskustelussa lähes yksinomaan katurikollisuuteen ja edellä mainittujen kaltaisiin satunnaisilta ja silmittömiltä vaikuttaviin rikoksiin, joiden uhriksi saattoi joutua kuka tahansa. Ylä- ja keskiluokan rikollisuus, kuten talousrikollisuus, jäi tässä keskustelussa paljolti paitsioon.¹⁴⁶

1980- ja 1990-luvuilla eriarvoistumiskehitys kaupungeissa kiihtyi ja ”ghetoista” tuli yksi rikollisuuskeskustelun keskeisistä aiheista. Syrjivien asuntolaina- ja asuntokauppakäytäntöjen, alirahoitetun julkisen koulutuksen ja kasvavan työttömyyden vuoksi mustien amerikkalaisten oli entistä vaikeampaa kartuttaa varallisuutta ja nostaa elintasoaan. Kaupunkikeskustoihin syntyi köyhiä, pääasiassa mustien amerikkalaisten ja muiden vähemmistöjen alueita, kun varakkaampi valkoinen keskiluokka muutti rauhallisiin

---

¹⁴³ Garland 2001, 147-158.

¹⁴⁴ Tapaus ratkesi vasta vuonna 2018, kun Joseph James DeAngelo, 73-vuotias eläköitynyt poliisi, yhdistettiin DNA-todisteiden perusteella murhiin ja raiskauksiin. Hän tunnusti suuren osan rikoksistaan ja hänet tuomittiin vuonna 2020 elinkautiseen vankeuteen. Ks. Sanchez, Holcomb & Mossburg: Golden State Killer Joseph DeAngelo sentenced to life in prison, *CNN*, 21.8.2020.

¹⁴⁵ Ted Bundy syyllistyi yli 30 murhaan vuosien 1974-1978 välillä. Bundyn oikeudenkäynnistä uutisoitiin laajasti ja hänen mielenterveyttään ja persoonaansa tutkittiin paljon ennen kuolemantuomion täytäntöönpanoa vuonna 1989. Ks. Ted Bundy, *Encyclopaedia Britannica*, viitattu 22.10.2020.

¹⁴⁶ Garland 2001, 135-136.

lähiöihin kantakaupungin vilskeestä. Samoihin aikoihin crack-kokaiini yleistyi köyhillä alueilla ja huumरिकollisuus lisääntyi.¹⁴⁷ Vuonna 1990 yli 20 prosenttia mustista amerikkalaisista asui kaupunkikeskustojen köyhillä alueilla eli ”ghetoissa”.¹⁴⁸

Rikollisuuden biologiset, geneettiset ja kulttuurilliset selitykset yleistyivät 1980-luvulla. Vuonna 1982 James Q. Wilson julkaisi kollegansa George Kellingin kanssa kirjoituksen, jossa he esittelivät niin kutsutun rikkinäisten ikkunoiden teoriansa (*broken windows theory*). Teoria oli ikään kuin rikollisuuden porttiteoria, jonka mukaan vakava rikollisuus oli seurausta epäjärjestyksestä, häiriökäyttäytymisestä ja levottomuuksista. Graffitit, roskaaminen ja esimerkiksi rikkinäiset ikkunat kertoivat, että häiriökäyttäytyminen oli alueella siedetypää ja näin ollen rikollisuus yleisempää. Teorian mukaan yhteisö, joka sietää häiriökäyttäytymisen merkkejä, ei pysty pitämään yllä informaalista sosiaalista kontrollia, joka ehkäisisi rikollisuutta ja pitäisi yhteisön jäsenet sosiaalisen paineen alla kaidalla tiellä. Teoria oli rikospoliittisesti hyvin käytännöllinen, sillä se antoi työkaluja lainvalvonnalle ja rikosoikeudelliselle järjestelmälle häiriökäyttäytymisen ja levottomuuksien kontrolloinnin muodossa sen sijaan, että se olisi pyrkinyt korjaamaan sosiaalisia ongelmia, joita epäjärjestyksestä kärsiviin yhteisöihin monesti liittyi ja joiden korjaaminen oli kallista ja aikaa vievää.¹⁴⁹ Teoria on myös luonteeltaan arvokonservatiiveja lähellä, koska se painottaa sosiaalisen kontrollin ja moraalin – toisin sanottuna yhteisön kulttuurin – merkitystä rikollisuuden torjunnassa. *Broken windows* -teorialla oli selvästi vaikutusta 1990-luvun rikospoliitiikkaan ja keskusteluun köyhien vähemmistöyhteisöjen rikollisuudesta.¹⁵⁰

Biologiset ja geneettiset teorial tukivat kulttuurisia selityksiä rikollisuudelle. Vuonna 1985 Wilson ja psykologi Richard Herrnstein julkaisivat teoksen *Crime and Human Nature*, jota pidettiin yhtenä vuosikymmenen merkittävimmistä kriminologian alan teoksista. Teos vaikutti olennaisesti rikollisten epäinhimillistämisen lisääntymiseen ja vahvisti käsitystä mustasta alaluokasta (engl. *black underclass*), jota riivaa köyhyys,

---

¹⁴⁷ Webster 2007, 29-30; 148-152.

¹⁴⁸ Webster 2007, 146-147.

¹⁴⁹ Broken windows theory 2020. *Britannica Academic*. Viitattu 27.1.2020.

¹⁵⁰ Zimring 2007, 35.

rikollisuus ja moraalittomuus.¹⁵¹ Teoksessa Wilson ja Herrnstein argumentoivat, että biologiset ja geneettiset tekijät ovat osa rikollisuuden selitystä. Wilsonin ja Herrnsteinin mukaan joillain ihmisillä voi olla geneettistä taipumusta rikolliseen käyttäytymiseen, joka nousee esiin erilaisten sosiaalisten, psykologisten ja ympäristöllisten olosuhteiden myötävaikutuksesta.¹⁵² 1980–1990-luvulla kuva säälimättömästä saalistajasta, melkein epäinhimillisestä pedosta, joka on valinnut rikollisuuden tien, alkoi dominoida valkoisen amerikkalaisen käsitystä rikollisesta ja rikollisuudesta.¹⁵³

Kehityksellä on ollut vakavia seurauksia mustien amerikkalaisten yhteisöille. Kun huumerikoksista tuomittujen vankien määrä kasvoi vuoden 1980 yhdeksästä prosentista vuoden 1995 kolmasosaan kaikista vangeista, samaan aikaan mustien amerikkalaisten määrä vankiloissa tuplaantui. 2000-luvulle tultaessa mustien amerikkalaisten miesten suhteellinen vankiluku oli seitsemän kertaa suurempi kuin valkoisten, ja jopa yli kolmasosa parikymppisistä mustista amerikkalaisista miehistä oli rikosoikeudellisen järjestelmän valvonnan piirissä.¹⁵⁴ Murhien määrä kasvoi Yhdysvalloissa runsaasti vuosien 1985 ja 1993 välillä. Nuoret, mustat amerikkalaiset miehet joutuivat murhan uhriksi koko ajan useammin, mikä selittää suuren osan murhien kokonaismäärän kasvusta. Tämä suhteetoman suuri kasvuosuus kytkeytyy olennaisesti sosiaaliturvan heikentymiseen, työttömyyden kasvuun ja crack-kokaiiniin liittyvän huumarikollisuuden lisääntymiseen.¹⁵⁵

Rotuennakkoluulot ja punitiiviset asenteet kulkevat käsi kädessä. 1970-luvun alkupuolella tehdyissä tutkimuksissa todettiin, että ne, jotka olivat eniten huolissaan kasvavasta rikollisuudesta, vastustivat useimmiten rotujen välistä tasa-arvoa ja sitä edistäviä uudistuksia. Vaikka mustat amerikkalaiset joutuvat useammin rikoksen uhreiksi, ovat valkoiset yleisesti asenteiltaan ankarampia rikollisia kohtaan. Valkoisista ne, joilla oli rassistisia asenteita, kannattivat useimmiten punitiivisempää politiikkaa.¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Garland 2001, 136.

¹⁵² Webster 2007, 21-22.

¹⁵³ Beckett 1999, 84-85.

¹⁵⁴ Tonry 2009, 387.

¹⁵⁵ Webster 2007, 118-119.

¹⁵⁶ Beckett 1999, 84-85.

Myös rikollisten epäinhimillistäminen on yhteydessä rotuennakkoluuluihin. Esimerkiksi Vasiljevic ja Viki totesivat tutkimuksessaan, että rikollisten epäinhimillistämällä ja punitiivisilla asenteilla on selkeä yhteys. Rikoksen tehneen henkilön demonisointi ja epäinhimillistäminen retorisin keinoin johti tutkimuksissa kovempien tuomioiden suosittamiseen ja vankien väkivaltaisen kohtelun hyväksyntään. Mitä enemmän rikosta ja sen tekijää kuvailtiin eläimellisin ja toiseuttavin termein, sitä vähemmän tutkimukseen osallistuneet koehenkilöt uskoivat kuntoutuksen mahdollisuuteen ja sitä herkemmin suosittelivat ankarampia tuomioita sekä hyväksyivät esimerkiksi sosiaalista eristämistä ja väkivaltaista kohtelua.¹⁵⁷

Vasiljevic ja Viki totesivat myös, että etnisillä kasvonpiirteillä on yhteys punitiivisiin asenteisiin. Koehenkilöt liittivät useammin toiseen etnisyyteen kuuluvien henkilöiden kasvonpiirteisiin eläimellisiä kuvailuja, ja suhtautuivat henkilöön sitä ankarammin, mitä stereotyyppisemmän etniset piirteet tällä henkilöllä oli. Tutkimuksessa kävi ilmi, että todennäköisimmin koehenkilö suositti kuolemantuomiota, jos rikoksesta syytetyllä oli erityisen stereotyyppiset etniset piirteet ja hän oli lisäksi syytettynä koehenkilön omaan etnisyyteen kuuluvan henkilön murhasta. Vasiljeckin ja Vikin tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että rikollisen epäinhimillistäminen johtaa suuressa yleisössä sellaisten uskomuksien yleistymiseen, joiden mukaan kuntoutumista ei pidetä mahdollisena ja että ankarammat rangaistukset ovat oikeutettuja.¹⁵⁸

3.2. Keskustelu amerikkalaisesta moraalista ja rikollisuuden alkuperästä

Sekä liberaali- että konservatiivilehdissä julkaistiin vuosina 1993–1994 useita kirjoituksia, joissa otettiin kantaa vähemmistöjen rikollisuuteen, tavallisen amerikkalaisen oikeustajuun ja köyhien kantakaupunkien ongelmiin.

---

¹⁵⁷ Vasiljevic & Viki 2013.

¹⁵⁸ Vasiljevic & Viki 2013.

3.2.1. Toiveita poliitikkoja kohtaan

American Spectator julkaisi vuoden 1993 keväällä artikkelin, jossa republikaanipoliitikko Grover G. Nordquist vertaa Yhdysvaltain rikollisuusongelmaa kommunismin uhkaan. Nordquist kirjoittaa artikkelissaan *Making Crime Pay*, miten rikollisuudesta on tullut Yhdysvaltain ykkösongelma sen jälkeen, kun kommunismi voitettiin. Nordquist vertaa rikoksien uhreiksi joutuvia amerikkalaisia amerikanpuolalaisiin ja -kuubalaisiin, jotka olivat joutuneet kärsimään kommunismin vallan alla poliitikoista ja byrokraateista, jotka eivät välittäneet tavallisesta kansasta. Nordquistin mielestä demokraatit eivät ole koskaan pystyneet toteuttamaan tavallisten amerikkalaisten oikeustajun mukaista rikospoliitikkaa.¹⁵⁹

Nordquistin mielestä republikaanit ovat aikaisemmin onnistuneet kasvattamaan kannatustaan vähemmistöjen joukossa tarttumalla rikollisuusongelmaan jämäkästi. Mustat amerikkalaiset eivät voi kääntyä demokraattien tai perinteisten mustien johtajien puoleen etsiessään ratkaisuja rikollisuusongelmaan, hän kirjoittaa. Nordquistin mukaan puhuessaan rikollisuudesta republikaanit puhuvat suoraan kantakaupungeissa asuvien mustien amerikkalaisten kokemuksista ja tarpeista, kun taas demokraatit kieltäytyvät suojelemasta näiden ihmisten elämiä ja omaisuutta.¹⁶⁰ Nordquistin tekemä vertaus kommunistiseen Neuvostoliittoon ja sen vaikutusvaltaan on vähintäänkin erikoinen ja jää laatuaan ainoaksi tässä keskustelussa. Hän valjastaa rikollisuusongelman oman kulttuurisotansa¹⁶¹ välineeksi ja syyttää demokraatteja lepsusta suhtautumisesta rikollisuuteen. Muiden konservatiivien tavoin hän nostaa tavallisen kansan tunteet ja oikeustajun asiantuntijoiden ja poliitikkojen yläpuolelle.

Nordquist päättää kirjoituksensa toivomukseen, että republikaanit suhtautuisivat rikollisuusongelmaan samalla vakavuudella ja jämäkkyydellä kuin he suhtautuivat

---

¹⁵⁹ Nordquist, *Making Crime Pay*, artikkeli, *American Spectator*, toukokuu 1993, Vol 26, Issue 5.

¹⁶⁰ Nordquist, *Making Crime Pay*, artikkeli, *American Spectator*, toukokuu 1993, Vol 26, Issue 5.

¹⁶¹ Kulttuurisodan käsitteellä tarkoitetaan 1960-luvulla alkanutta poliittista ja ideologista kamppailua arvoista ja moraalista Yhdysvalloissa. Erityisesti väittelyt seksuaalivähemmistöjen oikeuksista, uskonnollisen vapauden rajoista, naisten oikeuksista ja rotuun liittyvistä kysymyksistä lasketaan kulttuurisotiin. Myös rikollisuuskeskustelu sai varsinkin 1980- ja 1990-luvulla sellaisia sävyjä, joita voidaan luonnehtia kulttuurisotiin. Ks. Hartman 2015.

kommunismin uhkaan.¹⁶² Noin vuotta myöhemmin Nordquist kirjoitti uudelleen American Spectatoriin, ja tällä kertaa hän nosti esiin useamman mielipidekyselyn, joiden mukaan amerikkalaiset kaipaivat ankarampaa rikospolitiikkaa.¹⁶³ Väite siitä, että enemmistö amerikkalaisista kaipasi ankarampaa rikospolitiikkaa, on populistinen. Tutkimuksissa on todettu, että kun ihmiselle tarjotaan esimerkiksi vankilarangaistuksen rinnalle vaihtoehtona kuntoutusta ja hoitoa, ihmiset valitsevat yleisemmin jälkimmäisen vaihtoehdon.¹⁶⁴

TIME-lehden numerossa elokuussa 1993 kaksi kansijuttua käsitteli erityisesti mustien rikollisuutta ja tavallisten amerikkalaisten turvallisuutta. (Ks. tässä gradussa luku 1.2. kuva 3.) Kansijuttu *Laying down the Law* kuvailee ensimmäisissä kappaleissa muutamia satunnaiselta vaikuttavia, vakavia rikoksia, joiden tapahtumapaikkana on esimerkiksi McDonald's-ravintola ja elokuvateatteri. Kirjoittajien mukaan presidentti Clinton valitsi ajankohdan rikoslain uudistustyön aloittamiselle varsin osuvasti, sillä nämä tapaukset olivat tapahtuneet vain päiviä ennen Clintonin puhetta, jossa hän julkisti rikoslain uudistustyön aloituksen. Kirjoituksen mukaan demokraatit pyrkivät sekä ymmärtämään rikollisuutta että torjumaan sitä konkreettisilla keinoilla, mutta haluavat myös tarjota rikolliselle mahdollisuuden parempaan elämään. Kirjoittaja lainaa *Democratic Leadership Councilin* johtajan Al Formin sanoja, että presidentti Clinton todella ymmärtää kanta-kaupunkien yhteisöjen huolet.¹⁶⁵

Toinen kansijutuista käsitteli rikollisuuden syitä, ja jutussa haastateltiin James Q. Wilsonia. Wilson kertoo, että vaihtelu rikollisuuden määrässä selittyy osittain väestönkasvun vaihtelulla. Kun nuoria miehiä on enemmän, on rikollisuuttakin enemmän, sillä nuoret miehet tekevät rikoksia enemmän kuin muut väestöryhmät. Wilson kuitenkin erottaa 1990-luvun tilanteen 1960- ja 1980-lukujen välisestä ajasta, jolloin rikollisuus oli kasvussa. Wilsonin mukaan 1990-luvun Yhdysvalloissa ihmisten henkilökohtainen vapaus tehdä valintoja elämässään on niin paljon suurempi, ja toisaalta taas sosiaalinen

---

¹⁶² Nordquist, Making Crime Pay (mp.), *American Spectator*, toukokuu 1993, Vol 26, Issue 5.

¹⁶³ Nordquist, Crime Pays (mp.), *American Spectator*, marraskuu 1994, Vol 27, Issue 11.

¹⁶⁴ Beckett 1999, 79-80.

¹⁶⁵ Gibbs & Carney, Laying down the law, artikkeli, *TIME*, 23.8.1993.

kontrolli niin paljon pienempi, että amerikkalaisten täytyy turvautua rikollisuuden torjunnassa entistä enemmän valtiovaltaan. Valtiovallan kyky torjua rikollisuutta taas on Wilsonin mukaan melko rajallinen.¹⁶⁶

Wilson, jota voidaan pitää uuskonservatiivisen kriminologian johtava teoreetikkona, painotti jo 1980-luvulla julkaistuissa kirjoituksissaan sosiaalisen kontrollin ja moraalien merkitystä rikollisuuden torjunnassa. Antti Lepistö toteaa väitöskirjassaan, että Wilson on ollut vahvistamassa kuvaa mustista amerikkalaisista ja heidän yhteisöistään alakulttuurina, joka on vieraantunut ”amerikkalaisesta moraalista”.¹⁶⁷

Vuoden 1993 syyskuussa The Nation otti kantaa rikoslain vaikutuksiin vähemmistöyhteisöihin pääkirjoituksessaan *Criminal Mischief*. Pääkirjoitus kritisoi etenkin kuolemanrangaistuksen laajentamista ja terrorismin torjuntaan liittyviä toimia, mutta kovimman kritiikin osakseen saavat lakipykälät, jotka vahvistaisivat huumerikollisuuteen puuttumista. Pääkirjoituksen mukaan huumerikollisuutta torjuvan toiminnan rahoituksen lisääminen tarkoittaisi vain turhia panostuksia paitsi tehottomaan, myös rasistiseen kampanjaan. Vaikka valkoiset käyttävät useammin huumeita kuin mustat, huumeiden vastaista sotaa on taisteltu pääkirjoituksen mukaan lähinnä mustia vastaan.¹⁶⁸ Huumeiden vastaisen sodan vaikutukset vähemmistöjen vankilukuihin olivat kiistattomat, ja tyypillisesti liberaali lehdistö nosti tätä esiin kirjoituksissaan.

Myös National Review käsitteli rikoslakia pääkirjoituspalstallaan syyskuussa 1993. 6. syyskuuta julkaistu *Not Fighting Crime* kuvailee rikoslakia mielikuvituksettomaksi, petolliseksi ja virheelliseksi. Pääkirjoitus syyttää presidentti Clintonia ja demokraatteja rikollisuusongelmalla ratsastamisesta. Kirjoituksen mukaan useat rikoslain tiukennukset ovat vain Clintonin ja demokraattien keino näyttäytyä kovina rikollisuutta kohtaan. Tarvitaan joukko poliitikkoja, jotka aidosti haluavat rankaista, pelotella ja vähentää rikollisuutta.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ A Rhythm to the Madness, artikkeli, *TIME*, 23.8.1993.

¹⁶⁷ Lepistö 2019, 189.

¹⁶⁸ *Criminal Mischief* (pk.), *The Nation*, 6.9.1993.

¹⁶⁹ *Not Fighting Crime* (pk.), *National Review*, 6.9.1993.

Syyskuun 12. päivänä National Reviewin julkaisemassa mielipidekirjoituksessa tutkija J. Daryl Charles taas tarttuu *Racial Justice Act* -lainsäädäntöön. *Racial Justice Act* (osana Clintonin hallinnon *Violent Crime and Law Enforcement Actia*) oli lakiesitys, joka olisi läpi mennessään mahdollistanut kuolemantuomion haastamisen rotusyrjintään perustuen. Lakiesitys pyrki vastaamaan korkeimman oikeuden päätökseen McCleskey vs. Kemp vuodelta 1987. Tuolloin kuolemaantuomitun mustan päämiehen asianajat pyrkivät osoittamaan tilastollisesti, että Georgian osavaltiossa kuolemaantuomioita haettiin ja langetettiin rotuun perustuen useammin mustille syytetyille.¹⁷⁰ Charlesin mukaan lakiesitys edustaa vaarallista kehitystä siihen suuntaan, että amerikkalaiset eivät olisi enää tasavertaisia oikeuden edessä. Jos rodusta tulisi merkityksellinen tekijä esimerkiksi juuri kuolemaantuomioiden harkinnassa, tämä periaate järkkäisi, Charles kirjoittaa. Charlesin mielestä *Racial Justice Actin* puolustajat ovat itse rasisteja, koska he pitävät syytetyn rotua merkitseväenä tekijänä.¹⁷¹

Wall Street Journal käsitteli pääkirjoituksessaan syksyllä 1993 rikollisuuden kulttuurisia syitä. Pääkirjoituksessa *Law and Order 101* tuodaan esiin sensaatiomaisia rikostapauksia, joissa rangaistuksen ei olla koettu olevan oikea suhteessa rikokseen. Pääkirjoituksen mukaan tämä on merkki amerikkalaisen kulttuurin rapautumisesta ja moraalin heikkenemisestä: näyttävistä teoista ja rikoksista palkitaan sen sijaan, että niistä langetettaisiin oikeudenmukaiset ja tehokkaat rangaistukset.¹⁷² Pääkirjoituksessa on vahvasti läsnä käsitys rikollisuuden kulttuurisista syistä. Rapautunutta moraaliala ja rikollisuuteen kannustavaa kulttuuria pidettiin yleensä juuri köyhien mustien yhteisöjen ongelmana.¹⁷³

Vuoden 1993 marraskuussa New York Timesin pääkirjoitus *Mr. Clinton on Crime* eritteli rikollisuuden syitä ja tehokkaita keinoja niihin puuttumiseen. Clintonin tapa tarttua rikollisuusongelmaan nähtiin kirjoituksessa positiivisena ja selkeänä parannuksena aikaisempien republikaanipresidenttien tapaan hoitaa asiaa. Pääkirjoituksessa perustellaan,

---

¹⁷⁰ Racial Justice Act oli erityisesti Congressional Black Caucus -ryhmän jäsenille kynnyskysymys vuoden 1994 rikoslain uudistuksessa, mutta siitä huolimatta lakiesitys ei päätynyt lopulliseen lakipakettiin. Ks. Gabbidon, S. L. et al. 2009; Edwards & Conyers 1995.

¹⁷¹ Charles, Justice by Quota (mp.), *National Review*, 12.9.1993.

¹⁷² Law and Order 101 (pk.), *WSJ*, 15.11.1993.

¹⁷³ Webster 2007, 147-148.

miten matala koulutus- ja tulotaso voivat johtaa rikollisuuden tielle, ja tekstistä välittyy usko eriarvoisuuden vähentämiseen rikollisuuden torjuntakeinona.¹⁷⁴

3.2.2. Uhrin ja rikollisen oikeudet vastakkain

Tammikuussa 1994 Wall Street Journal julkaisi toimittaja Paul Johnsonin kirjoituksen, jossa hän kritisoi rikospoliittista päätöksentekoa. Johnson kirjoittaa, että tavalliset amerikkalaiset ovat ottaneet oikeuden omiin käsiinsä, koska valtio ei kykene enää suojelemaan heitä. Johnsonin mukaan tavalliset amerikkalaiset ymmärtävät, että rikollisuus läpäisee koko yhteiskunnan, vaikka ”akateemiset kriminologit” vähättelevät ongelmaa. Johnson argumentoi, että rikollisuus on arkipäiväistynyt: siitä on tullut rutiinia niin pikkukaupungeissa kuin rauhallisissa lähiöissä, ja rikoksen uhriksi voi joutua kuka tahansa koulutus- ja varallisuustasoon katsomatta. Hänen mukaansa kansalaiset suhtautuvat ymmärrettävästi rikollisuuteen entistä ankarammin, eivätkä halua ymmärtää rikollista, vaan vaativat ankarampia rangaistuksia ja janoavat kostoa.¹⁷⁵

Johnson esittää kirjoituksessaan jopa salaliittoteoriamaisen näkemyksen, että liberaali poliittinen eliitti, media ja tiedeyhteisö ovat 1950-luvulta lähtien säätäneet rikoslakeja, jotka ovat rikollisen puolella. Sen sijaan uhri, jolla ei Johnsonin mukaan ole takanaan vahvaa lobbausorganisaatiota, jää ilman lain suojaa. Johnsonin mukaan liberalismi, joka on kannattajiensa joukossa kuin uskonto tai kultti, on epäonnistunut suojelemaan kansalaisia rikollisilta ”hirviöiltä”. Liberalismin kannattajat eivät ole Johnsonin mielestä onnistuneet kuuntelemaan kansan toiveita ja tahtoa, ja tämä on Johnsonin mukaan jopa vaarallisempaa yhteiskunnalle kuin rikollisuus itsessään.¹⁷⁶ Johnsonin kirjoitus on melkein päälliesimerkki uuskonservatiivien tavasta valjastaa rikollisuusongelma kulttuurisodan välineeksi. Uuskonservatiivien tavoin Johnson maalailee viholliskuvaa liberaalista eliitistä, joka suojelee rikollista tavallisen amerikkalaisen sijaan, ja kirjoittaa rikollisista epäinhimillisinä hirviöinä.

---

¹⁷⁴ Mr. Clinton on Crime (pk.), *NYT*, 28.11.1993.

¹⁷⁵ Johnson, Crime – the people want revenge, (mp.) *WSJ*, 4.1.1994.

¹⁷⁶ Johnson, Crime – the people want revenge, (mp.) *WSJ*, 4.1.1994.

Wall Street Journalin pääkirjoitus *Fight Crime Now* 2. helmikuuta 1994 tarjoaa rikollisuusongelmaan ratkaisuksi hieman James Q. Wilsonin tapaan järjestyksenvalvonnan ja amerikkalaisen moraalin vahvistamista. Kirjoittaja ehdottaa, että esimerkiksi irtolaislajeja voisi tiukentaa, koulukotilaitoksia¹⁷⁷ vahvistaa ja oikeuden käytäntöjä uudistaa niin, että todisteita ei voisi hylätä teknisten virheiden vuoksi.¹⁷⁸ Wall Street Journal on pääkirjoituksessaan konservatiivien suosiman, valvontaan ja kontrolliin perustuvan lähestymistavan kannalla rikollisuuden torjunnassa. Vaikka kirjoituksessa ei sitä suoraan sanota, viitataan siinä selvästi kantakaupunkien köyhien alueiden ongelmiin ja niiden tiukempaan kriminalisoimiseen.

Kesäkuussa 1994 New York Times julkaisi kaksi pääkirjoitusta, jotka käsittelivät Clintonin hallinnon rikoslakia ja tarkalleen ottaen *Racial Justice Actia*. Pääkirjoitus *The Silent White House* puolustaa *Racial Justice Actia* tarpeellisena ja perusteltuna. Kirjoituksen mukaan mustat saavat useammin kuolemantuomion kuin valkoiset samanlaisista rikoksista ja rikoksiin, joissa uhri on valkoinen, suhtaudutaan suuremmalla vakavuudella. Pääkirjoitus arvioi, että syyttäjien olisi varmasti helppoa osoittaa, että syytettyjä kohdellaan tasavertaisesti, mikäli asia näin olisi. Laki mahdollistaisi rotuun perustuvan syrjinnän osoittamisen oikeudessa ja asettaisi lähtökohdat epätasa-arvoisen kohtelun korjaamiseksi. Pääkirjoituksen mukaan presidentti Clinton ei ole riittävästi edistänyt ja puolustanut *Racial Justice Actia* julkisuudessa.¹⁷⁹ Näin New York Timesin pääkirjoitus asettaa toivonsa presidentti Clintoniin, jonka varmasti demokraattina uskottiinkin puolustavan lakiesitystä – olihan Clintonia kutsuttu Yhdysvaltain ”ensimmäiseksi mustaksi presidentiksi”¹⁸⁰.

Toinen New York Timesin pääkirjoituksista, joka on julkaisu vain seitsemän päivää edellisen jälkeen, kehottaa hylkäämään koko rikoslain uudistuksen. *Racial Justice Actin* hylkääminen oli kirjoituksen mukaan viimeinen pisara ja lakipaketti tulisi hylätä kokonaan.

---

¹⁷⁷ Kirjoittaja käyttää sanaa *reform school*, joka tarkoittaa laitosta, jossa ongelmanuoret käyvät koulua ja asuvat sen sijaan, että joutuisivat vankilaan. Kuvausta vastaava laitos Suomessa on koulukoti, vuoteen 1946 kasvatuslaitos..

¹⁷⁸ *Fight Crime Now* (pk.), *WSJ*, 24.2.1994.

¹⁷⁹ *The Silent White House*, (pk.) *NYT*, 15.6.1994.

¹⁸⁰ Yhdysvaltain ”ensimmäiseksi mustaksi presidentiksi” Clintonia kutsui kirjailija Toni Morrison kirjoituksessaan *The New Yorkerissa*. Ks. Morrison, *Comment, The New Yorker*, 5.10.1998.

Pääkirjoitus perustelee tutkimuksiin vedoten, että ei-valkoiset amerikkalaiset saavat useammin kuolemantuomion ja että ei-valkoiisiin uhreihin kohdistuvista rikoksista kuolemantuomio langetetaan harvemmin.¹⁸¹ New York Timesin pääkirjoituksen tapaan liberaali lehdistö vetosi usein tutkimuksiin ja ihmisoikeuksiin pyrkiessään osoittamaan rotuun perustuvaa syrjintää rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

20. kesäkuuta 1994 ilmestyneessä The Nationin numerossa pureuduttiin *habeas corpus*-käsitteeseen ja siihen liittyviin muutoksiin rikoslain uudistuksessa. Latinalaista alkuperää oleva *habeas corpus* tarkoittaa tässä yhteydessä vangitun henkilön mahdollisuutta haastaa saamansa tuomio laittomana tai epäoikeudenmukaisena. Kirjoituksessaan *Crimes Against the Habeas Corpus* toimittaja Susan Blaustein painottaa, että *habeas corpus*-käytäntö suojelee kansalaisia mielivaltaiselta oikeudelta ja on tärkeä osa kansalaisoikeuksia. Blaustein perustelee, että lakiuudistuksessa *habeas corpus* tulisi vahvistaa, sillä monet vähävaraiset kuolemanrangaistukseen oikeuttavasta rikoksesta syytetyt tulevat väärin tuomituiksi taitamattoman puolustuksen tai virheellisen oikeudenkäynnin vuoksi. Vahvan *habeas corpus* turvin nämä ihmiset voisivat haastaa tuomionsa virheellisenä. Blaustein kommentoi myös *Racial Justice Actia* ja korostaa, että myös rikoksista tuomituilla tulee olla oikeuksia. Kirjoittaja pelkää, että rikoslain uudistuksessa kansalaisoikeudet uhkaavat jäädä valtiiovallan jalkoihin.¹⁸²

Vaikka Blaustein ei suoraan kommentoi mustien vähemmistöjen rikollisuutta tai heidän asemaansa rikosoikeudellisessa järjestelmässä, on selvää, että vähävaraisilla ja virheellisesti tuomituilla hän viittaa erityisesti mustiin syytettyihin. Myös jutussa esiintyvä kuvitus (kuva 5) viittaa vahvasti mustiin amerikkalaisiin, orjuuden historiaan ja sen yhteyteen 1990-luvun rikosoikeudellisen järjestelmän ongelmiin. Kuvassa tyyllitelty, afrikkalaisia kasvonpiirteitä muistuttava mustan värinen hahmo on kahlittuna ketjuun ja palloon.

---

¹⁸¹ Pull the Plug on This Crime Bill, (pk.) NYT, 22.6.1994.

¹⁸² Blaustein, Crimes Against Habeas Corpus, *The Nation*, 20.6.1994.

Kuva 5: Crimes Against Habeas Corpus, kuvituskuva, The Nation. 20.6.1994.

Heinäkuussa 1994 valtiotieteilijä John Dilulio kirjoitti mustien rikollisuudesta Wall Street Journalissa. Dilulio perustelee tuttuun tapaansa tilastollisesti, miten mustat nuoret miehet joutuvat useimmin rikoksen uhreiksi ja miten usein myös rikollinen on näissä tapauksissa musta. Dilulion mielestä varsinainen tragedia tilanteessa on se, että mustien kokemus rikollisuudesta ei herätä kansallista huomiota, vaan monet haluavat keskittyä hänen mielestään perättömiin väitteisiin, että rikosoikeudellisessa järjestelmässä olisi rotuun perustuvaa syrjintää. Dilulio antaa ymmärtää, ettei rikosoikeudellisessa järjestelmässä ole rasismia ja ihmiset, jotka näistä ongelmista puhuvat, eivät kiinnitä huomiotaan oikeisiin asioihin. Hän esittää, että tilastot, joista rotuun perustuvaa epäsuhtaa voitaisiin tulkita, on kerätty eteläisistä osavaltioista ennen vuotta 1972.¹⁸³ Dilulio siis myöntää, että ainakin eteläisissä osavaltioissa oikeusjärjestelmässä on ollut rotuun perustuvaa syrjintää, mutta laittaa tämän selvästi Jim Crow -lakien¹⁸⁴ syyksi.

Dilulio esittää kantakaupunkien rikollisuusongelmaan ratkaisuksi järjestyksenvalvonnan vahvistamista esimerkiksi kouluissa ja kaduilla, poliisien lisäämistä rikostiheille alueille

---

¹⁸³ Dilulio, The black crime gap, (mp.), *WSJ*, 11.6.1994.

¹⁸⁴ Jim Crow -lait olivat lakeja erityisesti eteläisissä osavaltioissa, jotka mahdollistivat mustien amerikkalaisten laillisen syrjinnän 1870-luvulta noin 1950-luvulle. Jim Crow oli hahmo suositusta minstrel -esityksestä, joissa valkoiset näyttelijät maalasivat kasvonsa mustaksi karrikoidakseen mustien amerikkalaisten kulttuuria. Jim Crow-hahmo pilkkasi ja vahvisti negatiivisia stereotyyppioita mustista amerikkalaisista ja suosituksen hahmon nimi vakiintui segregaatiolait yhteen kokoavaksi käsitteeksi 1800-luvun lopulla. Ks. Jim Crow Law, *Encyclopaedia Britannica*, viitattu 22.10.2020.

ja kovempia vankilatuomioita. Dilulio kuvailee lasten ja nuorten tilannetta kantakaupunkien kaduilla luotien ja huumekauppiaiden väistelyksi.¹⁸⁵

Washington Post kommentoi pääkirjoituksessaan 16. elokuuta 1994 rikoslain käsittelyä edustajainhuoneessa. Pääkirjoituksessa vedotaan republikaanipäättäjiin esittelemällä washingtonilaisen teinipojan traaginen kuolema. Pääkirjoituksessa kuvaillaan, miten 13-vuotiaan Anthonyn mummo yritti pitää pojasta huolta, kun tämän äiti oli vankilassa. Kirjoituksessa kuvaillaan, miten poika ajautui koulumenestyksestään huolimatta rikollisuuden polulle ja tuli lopulta murhatuksi. Pääkirjoitus miltei syyttää republikaaneja ja Yhdysvaltain kansallista kivääriyhdistystä pojan murhasta ja kehottaa poliitikkoja pitämään lakiuudistuksessa olevista ennaltaehkäisevistä toimista kiinni.¹⁸⁶

New York Timesin kolumnissa *On My Mind; Pudgy on Crime* toimittaja A. M. Rosenthal kritisoi ajatusta, että amerikkalaiset suhtautuisivat rikollisuuteen ankarasti. Rosenthal kirjoittaa, että amerikkalaiset suhtautuvat ankarasti tietynlaiseen ja tietyssä ympäristössä tapahtuvaan rikollisuuteen. Rosenthalin mielestä rikollisuuteen ankarasti suhtautuminen tarkoittaisi todellisuudessa esimerkiksi oikeuden viivästyksiin puuttumista, ehdonalaisvirkailijoiden lisäämistä ja pitkäaikaisen terapian ja kuntoutuksen asettamista ehdonalaisen ehdoiksi. Rosenthalin mukaan köyhyys itsessään ei aiheuta rikollisuutta, mutta niiden välillä on yhteys, johon amerikkalaisten pitäisi kiinnittää enemmän huomiota.¹⁸⁷

3.2.3. Mustien amerikkalaisten rikollisuus erityiskysymyksenä

Public Interest julkaisi syksyllä 1994 rikollisuuteen keskittyvän numeron, ja sen pääjuttu oli John Dilulion essee *The question of black crime*. Dilulion kirjoitukseen vastasi neljä eri kirjoittajaa, joista James Q. Wilson ja Richard T. Gill käsittelivät erityisesti vankimäärän kasvua. (Ks. luku 1.2.) Kolme muuta kirjoittajaa keskittyivät rikollisuuden moraalisiin

---

¹⁸⁵ Dilulio, The black crime gap, (mp.), *WSJ*, 11.6.1994.

¹⁸⁶ 'Social Pork' and a Kid's Death (pk.), *WaPo*, 16.8.1994.

¹⁸⁷ Rosenthal, On My Mind; Pudgy on Crime, kolumni, *NYT*, 2.9.1994.

ulottuvuuksiin ja rasismiin rikosoikeudellisessa järjestelmässä sekä vähemmistöjen rikollisuuteen.

John Dilulio pureutuu esseessään otsikon mukaan mustan väestön rikollisuuteen ja käsittelee paljolti samoja teemoja kuin heinäkuussa *Wall Street Journalin* julkaisemassa kirjoituksessa. Dilulio jopa käyttää täsmälleen samoja fraaseja, kielikuvia ja tilastoja *Public Interestin* julkaisemassa tekstissä. Hän aloittaa kirjoituksensa syyttämällä poliitikkoja tekopyhyydestä. Hänen mukaansa poliitikot olisivat tarttuneet rikollisuusongelmaan hankammin jo aikaisemmin, jos valkoiset rauhallisten lähiöiden asukkaat joutuisivat rikosten uhreiksi samaa tahtia kuin kantakaupungeissa asuvat joutuvat. Poliitikot ryhtyivät Dilulion mielestä kiristämään rikoslakeja vasta, kun Polly Klaasin tapaus tuli julkisuuteen.

Dilulio käyttää ilmaisua ”*plea-bargain-gorged violent predators*”, jonka voisi vapaasti suomentaa syyteneuvotteluiden ahmaiset väkivaltaiset saalistajat.¹⁸⁸ Tämä kuvaa hyvin Dilulion esseessä käyttämää kieltä. Erityisesti sanan saalistaja (*predator*) käyttäminen on selkeä merkki Dilulion näkemyksestä rikollisesta epäinhimillisenä ja eläimeen verrattavana, moraalittomana toisena. Dilulion pyrkimys toiseuttaa ja epäinhimillistää rikollista on tehokeino. Hän erottaa sen avulla lainkuuliaisen kansalaisen perustavanlaatuisella tavalla rikokseen syyllistyneestä ja korostaa rikokseen syyllistyvän omaa valintaa rikollisesta käytöksestään. Lisäksi hän vetoaa rikollisen toiseuttamisen ja epäinhimillistämisen avulla lukijan mahdollisiin punitiivisiin asenteisiin.¹⁸⁹ Myös Dilulion tapa syyttää poliitikkoja välinpitämättömyydestä asettaa tekstille ennako-olettaman, että toisin kuin poliitikot, Dilulio pitää rikosten uhrien puolta.

Dilulio ottaa heti tekstinsä alussa aiheeseen populistisen otteen viitatessaan New York Timesin julkaisemaan kirjoitukseen, jossa kantakaupunkien lainkuuliaisia, mustia kansalaisia kutsuttiin ”mustan Amerikan hiljaiseksi enemmistöksi” (engl. *black America’s silent*

---

¹⁸⁸ Dilulio, The question on black crime, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

¹⁸⁹ Punitiivisten asenteiden ja epäinhimillistämisen yhteydestä ks. Vasiljevick & Viki 2013.

majority)¹⁹⁰. Uuskonservatiivit hyödynsivät 1980- ja 1990-luvulla rikollisuuskeskustelussa populistista retoriikkaa kirjoittamalla juuri työteliäiden, lainkuuliaisten kansalaisten arvoista ja moraalista.¹⁹¹ Dilulio käyttää uuskonservatiiveille tuttuja retorisia keinoja viitatessaan ”hiljaiseen enemmistöön”.

Dilulion mukaan rikollisuusongelma Yhdysvalloissa ei ole rotujen välinen, vaan ensisijaisesti rotujen sisäinen. Tällä hän asettaa ongelmaksi nimenomaan mustien yhteisöjen rikollisuuden ja perustelee sen tilastoilla, joiden mukaan mustat tekevät eniten rikoksia toisia mustia kohtaan ja valkoiset taas valkoisia kohtaan. Dilulio perustelee useilla tilastoilla, miten väkivaltarikollisuus on ensisijaisesti kantakaupungeissa asuvien mustien yhteisöjen ongelma, miten mustien nuorten miesten todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi on suurempi kuin muiden väestöryhmien, ja miten väkivaltarikollisuus ei ole koskaan ollut yhtä keskittynyttä kaupunkikeskustoihin kuin 1990-luvun alussa. Dilulion kirjoituksessa rikoksen uhrin ovat jatkuvasti vahvasti läsnä, ja hän kirjoittaa, että nämä tilastot oikeuttavat lainkuuliaisten ja kunnollisten mustien amerikkalaisten pelot.¹⁹²

Dilulio väittää, että parhaimman saatavilla olevan tutkimuksen mukaan rotu ei ole merkittävä tekijä rikoksesta langetettavassa rangaistuksessa. Hänen mukaansa nuorisoriikollisuuden kohdalla on mahdollista havaita rotuun liittyviä eroavaisuuksia, mutta vaatisi ”aikamoista sinisilmäisyyttä” olettaa, että Yhdysvallat olisi rasistinen maa ja että rikosoikeudellinen järjestelmä olisi rasistinen vain nuorten kohdalla.¹⁹³ Dilulio siis antaa ymmärtää, että hänen mielestään rikosoikeudellisessa järjestelmässä ei yksinkertaisesti voida havaita rotuun perustuvaa syrjintää tai rasistista kohtelua.

Dilulio jatkaa kommentoimalla, että ”niin kutsuttu” *Racial Justice Act* väittää kuolemantuomioiden määrässä olevan epäsuhtaa mustien ja valkoisten välillä, mikä viittaisi rotuun perustuvaan syrjintään. Hänen mukaansa todisteet epäsuhdasta mustien ja

---

¹⁹⁰ New York Timesissa julkaistu kirjoitus *Black America's Silent Majority* kiinnitti huomiota mustien amerikkalaisten rikollisuusongelmaan ja siihen, että mustat joutuvat useimmiten mustien rikosten uhriksi. Kirjoitus kyseenalaisti mustan yhteisön reaktion poliisiväkivaltaan suhteettomana verrattuna ghetoissa tapahtuvan rikollisuuden aiheuttamaan vähäiseen reaktioon. Pearson, *Black America's Silent Majority*, *NYT*, 26.3.1994.

¹⁹¹ Lepistö 2019, 4-8.

¹⁹² Dilulio, *The question on black crime*, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

¹⁹³ Dilulio, *The question on black crime*, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

valkoisten välillä kuolemantuomioiden kohdalla eivät ole valideja ja laki osoittaa, että ”Capitol Hillillä ei osata lukea tilastoja”. Oikeudenmukaista Dilulion mukaan olisi teloit-
taa kaikki kuolemaan tuomitut sen sijaan, että sallittaisiin mahdollisuus haastaa tuomio
rotuun liittyvän epäoikeudenmukaisen kohtelun perusteella. Hän kääntää aselman
päälaelleen ja syyttää rikosoikeudellisen järjestelmän rasismista puhuvia rasisteiksi,
koska he eivät ota tosissaan mustien yhteisöjen vaikeaa tilannetta ja vaativat mustille
rikollisille vähemmän ankaraa kohtelua.¹⁹⁴ Dilulion mukaan todellista rasismia on libe-
raalipoliitikkojen ja liberaalin tiedeyhteisön kyvyttömyys puuttua köyhien kantakaupun-
kien rikollisuusongelmaan, ei suinkaan rotuun perustuva eriarvoinen kohtelu.

Dilulio tarjoaa kantakaupunkien mustien yhteisöjen ahdinkoon ratkaisuksi poliisien
määrän lisäämistä ja tarkempaa puuttumista kaikenlaisiin järjestyshäiriöihin sekä pi-
dempää vankilatuomioita ja lasten huostaanoton tehostamista. Erityisesti lasten huos-
taanotosta ja nuorisorikollisuudesta kirjoittaessaan Dilulion käyttämä kieli henkii varsin
konservatiivisia asenteita. Dilulio käyttää ilmaisuja kuten *demoralized* (moraalia vailla),
deviant, delinquent and crime-prone teenagers (rikollisuuteen taipuvaiset teinit), *blan-
dishments of alcohol and drugs* (alkoholin ja huumeiden houkutukset) ja *avoid criminal
involvement* (rikollisuuden vältteleminen). Hän kuvailee epäonnistuneita yksinhuoltaja-
perheitä, joissa lapset kasvavat päihteiden käytön keskellä kaltoin kohdeltuina ja rikolli-
seen elämään tottuneina, ja kaupungin katuja, joilla lapset kävelevät kouluun luoteja ja
huumekauppiaita väistellen.

Dilulio nostaa kirjoituksessaan esimerkiksi erityisesti mustat, nuoret aikuiset naiset van-
kiloissa. Hän käyttää nuorten naisten määrää vankiloissa surullisena esimerkkinä siitä,
miten kantakaupunkien perheet ovat epäonnistuneet kasvatustyössään. Dilulio käyttää
termiä sosiaalistaa, kun hän kirjoittaa aikuisten vastuusta opettaa lapset ja nuoret ame-
rikkalaisen yhteiskunnan tavoille. Miten voitaisiin olettaa, että aikuiset, jotka ovat itse
yhteisestä arvopohjasta ja moraalitajusta vieraantuneita, voisivat sosiaalistaa lapset yh-
teiskuntaan?¹⁹⁵ Dilulio painottaa sosiaalista kontrollia, yhteisiä normeja ja arvoja sekä
yhteisön mahdollisuuksia ohjata ja kontrolloida yksilöiden käytöstä.

---

¹⁹⁴ Dilulio, The question on black crime, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

¹⁹⁵ Dilulio, The question on black crime, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

Dilulio tunnistaa köyhien alueiden ongelmien, kuten esimerkiksi alhaisen koulutustason, työttömyyden, päihdeongelmien ja kaltoinkohtelun vaikutukset rikollisuuteen. Ratkaisuksi hän tarjoaa kuitenkin vain valtiovallan ja poliisivoimien ankarampaa puuttumista alueiden ongelmiin eriarvoisuuden vähentämiseen tähtäävien toimien sijaan. Dilulio esimerkiksi kirjoittaa, miten köyhemmillä ihmisillä ei ole varaa panostaa samalla tavalla omaan turvallisuuteensa kuin varakkaammilla ihmisillä, ottamatta kuitenkaan kantaa siihen, että mustille amerikkalaisille varallisuuden kartuttaminen on huomattavasti vaikeampaa kuin valkoisille.

Dilulion kantakaupunkien köyhistä yhteisöistä maalaama kuva on varsin lohduton ja toivoton, mutta ei välttämättä vastaa totuutta. 1990-luvulla tutkimukset osoittivat, että ”ghetoissa” asuvilla ihmisillä ja yhteisöillä oli samanlaisia toiveita, unelmia ja arvoja kuin valkoisilla, keskiluokkaisilla amerikkalaisilla.¹⁹⁶ Nimenomaan ghetoissa asuvien ihmisten arvojen ja pyrkimysten samankaltaisuus saattaa olla se tekijä, joka saa konservatiiviset amerikkalaiset pitämään heitä epäamerikkalaisina tai moraalittomina.¹⁹⁷

Kirjoituksensa lopuksi Dilulio hyökkää suoraan kansalaisoikeusliikettä vastaan. Hänen mielestään kansalaisoikeusliike on moraalisesti tekopyhä vaatiessaan rotuerottelun lopettamista kouluissa ja jättäessään samalla kantakaupunkien lapset ja nuoret vaille turvaa ja huolenpitoa. Dilulio antaa ymmärtää, että kansalaisoikeusliike tekee väärin puhuessaan rotuun perustuvasta syrjinnästä rikosoikeudellisessa järjestelmässä, sillä se ei hänen mukaansa auta mustien yhteisöjen rikollisuusongelman ratkaisemisessa. Dilulio asettaa koko keskustelun lähtökohdaksi, että oikeudenmukaista kohtelua vähemmistöille vaativat ovat rikoksista kärsivien yhteisöjen olojen parantamista vastaan. Hän

---

¹⁹⁶ Webster 2007, 152-156.

¹⁹⁷ Webster viittaa useisiin 1990-luvun ja 2000-luvun alun tutkimuksiin, joiden mukaan ghetoissa ja köyhissä vähemmistöyhteisöissä asuvat rikolliset jakavat perinteisesti amerikkalaisuuteen liitetyt arvot, kuten patriotismin, yritteliäisyyden ja vahvat perhearvot. Ghetoissa asuvat nuoret miehet useimmiten jakavat nämä periamerikkalaiset arvot ja haluavat tavoitella muiden tavoin menestystä ja varallisuutta, mutta eivät siihen kykene rakenteellisen rasismien ja vuosia jatkuneen laillisen syrjinnän vuoksi. Rikollisuus saatettiin nähdä tällaisissa paikoissa ainoaksi keinoksi sosiaaliseen nousuun. Webster 2007, 156-161.

kirjoittaa, että etenkin kantakaupungeista pois muuttaneet varakkaammat mustat olisivat erityisesti vastuussa muun mustan yhteisön tilanteen parantamisesta.¹⁹⁸

3.2.4. Amerikkalaisen moraalien rappio ja rikollisuuteen kannustava kulttuuri

Dilulion kirjoitusta kommentoi lehden samassa numerossa viisi kirjoittajaa, joista kolmen kirjoituksissa käsiteltiin moraalista, mustien yhteisöjen tilannetta ja rasismia rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Oikeustieteen professori Paul H. Robinson aloittaa kirjoituksensa *A failure of moral conviction?* kehumalla Dilulion rohkeudesta nostaa keskusteluun kantakaupunkien mustien yhteisöjen rikollisuustilanteen. Robinson on kuitenkin eri mieltä Dilulion kanssa siitä, etteikö rikollisuus olisi myös valkoiselle Amerikalle vakava ongelma. Hän asettaa kyseenalaiseksi Dilulion esitykset poliisien lisäämisestä ja vankilatuomioiden kasvattamisesta, mutta kiinnittää huomiota kantakaupungeissa elävien ihmisten lainkuuliaisuuteen ja yhteisöjen jaettuun moraalikäsitelmään.¹⁹⁹

Robinsonin mukaan ihmiset noudattavat lakia kahdesta syystä: ensinnäkin ihmiset pelkäävät sosiaalista hylkäämistä, joka lain rikkomisesta voi seurata, ja toiseksi ihmiset pitävät itseään moraalisenä olentona ja haluavat toimia oikein. Sosiaalisella paineella ja ihmisen omilla moraalikäsitelmillä on siis Robinsonin mukaan vaikutusta siihen, kokeeko yksilö lakien noudattamisen tärkeänä vai ei. Jengejä hän pitää erityisen vaarallisina, koska ne ruokkivat ja ylläpitävät yhteisöissä vääristynyttä moraalikoodistoa. Jengit tekevät lain rikkomisesta ja rikollisesta elämästä sosiaalisesti hyväksyttävää, millä on vakavia seurauksia erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. Myös rikosoikeudellinen järjestelmä voi vaikuttaa tähän, Robinson kirjoittaa. Hänen mielestään rikollista tulisi rankaista selkeästi vain ja ainoastaan rikoksen mukaan, ei rikoksen tehneen henkilön vaarallisuuden, pahuuden tai muiden tekijöiden perusteella. Jos rikollisia ryhdytään pitämään ”pahoina ihmisinä”, jotka ansaitsevat tuomionsa, Robinsonin mukaan tämä heikentää rikollisesta teosta seuraavaa henkilökohtaista häpeää ja sosiaalista paheksuntaa.²⁰⁰

---

¹⁹⁸ Dilulio, The question on black crime, essee, *Public Interest*, Fall 1994.

¹⁹⁹ Robinson, A failure of Moral Conviction?, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

²⁰⁰ Robinson, A failure of Moral Conviction?, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

Robinson kommentoi mustien yhteisöjen tilannetta ihmisten ja yhteisöjen moraalikäsitteiden ja sosiaalisen paineen näkökulmasta. Hänen mukaansa se, että mustat eivät usko järjestelmän kohtelevan heitä oikeudenmukaisesti ja reilusti, tarkoittaa sitä, että rikollisuus on tässä joukossa silloin tavallisempaa. Toisin sanoen, kun mustat eivät halua sitoutua heitä epäreilusti kohtelevaan järjestelmään, he ovat Robinsonin mielestä valmiimpia rikkomaan sen lakeja ja moraalikoodistoa. Hän vie päätelmänsä jopa niin pitkälle, että kehottaa kansalaisoikeusliikkeen johtajia olemaan lietsomatta epäoikeudenmukaisuuden tunnetta mustissa yhteisöissä.²⁰¹

Robinson peräänkuuluttaa yhteistä amerikkalaista moraalikoodistoa. Hän uskoo, että jaettu moraalikäsitteitys esimerkiksi väkivallan ja epärehellisyyden vääryydestä auttaisi torjumaan rikollisuutta. Robinsonin mielestä valtion tulisi vahvistaa yhteistä moraalialueita esimerkiksi koululaitoksen ja sosiaalityön kautta. Huostaanottoa pitäisi tehostaa niin, että rikollisista perheistä tulevat lapset otettaisiin huostaan ja sijoitettaisiin paikkoihin, joissa tätä moraalikäsitteystä vahvistettaisiin. Sillä ei pitäisi Robinsonin mukaan olla väliä, onko lapsi pahoinpidelty, kaltoin kohdeltu tai rakastettu ja hyvin huolehdittu – ainoastaan sillä tulisi olla merkitystä, millaista moraalikäsitteystä vanhemmat omalla käyttäytymisellään lapselle opettavat.²⁰²

Robinsonin esittämä teoria ennaltaehkäisevän huostaanoton hyödyistä herättää enemmän kysymyksiä kuin antaa vastauksia. Voidaanko määritellä sellainen objektiivinen oikea moraalikoodisto ja miten sen noudattamista vahdittaisiin? Miten voidaan perustella lapsen huostaanotto sellaisissa tilanteissa, kun vanhempi on esimerkiksi syvässä köyhyydessä pakotettu varastamaan lapselleen ruokaa? Robinsonin näkemys on melko ehdoton ja deterministinen. Ei voida sanoa varmasti, että tietynlaisista taustoista tuleva ihminen päätyy rikollisuuden polulle, eikä rikollisuuden voida sanoa johtuvan pelkästään moraalittomasta käytöksestä.

---

²⁰¹ Robinson, A failure of Moral Conviction?, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

²⁰² Robinson, A failure of Moral Conviction?, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

Dilulion kirjoitusta kommentoi myös ekonomi Glenn C. Loury kirjoituksellaan *Listen to the black community*. Loury kysyy, miksi köyhien mustien puolestapuhujat niin usein vastustavat vankilatuomioiden koventamista, vaikka sillä olisi hänen mukaansa positiivisia vaikutuksia köyhissä yhteisöissä. Hän nimittää näitä ihmisiä ultraliberaaleiksi. Louryn mukaan erityisesti mustat kantakaupunkien yhteisöt hyötyisivät kovemmista vankilatuomioista ja epäilee, että sekä mustat että valkoiset liberaalit poliitikot vastustavat tätä ajatusta. Siksi Louryn mielestä olisi tärkeää saada lainsäädännölle tukea mustien yhteisöjen merkkihenkilöiltä ja johtajilta. Loury huomauttaa, että ”ghetoissa” tuhoa ja sekasortoa aiheuttavat mustat nuoret miehet voivat kohdata yhteisöissä myös empatiaa ja ymmärrystä, koska he ovat rikollisuudestaan huolimatta aina jonkun poikia, veljiä ja läheisiä. Louryn mukaan tällä on poliittisesti suuri merkitys.²⁰³

Loury väittää, että mustien amerikkalaisten rikollisuus toisiaan kohtaan ei kiinnosta poliittisesti tai nouse esille julkisessa keskustelussa sen takia, että musta yhteisö ei itse aktiivisesti nosta asiaa esille. Hänen mukaansa Yhdysvallat ei ole rassistinen maa. Loury kirjoittaa, että Polly Klaasin tapaus ei kerro siitä, että amerikkalaisia kiinnostaisi enemmän valkoisten rikoksen uhriksi joutuminen kuten Dilulio arvioi, vaan siitä, että musta yhteisö ei itse uskalla ottaa omassa yhteisössään tapahtuvaa rikollisuutta esille.

Louryn mielestä kansalaisoikeusliikkeen pitäisi vaatia äänekkäämmin ”pahojen ihmisten laittamista telkien taakse” poliisiväkivallasta tai kuolemanrangaistuksen ongelmista puhumisen sijaan, jotta rikollisuusongelmaa mustissa yhteisöissä ei voitaisi enää sivuuttaa politiikassa. Loury kuitenkin samalla kritisoi Dilulion tekstiä ja kirjoittaa, että Dilulio suhtautuu mustiin yhteisöihin kuin heillä ei olisi omaa ääntä tai keinoja parantaa omia olosuhteitaan. Louryn mukaan yhteisöillä ja heidän johtajillaan on kykyä muokata julkista keskustelua ja mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteisöjensä olojen parantamiseen.²⁰⁴ Louryn ajattelussa näyttäisi siis paljon vastuuta rikollisuusongelman ratkaisussa kuuluvan mustien yhteisöille itselleen ja heidän johtajilleen, mutta Dilulion tavoin hän jättää kommentoimatta mustien huonompia mahdollisuuksia nostaa elintasoaan ja kerryttää varallisuutta.

---

²⁰³ Loury, Listen to the black community, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

²⁰⁴ Loury, Listen to the black community, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

Tilastotieteilijä ja kriminologi Patrick A. Langan sen sijaan tarttuu Dilulion käsittelemään rikosoikeudellisen järjestelmän sisältämään syrjintään ja rasismiin kirjoituksessaan *No racism in the justice system*. Otsikon mukaisesti Langan pyrkii perustelemaan kirjoituksessaan, että rikosoikeudellisessa järjestelmässä ei ole rasismia tai rotuun perustuvaa syrjintää. Langanin mukaan useat tutkimukset osoittavat, että pidätyksissä, syytösesseissa tai tuomioissa ei voida havaita rotuun perustuvaa syrjintää. Hänen mukaansa kriminologit ovat yhtä mieltä siitä, että todisteet rotuun perustuvasta syrjinnästä oikeusjärjestelmässä eivät ole järin vahvoja.²⁰⁵ Langanin näkemyksiin vaikuttaa varmaankin se, että hän on toiminut johtavana tilastotieteilijänä Bureau of Justice Statistics -virastossa, joka on Yhdysvaltain oikeusministeriön alainen osasto. Vaikka virasto on pyritty pitämään puoluepolitiikan vaikutuksen ulkopuolella, on sen politisoitumisesta käyty kiivasta keskustelua 2000-luvulla.²⁰⁶

Langan päättää kirjoituksensa toteamalla, että rikosoikeudellisessa järjestelmässä ei voida nähdä rasismia, vaikka mustat uskovat järjestelmän olevan epäreilu heitä kohtaan. Langanin mielestä niin kauan kuin mustat näin uskovat, ei ole yllättävää, että he eivät ole valmiita sitoutumaan yhteiskunnan sääntöihin.²⁰⁷ Toisin sanottuna Langan niputtaa yhteen mustien yhteisöjen lainkuuliaisuuden ja näkemykset kokemastaan epäreilusta kohtelusta samaan tapaan kuin Robinson ja antaa ymmärtää, että mustien yhteisöt voivat parantaa asemaansa vain hylkäämällä väitteet rasismista ja epäreilusta kohtelusta.

3.3. Loppupäätelmät kolmannelta pääluvusta

Vähemmistöjen rikollisuus ja kantakaupunkien köyhien yhteisöjen tilanne oli merkittävä lehdistökeskustelun aihe 1990-luvun alussa. Sekä liberaali- että konservatiivilehdistö

---

²⁰⁵ Langan, No racism in the justice system, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

²⁰⁶ Presidentti George W. Bushin hallinto siirsi BJS:n johtajan syrjään vuonna 2005, kun hän kertoi virastonsa kohdanneen poliittista painostusta tuoreen tutkimuksen tuloksiin liittyen. BJS:n oli tuolloin määrä julkaista tilastotutkimus, joka olisi osoittanut etnistä profilointia ja rotuun perustuvaa syrjintää poliisin toiminnassa. Ks. Lichtblau, Profiling Report Leads to a Clash And a Demotion, *NYT*, 24.8.2005.

²⁰⁷ Langan, No racism in the justice system, vastine, *Public Interest*, Fall 1994.

kommentoi aihetta, mutta tämän aineiston perusteella konservatiivilehdistössä siitä kirjoitettiin useammin. Monet vankimäärän kasvua ja kovempia rangaistuksia käsittelevät lehtikeskustelut liittyivät mustan väestön rikollisuuteen, mutta niiden yhteydessä rotuun perustuva syrjintä tai rakenteellinen rasismi eivät olleet merkittävästi esillä. Sen sijaan kantakaupunkien yhteisöjen tilanteesta sekä rikollisuuden luonteesta ja rikollisista henkilöinä käydyssä keskustelussa mustien vähemmistöjen rikollisuus ja rotuenakkoluulot olivat vahvasti läsnä. Myös kuolemanrangaistuksesta käydyssä keskustelussa rotuun perustuvasta syrjinnästä kirjoitettiin hieman, mutta jouduin rajaamaan aiheen tämän pro gradu -tutkielman ulkopuolelle.

Kantakaupunkien köyhien mustien yhteisöjen ahdinko vaikuttaisi vuosien 1993–1994 lehdistökeskustelun perusteella olleen uuskonservatiiveille rikollisuuskeskustelussa tärkeä väline. Konservatiivilehtien kirjoittelussa toistuu ajatus työteliäistä ja lainkuuliaisista amerikkalaisista, joiden pelkoja ja toiveita liberaalieliitti, vasemmistolaiset tutkijat ja demokraattipoliitikot ovat ylenkatsooneet ja väheksyneet. Rikoksen uhriksi joutuneet, lainkuuliaiset ghetoissa asuvat kansalaiset laskettiin usein tähän samaan ryhmään ja kuvauksia heidän rikollisuuden värittämästä elämästään käytettiin nimenomaan liberaaleja ja demokraattipoliitikkoja vastaan.

Mustien yhteisöistä ja mustista rikoksen uhreista tuli 1990-luvun alun lehdistökeskustelussa uuskonservatiivien välineitä rikollisuudesta käydyssä kulttuurisodassa, jossa amerikkalaiset perhearvot, moraalitaju ja kulttuuri olivat vaarassa. Tästä kielii esimerkiksi se, miten muutamat konservatiivikirjoittajat syyttivät liberaaleja ja demokraatteja rasismista, kun nämä kiinnittivät huomiota rotuun perustuvaan syrjintään ja rasismiin eivätkä vaatineet rikollisille kovempia rangaistuksia. Konservatiivien vihollinen ei selvästikään ollut köyhä, musta amerikkalainen vaan ”vasemmistolainen liberaali eliitti”. Mustien yhteisöjen ahdingon uskottiin johtuvan porvarillisen amerikkalaisen moraalin rappiosta, johon liberaali eliitti oli syypää.²⁰⁸

---

²⁰⁸ Lepistö 2019, 137.

Samaan aikaan konservatiivilehdistön kirjoituksissa jäivät huomiotta mustien amerikkalaisten kohtaama syrjintä ja eriarvoinen kohtelu. Vaikka useat konservatiivikirjoittajat vakuuttivat olevansa näiden ihmisten puolella, jättivät he lähes täysin huomiotta laillisen syrjinnän perinteet ja rakenteellisen rasismien, joka orjuuden ja myöhemmin segregaaation tuloksena on huonontanut huomattavasti mustien amerikkalaisten mahdollisuuksia nostaa elintasoaan tai kerryttää varallisuutta. Konservatiivikirjoittajat vaativat lähes yksinomaan valvonnan, kontrollin ja rangaistusten koventamista ja poikkeavan käytöksen vahvempaa kriminalisointia. Äärimmäinen esimerkki tästä on Dilulion ja Robinsonin esittämä huostaanottojen lisääminen.

Konservatiivien kirjoittelussa rikollisuutta perusteltiin useimmiten yksilön tai yhteisön moraalien rappeutumisella, rikollisuuteen kannustavalla kulttuurilla ja rikoksen tekijän eläimellisyydellä. Rikollisuus nähtiin vielä 1990-luvun alussakin konservatiivien kirjoituksissa merkinä moraalisesta rappiosta ja vieraantumisenä amerikkalaisesta yhteiskunnasta.²⁰⁹ Erityisesti Dilulion kirjoituksissa on havaittavissa samanlaisia ajatuksia kuin hänen oppi-isänsä James Q. Wilsonin kirjoituksissa jo 1980-luvulla. Wilson pyrki osoittamaan, että on olemassa amerikkalainen moraalitaju, joka voisi ohjata politiikkaa etenkin rikollisuuden kaltaisissa kysymyksissä. Samoin kuin Dilulio hänen jälkeensä, Wilson erotautui muusta tutkijakunnasta ja esiintyi tavallisen amerikkalaisen sanansaattajana ja puolestapuhujana.²¹⁰

Yhdysvaltain aatemaailmaan kuuluu vahvasti taloudellinen individualismi, ja sen on todettu olevan yhteydessä punitiivisiin asenteisiin.²¹¹ Kuten ensimmäisessä luvussa todettiin, 1980-luvulla taloustieteessä käytetty rationaalisen valinnan teoria vaikutti myös kriminologiaan ja käsityksiin rikollisuuden syistä. Rationaalisen valinnan teoria yhdistettynä taloudellisen individualismin ajatteluun rikollisuuskeskustelussa on merkittävä rikollisuutta selittävä tekijä. Kun ihminen yksin on vastuussa omasta taloudellisesta tilanteestaan – toisin sanottuna köyhyys ja vähäosaisuus on ihmisen itsensä vika – ja ihminen

---

²⁰⁹ Jo 1960-luvun lopulla republikaanit yhdistivät rikollisuuden moraaliseen rappioon ja amerikkalaisten arvojen heikkenemiseen. Ks. Beckett 1999, 38-43.

²¹⁰ Lepistö 2019, 77-78; 172-175.

²¹¹ Kornhauser 2015.

laskelmoiden valitsee itselleen hyödyllisimmän vaihtoehdon, ei rikollisuutta ja kurjuutta voida selittää muutoin kuin ihmisen itse tekemänä, aktiivisena ja tietoisena valintana. Kun tällainen näkemys rikollisuuden syistä yhdistyy rasistisiin ennakkoluuloihin vähemmistöjä kohtaan, jotka itsessään jo vaikuttavat punitiivisia asenteita lisäävästi, on äärimmäinenkin rangaistus helpompi oikeuttaa.

Liberaalilehdistössä kirjoittelu mustan yhteisön rikollisuudesta ei ollut yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta yhtä tunteisiin vetoavaa kuin konservatiivien lehdistössä. Kirjoituksissa vedottiin usein kansalais- ja ihmisoikeuksiin, ja rotuun perustuva syrjintä esitettiin monissa kirjoituksissa ikään kuin yleisenä tietona. Kantakaupunkien ghettoja ei välttämättä mainittu suoraan tai kuvailtu niiden olosuhteita, vaan niitä käsiteltiin konservatiivilehdistöön verrattuna hienotunteisemmin.

Liberaalilehdistössä asetettiin selvästi paljon odotuksia presidentti Clintonia kohtaan, että hän pyrkisi puuttumaan epätasa-arvoon ja rotuun perustuvaan syrjintään. Esimerkiksi *Racial Justice Act* nähtiin tärkeänä osana lakipakettia ja sitä pidettiin vastavoimana kuolemanrangaistuksen laajentamiselle. *Racial Justice Actin* tärkeydestä kertoo se, että New York Timesin pääkirjoituksessa oltiin valmiita jopa hylkäämään koko lakiuudistus, kun *Racial Justice Act* kaatui. Mustien yhteisöjen tilanne ei kuitenkaan ollut merkittävä aihe liberaaleissa lehdissä, vaan rasismista ja syrjinnästä kirjoitettiin useimmiten vankimäärän kasvun ja huumeiden vastaisen sodan yhteydessä, kuten aiemmista luvuista käy ilmi.

Loppulause

1990-luvun Yhdysvalloissa rikollisuuden pelko oli vahvasti läsnä, ja maahan kaivattiin ongelmaan vakavasti suhtautuvaa presidenttiä. Bill Clinton näytti jo kampanjansa aikana suhtautuvansa vakavasti rikollisuuteen ja presidentiksi tultuaan ryhtyikin pian valmistelemaan suurta rikoslain uudistusta, joka vastaisi 1990-luvun alun rikollisuusongelmaan. *The Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994* sisälsi paljon demokraatti-puolueelle epätyypillisiä toimia, jotka tähtäsivät rikollisten ankarampaan kohteluun ja rangaistusten lisäämiseen. Rikoslain uudistuksesta käytiin paljon keskustelua amerikkalaisten lehtien palstoilla vuosina 1993–1994, kun lain valmistelu oli käynnissä. Tämä pro gradu -tutkielma täydentää 1990-luvun alun rikospoliittisen keskustelun tutkimusta aatehistoriallisella näkökulmalla.

Rikollisuuden pelko näkyy voimakkaasti vuosien 1993 ja 1994 lehdistökeskustelussa, ja etenkin konservatiivikirjoittajille se oli merkittävä perustelu ankaralle rikoslaille. Vaikka amerikkalaiset pitivät rikollisuutta maansa merkittävimpänä ongelmana vuonna 1994, olivat rikollisuusluvut tuolloin laskusuunnassa. 1960-luvulta lähtien esimerkiksi väkivaltarikollisuus oli ollut kasvussa, mutta 1990-luvun alussa kasvu taittui ja rikollisuuden määrä kääntyi laskuun lähes kaikilla mittareilla. Korkeita rikollisuuslukuja ei voitu edes liberaalilehdistössä kiistää, mutta keskustelussa harvoin viitattiin siihen, että tilastot olivat todellisuudessa laskussa jo 1990-luvun alussa. Korkeasta rikollisuudesta oli tullut yhteiskunnallisesti pysyvä tila, jota kenenkään oli vaikeaa kyseenalaistaa. Vielä vaikeampaa sen kyseenalaistaminen oli poliittisesti ja 1990-luvun alun keskustelussa näkyi voimakkaasti se, miten ankarasta suhtautumisesta rikollisuuteen oli tullut miltei pakollinen mielipide, jos poliitikko halusi menestyä vaaleissa.

Erityisesti liberaalilehdistö piti esillä lakiuudistuksen ongelmia. Sen pelättiin kasvattavan vankimäärää entisestään ja lääkitsevän rikollisuusongelman oireita, mutta ei hoitavan itse tautia. Liberaalikirjoittajat olivat siis huolissaan lakiuudistuksen todellisista mahdollisuuksista torjua tai vähentää rikollisuutta, ja esimerkiksi pienistä huumarikoksista tuomittujen määrää vankilassa käytettiin esimerkkinä epäonnistuneesta lainsäädännöstä,

joka kasvatti vankimäärää aikaisempina vuosikymmeninä. Vuoden 1994 rikoslain uudistuksen pelättiin toistavan aikaisempien vuosikymmenten virheet.

Vankimäärän kasvu nähtiin ongelmallisena oikeastaan vain liberaalilehdistössä, mikä on kiinnostavaa, koska vankimäärän valtavaa kasvua ei voitu 1990-luvun alussa kiistää. Konservatiivikirjoittajien punitiiviset asenteet nousivat tässä väittelyssä esiin. Vankilat nähtiin välineenä rikollisten rankaisemiseen ja säilömiseen ja vankimäärän kasvun voitiin ajatella olevan tästä ihan luonnollinen seuraus. Näkemys on melko deterministinen ja jopa kyyninen. Usko rikollisten kuntoutumiseen ja kouluttamiseen yhteiskuntakelpoiseksi oli konservatiivikirjoittajien keskuudessa heikko eikä valtion mahdollisuuksiin torjua tai ehkäistä rikollisuutta luotettu. Tämä ajattelu vahvistui konservatiivipiireissä jo 1970-luvulla ja oli vahvasti läsnä vielä 1990-luvun alun keskustelussa.

Liberaalilehdistön kirjoituksissa sen sijaan luotettiin Clintonin hallinnon mahdollisuuksiin ehkäistä rikollisuutta. Lain positiivisia puolia pidettiin keskustelussa esillä kritiikin lomassa, ja suoria vetoomuksia sekä presidenttiä että muita demokraattipoliitikkoja kohtaan esitettiin lain ongelmakohtien korjaamiseksi. Osa kirjoittajista kuitenkin myös kritisoi poliitikkoja pyrkimyksestä näyttäytyä ankarana rikollisuutta kohtaan vain äänestäjät mielessään sen sijaan, että he olisivat aidosti halunneet ratkaista maan rikollisuusongelman.

Konservatiivilehdistön kirjoittelussa oli vahvasti läsnä 1990-luvun alussa kulttuurisotien eetos. Rikollisuus nähtiin amerikkalaisen yhteiskunnan ja moraalin rappeutumisena ja perinteisten arvojen kuihtumisena. Kulttuurisodan vastapuolena pidettiin vasemmisto-liberaalia eliittiä, intellektuelleja tai tiedeyhteisöä, joka nojasi tutkimustuloksiin ja rikollisuuden ”juurisyihin” ja jätti tavallisen amerikkalaisen huolet huomiotta. Monet konservatiivikirjoittajat esiintyivät tavallisen amerikkalaisen puolustajana ja sanansaattajana ja valjastivat köyhien kantakaupunkien mustien amerikkalaisten ahdingon kulttuurisotiansa välineeksi.

Liberaalilehdistössä kritiikkiä osakseen sai erityisesti menneiden vuosikymmenien huumeiden vastainen sota ja sen vaikutukset vähemmistöihin. Huumeiden vastaista sotaa

syytettiin suoraan rasistiseksi politiikaksi, jonka tavoitteena oli vähemmistöyhteisöjen heikentäminen. Liberaalikirjoittajien näkemys rikollisuudesta ja sen syistä perustui useimmiten eriarvoisuuden aiheuttamiin yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Oli kiinnostavaa huomata, miten kategorisesti monet konservatiivikirjoittajat kielsivät rasismia ja syrjinnän rikosoikeudellisesta järjestelmästä kuin ilmiötä ei olisi olemassaakaan. Monelle konservatiivikirjoittajalle rikollisuus olikin yksilön oma valinta tai epäterveistä ja moraalittomasta kulttuurista kertova ilmiö. Taustalla näissä näkemyksissä on taloudellinen individualismi, mahdollisesti rasistiset ennakkoluulot ja rationaalisen vallinnan teoria.

Kiinnostavan poikkeuksen keskusteluun tekevät poliittisella akselilla itsensä keskelle asemoivat lehdet kuten TIME ja Washington Post. TIME-lehden jutuissa tilaa saivat niin vangit kuin konservatiivitieteilijät, ja Washington Post taas vaikutti kannattavan esimerkiksi *three strikes* -lainsäädäntöä tietyin varauksin.

Vuosien 1993 ja 1994 lehdistökeskustelun perusteella 1990-luvun alussa rikollisuuskeskustelussa niitettiin 1960-luvulla kylvettyä. Menneiden vuosikymmenten aatteellinen painolasti näkyi keskustelussa. Keskustelun aatteelliset perustat alkoivat kehittyä jo 1960-luvun lopulla ja esimerkiksi monien konservatiivikirjoittajien näkemyksissä kaikui 1970-luvun kyyninen suhtautuminen rikollisuuden torjuntaan. Liberaalilehdistössä sen sijaan kritiikki kohdistui vahvasti 1980-luvulla vauhtiin päässeeseen huumeiden vastaiseen sotaan. Rikollisuuskeskustelu oli 1990-luvun alussa osa kulttuurisotia, joita liberaalit ja konservatiivit kävivät tuohon aikaan amerikkalaisesta moraalista ja arvoista. Rikollisuus oli tuolloin aiheena poliittisesti myös hyvin kuuma ja poliitikoille vaikea.

Kiinnostavaa jatkotutkimusta olisikin esimerkiksi pureutuminen aikaisempien vuosikymmenten julkiseen keskusteluun rikollisuudesta tai tarkempi tarkastelu lehdistökirjoitusten näkemyksistä poliitikoiden toiminnasta 1990-luvun rikoslain uudistuksessa. 1990-luvulla konservatiivit olivat poliittisesti selvästi altavastaaaja-asemassa, mikä ehkä vaikutti rikollisuuteen liittyvien kannanottojen kovuuteen. Konservatiivilehdistön kirjoitukset osoittautuivat tutkimukseni aikana hyvin monisyisiksi ja kiinnostaviksi, ja siksi myös

näihin näkemyksiin syventyminen voisi ansaita kokonaan oman tutkimuksensa. Rikollisuus amerikkalaisessa politiikassa olisi myös erityisen kiinnostava aihe, sillä 1990-luvun lehdistökeskustelun perusteella se oli presidentinvaaleissa merkittävä tekijä, joka saattoi vaikuttaa jopa suoraan vaalien tulokseen. Myös kulttuurisodat 1990-luvulla ja rikollisuus erityisenä kysymyksenä niissä voisi olla antoisa tutkimuksen aihe.

Viimeistelen tätä pro gradu -tutkielmaa Yhdysvaltain presidentinvaalikamppailun ollessa kuumimmillaan. Vuonna 2020 vastakkain kilpailevien ehdokkaiden Joe Bidenin ja Donald Trumpin vaalikampanjoissa rikollisuus ja rangaistuskäytännöt eivät ole juurikaan näkyneet, vaikka ne ovatkin Yhdysvalloissa yleisiä yhteiskunnallisen keskustelun aiheita edelleen. Tulevaisuus näyttää, miten mahdollisista 2020-luvun aikana tehdyistä lakiuudistuksista kirjoitetaan amerikkalaisessa lehdistössä.

Lähdeluettelo

I Lähteet

6 Million Lost Voters: State-Level Estimates of Felony Disenfranchisement, The Sentencing Project, 6.10.2016, verkkosivu. <https://www.sentencingproject.org/publications/6-million-lost-voters-state-level-estimates-felony-disenfranchisement-2016/>, viitattu 8.8.2020.

About, National Review, verkkosivu. <https://www.nationalreview.com/about/>, viitattu 22. tammikuuta 2020.

About, The American Spectator, verkkosivu. <https://spectator.org/about/>, viitattu 22.1.2020.

About Us and Contact, The Nation, verkkosivu. <https://www.thenation.com/about-us-and-contact/>, viitattu 22.1.2020.

About Us, Wall Street Journal, verkkosivu. <https://www.wsj.com/articles/SB126841434975761027>, viitattu 22.1.2020.

Baum, Dan: Legalize it All, *Harper's Magazine*, 4/2016.

Beale, Susan 2006: The News Media's Influence on Criminal Justice Policy: How Market-Driven News Promotes Punitiveness. *William and Mary Law Review*, Volume 48, No. 2, 2006.

Benns, Whitney: American Slavery, Reinvented, *The Atlantic*, 25.9.2015. <https://www.theatlantic.com/business/archive/2015/09/prison-labor-in-america/406177/>

Beaver, Kevin M. & DeLisi, Matt & Dooley, Brendan D. 2007: Super-Predators Revisited. *Criminology Research Focus* p. 21-31. Edited by Froeling, Karen T. Nova Science Publishers, Inc.

Blumstein, Alfred & Allen J. Beck 1999: Population Growth in U.S. Prisons, 1980-1996. *Crime and Justice: A Review of Research*, 26, 1999, p. 17-62.

Cleveland, Lara L. & King, Ryan D. & Savelsberg, Joachim J. 2004: Institutional Environments and Scholarly Work: American Criminology, 1951-1993. *Social Forces*, June 2004, 82(4), p. 1275-1302. The University of North Carolina Press.

Duke, Steven 1993: Clinton and Crime. *Yale journal on regulation*, 22.6.1993, Vol. 10.

Edwards, Don, and John Jr. Conyers. The Racial Justice Act - A Simple Matter of Justice. *University of Dayton Law Review*, vol. 20, no. 2, Winter 1995, p. 699-714.

Feeley, Malcolm M. & Simon, Jonathan 1992: The New Penology: Notes on the Emerging Strategy of Corrections and Its Implications. *Criminology*, vol. 30, no. 4, November 1992, p. 449-474.

Gwiasda, Gregory W. 2001: Network News Coverage of Campaign Advertisements: Media's Ability to Reinforce Campaign Messages. *American Politics Research* Vol. 29, Issue 5, p. 461-482. SAGE Publications.

Haney, Craig 2012: Politicizing Crime and Punishment: Redefining 'Justice' to Fight the 'War on Prisoners'. *West Virginia Law Review*, Vol. 114, Iss. 2, Art. 4, p. 373-414.

Holian, David B. 2004: HE'S STEALING MY ISSUES! Clinton's Crime Rhetoric and the Dynamics of Issue Ownership. *Political Behavior*, Vol. 26, No. 2, kesäkuu 2004.

Jones, Trevor & Newburn, Tim 2005: Symbolic politics and penal populism: The long shadow of Willie Horton. *Crime Media Culture*, Vol. 1 (1), p. 72-87. SAGE Publications.

Kornhauser, Ryan 2015: Economic individualism and punitive attitudes: A cross-national analysis. *Punishment & Society* 2015, Vol. 17(1) 27–53. SAGE Publications.

Marion, Nancy E. 1997: Symbolic Policies in Clinton's Crime Control Agenda. *Buffalo Criminal Law Review*, Vol. 1 (1), p. 67-108. University of California Press.

McCarthy, Justin: Americans' Views Shift on Toughness of Justice system, *Gallup*, 20.10.2016. <https://news.gallup.com/poll/196568/americans-views-shift-toughness-justice-system.aspx?version=print>.

McCollum, Bill 1995: The Struggle for Effective Anti-Crime Legislation - An Analysis of the Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994, *University of Dayton Law Review*, Vol. 20, no. 2 (Winter 1995): 561-566.

Mendelberg, Tali 1997: Executing Hortons – Racial Crime in the 1988 Presidential Campaign. *The Public Opinion Quarterly*, No. 1 Vol. 61, spring 1997 p. 134-157. Oxford University Press.

Merica, Dan: Bill Clinton says he made mass incarceration issue worse, *CNN*. 15.7.2015. <https://edition.cnn.com/2015/07/15/politics/bill-clinton-1994-crime-bill/index.html>,

Morrison, Toni: Comment, *The New Yorker*, 5.10.1998.
<https://www.newyorker.com/magazine/1998/10/05/comment-6543>

Lichtblau, Eric: Profiling Report Leads to a Clash and a Demotion, *The New York Times*. 24.8.2005. <https://www.nytimes.com/2005/08/24/us/front%20page/profiling-report-leads-to-a-clash-and-a-demotion.html>

Pearson, Hugh: Black America's Silent Majority, *The New York Times*, 26.3.1994.
<https://www.nytimes.com/1994/05/26/opinion/black-americas-silent-majority.html>

Prison Studies, verkkosivu. <https://www.prisonstudies.org/>, viitattu 3. tammikuuta 2020.

Race Riots of the 1960s. U*X*L Encyclopedia of U.S. History.
<https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/race-riots-1960s>, viitattu 11. elokuuta 2020.

Ricky Ray Rector (Execution of), verkkosivu, viitattu 23.9.2020. <https://encyclopediaofarkansas.net/entries/rickey-ray-rector-6860/>.

Shichor, David 1997: Three Strikes as a Public Policy: The Convergence of the New Penology and the McDonaldization of Punishment, *Crime & Delinquency*, Vol. 43 No. 4, p. 470-492. SAGE Publications.

Saad, Lydia: Most Americans Believe Crime in U.S. is Worsening, *Gallup*, 31.10.2011.
<https://news.gallup.com/poll/150464/Americans-Believe-Crime-Worsening.aspx?version=print>.

Sanchez, Holcomb & Mossburg: Golden State Killer Joseph DeAngelo sentenced to life in prison, CNN, 21.8.2020.
<https://edition.cnn.com/2020/08/21/us/golden-state-killer-sentencing/index.html>

Slater, Eric: Pizza Thief Gets 25 Years to Life: Crime: Judge cites five prior felony convictions in sentencing Jerry Dewayne Williams under 'three strikes' law. Defense attorney says he will appeal 'excessive punishment.' *LA Times*, 3.3.1995.
<https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1995-03-03-me-38258-story.html>

Stolberg, Sheryl Gay & Herndon, Astead W.: 'Lock the S.O.B.s Up': Joe Biden and the Era of Mass Incarceration, *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2019/06/25/us/joe-biden-crime-laws.html>, 25.6.2019

The American Prospect – An independent voice for liberal thought, The American Prospect, verkkosivu. <https://prospect.org/about>, viitattu 22.1.2020.

Tonry, Michael 2009: Explanations of American punishment policies - A national history, *Punishment and Society*, Vol 11(3): 377–394. SAGE Publications.

White House Television (WHTV), The 1994 State of the Union (Address to a Joint Session of the Congress), Clinton Digital Library, <https://clinton.presidentiallibraries.us/items/show/16126>, haettu 28.6.2020.

Zimring, Franklin E. 2001: Imprisonment Rates and the New Politics of Criminal Punishment. *Punishment & Society*, 3(1), p. 161–166. SAGE Publications.

II Sanoma- ja aikakauslehdet

National Review 1993

Public Interest 1994

The American Spectator 1993-1994

The American Prospect 1993-1994

The Nation 1993-1994

The New York Times 1993-1994

The Washington Post 1993-1994

TIME Magazine 1993-1994

Wall Street Journal 1993-1994

II Sanakirjat ja hakuteokset

Encyclopaediae Britannicae

Britannica Academic

Gabbidon, S. L. et al.: *Encyclopedia of Race and Crime*. SAGE Publications, Inc (Gale Virtual Reference Library), 2009.

IV Tutkimuskirjallisuus

Alexander, Michelle 2010: *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Color-blindness*. New Press.

Beckett, Katherine 1999: *Making Crime Pay: Law and Order in Contemporary American Politics*. Oxford University Press.

Campbell, Christopher P. 1995: *Race, Myth and the News*. SAGE Publications.

Callanan, Valerie J. 2004: *Feeding the Fear of Crime: Crime-Related Media and Support for Three Strikes*, LFB Scholarly Publishing LLC.

Clear, Natasha & Frost, Todd R. 2014: *The Punishment Imperative. The Rise and Failure of Mass Incarceration in America*. New York University Press.

Flamm, Michael W. 2005: *Law and Order: Street Crime, Civil Unrest, and the Crisis of Liberalism in the 1960s*. Columbia University Press.

Garland, David 2001: *The Culture of Control – Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford University Press.

Gripsrud, Jostein 2002: *Understanding Media Culture*. Englanninkielinen painos. Arnold Publishers.

Hartman, Andrew 2015: *A War for the Soul of America*. The University of Chicago Press.

Hinton, Elisabeth 2016: *From the War on Poverty to the War on Crime – The Making of Mass Incarceration in America*. Harvard University Press.

Kantola, Markus 2017: *Jakautunut kansakunta: Yhdysvaltojen poliittinen historia Richard Nixonista Barack Obamaan*. [Helsinki]: Gaudeamus.

Hough, Mike & Roberts, Julian 2012: *Public Opinion, Crime, and Criminal Justice. The Oxford Handbook of Criminology*. p. 279-300. 5. painos. Edited by McGuire, Mike; Morgan, Rod & Reiner, Robert. Oxford University Press.

Lepistö, Antti 2019: *The Neoconservative Culture Wars: Common-sense Populists in Fractured America*. Unigrafia.

Shafer, Byron E. 2000: *The Partisan Legacy: Are there any New Democrats? (And by the way, was there a Republican Revolution?)*. *The Clinton Legacy* p. 4-30. Edited by Campbell, Colin & Bert A. Rockman. Chatham House Print.

Tonry, Michael 1996: *Malign Neglect. Race, Crime and Punishment in America*. Oxford University Press.

Webster, Colin 2007: *Understanding Race and Crime*. McGraw-Hill Education.

Zimring, Franklin E. 2007: *The Great American Crime Decline*. Oxford University Press.

Liite 1: Aineistoluettelo

Kirjoittajan nimi	Artikkelin/tekstin otsikko	Tekstilaji	Lehden nimi	Ilmestymispäivä / lehden nro & vuosi
Norquist, Grover G.	Making Crime Pay	Essee	The American Spectator	Toukokuu 1993, Vol. 26 Issue 5
Norquist, Grover G.	Crime Pays	Essee	The American Spectator	Marraskuu 1994, Vol. 27 Issue 11
	Not Fighting Crime	Pääkirjoitus	National Rewiev	6.9.1993
Daryl J. Charles	Justice by Quota	Mielipide	National Rewiev	12.9.1993
John Dilulio	The question of black crime	Essee	Public Interest	Syksy 1994; 117
Richard T. Gill	The importance of deterrence	Vastine	Public Interest	Syksy 1994; 117
Paul H. Robinson	A Failure of Moral Conviction	Vastine	Public Interest	Syksy 1994; 117
Glenn C. Loury	Listen to the Black Community	Vastine	Public Interest	Syksy 1994; 117
Patrick A. Langan	No racism in the justice system	Vastine	Public Interest	Syksy 1994; 117
James Q. Wilson	Prisons in a free society	Vastine	Public Interest	Syksy 1994; 117
Jerome Skolnick	Wild Pitch: 'Three Strikes, You're Out' and Other Bad Calls on Crime	Essee	The American Prospect	Kevät 1994
John Dilulio	Instant Replay: Three Strikes Was the Right Call	Vastine	The American Prospect	Kesä 1994
	Criminal Mischief	Pääkirjoitus	The Nation	6.9.1993
	Omnibus Horribilis	Pääkirjoitus	The Nation	6.12.1993
	Jailhouse Crock	Pääkirjoitus	The Nation	31.1.1994
Elliot Currie	What's Wrong with the Crime Bill	Kolumni	The Nation	31.1.1994
Susan Blaustein	Crimes against Habeas Corpus	Artikkeli	The Nation	20.6.1994
	String 'Em Up!	Pääkirjoitus	The Nation	21.11.1994
	Mr. Clinton on Crime	Pääkirjoitus	The New York Times	28.11.1993
	Beware the Three-Strike Laws	Pääkirjoitus	The New York Times	2.2.1994
	A Less Bad Three-Strike Bill	Pääkirjoitus	The New York Times	3.3.1994
	The Silent White House	Pääkirjoitus	The New York Times	15.7.1994
	Pull the Plug on this Crime Bill	Pääkirjoitus	The New York Times	22.7.1994
Rosenthal, A. M.	On my Mind; Pudgy on Crime	Mielipide	The New York Times	2.9.1994
Lewis, Anthony	Abroad at Home; Crime and Politics	Mielipide	The New York Times	16.9.1994
	When to Call Three Strikes?	Pääkirjoitus	The Washington Post	1.Feb.94
	Mr. Heymann Speaks Out	Pääkirjoitus	The Washington Post	18.2.1994
	The Klass Case and the Crime Bill	Pääkirjoitus	The Washington Post	21.2.1994
	Ask the Experts on the Crime Bill	Pääkirjoitus	The Washington Post	26.2.1994
Broder, David S.	All Locked Up	Kolumni	The Washington Post	17.4.1994
	Social Pork and a Kids' Death	Pääkirjoitus	The Washington Post	16.8.1994
	Who is in Federal Prison anyway?	Pääkirjoitus	The Washington Post	3.10.1994
Gibbs, Nancy; Carney, James	Laying down the Law	Artikkeli	TIME	23.8.1993

Susan Washburn	A Rhythm to the Madness	Artikkeli	TIME	23.8.1993
Woodbury, Richard	A Convicts View: People don't want solutions	Artikkeli	TIME	23.8.1993
Lacayo, Richard; Blackman, Ann	Lock Em Up!	Artikkeli	TIME	7.2.1994
Smolowe, Jill; Blackman, Ann	... And throw away the key	Artikkeli	TIME	7.2.1994
Kramer, Michael	Tough. But Smart?	Kolumni	TIME	7.2.1994
	Law and Order 101	Pääkirjoitus	Wall Street Journal	15.11.1993
Ben Wattenberg	Crime Solution - Lock 'em up	Mielipide	Wall Street Journal	17.12.1993
Paul Johnson	Crime - the people want revenge	Mielipide	Wall Street Journal	4.1.1994
John Dilulio	Let 'Em Rot	Mielipide	Wall Street Journal	26.1.1994
	Three Strikes, Real People	Pääkirjoitus	Wall Street Journal	28.1.1994
John Dilulio	Your ugly sentiment, Not Mine	Mielipide	Wall Street Journal	3.2.1994
	Fight Crime Now	Pääkirjoitus	Wall Street Journal	24.2.1994
John Dilulio	The Black Crime Gap	Mielipide	Wall Street Journal	11.7.1994